

Van mysterieus longvirus naar coronacrisis

Een kwantitatieve inhoudsanalyse naar de berichtgeving van online nieuwsmedia
over het coronavirus.

Van mysterieus longvirus naar coronacrisis

Een kwantitatieve inhoudsanalyse naar de berichtgeving van online nieuwsmedia over het coronavirus.

Rotterdam, donderdag 25 juni 2020

Naam student: Simone Jordaans

Studentnummer: 511824

Supervisor: Dr. E. Huiberts

Erasmus School of History, Culture and Communication (ESHCC)
Erasmus Universiteit Rotterdam

Abstract

In december 2019 kwamen meerdere mensen met longklachten het ziekenhuis binnen in de Chinese stad Wuhan. Het bleek het besmettelijke coronavirus te zijn, toen nog veel het ‘mysterieuze longvirus’ genoemd. In Nederland leek er op dat moment nog niet veel zorgen te zijn om het virus. Er werden drie scenario’s in gedachten gehouden; het virus blijft in China, er komen wat incidentele besmettingen in Nederland, of er komt een ‘grote’ introductie van maximaal twintig patiënten tegelijkertijd. De kans dat het virus zich in Nederland zou verspreiden, achtte het RIVM klein en bovendien zouden we goed voorbereid zijn mocht het virus toch opduiken.

Het coronavirus werd veel opgepikt door de Nederlandse media, van extra journaals tot aan liveblogs. Sinds de eerste berichtgeving vanaf het mysterieuze longvirus gaat er geen dag voorbij zonder nieuws over nieuwe besmettingen, dodenaantallen en bezorgde wetenschappers. Er klinken geluiden of media niet overdreven veel aandacht hebben gegeven aan het coronavirus en of zij niet de dreiging van het virus overdreven. Het doel van het onderzoek is om te achterhalen hoe de Nederlandse nieuwsmedia online berichten over het coronavirus.

Eenzijds is gekeken naar de hoeveelheid berichtgeving van nieuwsmedia online. De mate van aandacht die de nieuwsorganisaties gaven aan het coronavirus is goed te verklaren door de nieuwswaardigheid van situaties. De correlatie tussen de mate van aandacht aan corona tussen online nieuwsmedia blijkt significant en sterk. Het lijkt dan ook terecht dat het deze toename in het aantal artikelen op die momenten resulteert in de perceptie dat het een belangrijk onderwerp is.

Anderzijds is gekeken naar framing op basis van toonzetting, thema’s, mediaframes en bronnen. In eerste instantie was de berichtgeving geruststellend en werden risico’s van het coronavirus ontkracht, in tegenstelling tot de verwachting dat zij overdreven. De alarmerende toon kwam later toen het virus in Nederland grotere gevolgen met zich meebracht dan de verwachting was. Wat betreft het thema ligt vooral een nadruk op de gevolgen van het virus en worden de opvattingen van experts en betrokkenen steeds belangrijker. Het wijst voorzigt in de richting van dramatiseren, wat wordt bevestigd door de resultaten van mediaframes. Het human interest frame wordt steeds belangrijker, De media geven in hun berichtgeving een menselijk gezicht aan de situatie rondom het coronavirus wat eveneens in de richting wijst van dramatiseren. Tot slot is er gekeken naar de gebruikte bronnen. De geruststellende toon is goed te verklaren als de vergelijking met de geraadpleegde bronnen wordt gemaakt. Chinese autoriteiten stelden immers de WHO in het begin gerust en ook hier in Nederland gaf de overheid een geruststellende boodschap af. Verder komt in het gebruik van bronnen ook sensationisme terug. Gezondheidsautoriteiten en

overheidsinstanties moesten naarmate het virus dichterbij kwam steeds meer ruimte maken voor belanghebbende organisaties.

Coronavirus, nieuwsmedia, gezondheids crisis, pandemie, berichtgeving, framing

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	6
2.	Theoretisch kader.....	9
2.1.	<i>Nieuwsmedia in een democratische maatschappij</i>	9
2.2.	<i>Professionele nieuwsrollen</i>	9
2.3.	<i>Selectie van nieuws</i>	10
2.4.	<i>Nieuwsmedia tijdens een crisis</i>	12
2.5.	<i>Nieuwsmedia tijdens een pandemie</i>	14
2.6.	<i>Coronavirus als pandemie</i>	15
2.7.	<i>Framing</i>	15
2.8.	<i>Toonzetting</i>	16
2.9.	<i>Thema</i>	17
2.10.	<i>Mediaframes</i>	18
2.11.	<i>Bronnen</i>	19
2.12.	<i>Fases epidemie en pandemie</i>	20
3.	Methodologie	22
3.1.	<i>Dataverzameling</i>	22
3.2.	<i>Methode</i>	22
3.3.	<i>Automatische analyse</i>	23
3.4.	<i>Handmatige analyse</i>	23
3.5.	<i>Toonzetting</i>	24
3.6.	<i>Thema</i>	25
3.7.	<i>Mediaframes</i>	25
3.8.	<i>Bronnen</i>	26
4.	Resultaten.....	27
4.1.	<i>Mate van aandacht</i>	27
4.2.	<i>Vergelijking tussen drie fases</i>	29
4.3.	<i>Toonzetting</i>	30
4.4.	<i>Thema's</i>	34
4.5.	<i>Frames</i>	42
4.6.	<i>Bronnen</i>	51
5.	Conclusie en discussie	53

<i>5.1. Mate van aandacht.....</i>	<i>53</i>
<i>5.2. Toonzetting</i>	<i>54</i>
<i>5.3. Thema's</i>	<i>55</i>
<i>5.4. Mediaframes</i>	<i>56</i>
<i>5.5. Bronnen</i>	<i>56</i>
<i>5.6. Beperkingen en aanbevelingen</i>	<i>57</i>
Bronvermelding	58
Bijlagen	66
Bijlage A: Codeerschema	66
Bijlage B: Intercodeurbetrouwbaarheid	69

1. Inleiding

In december 2019 kwamen meerdere mensen met longklachten het ziekenhuis binnen in de Chinese stad Wuhan. Het bleek het besmettelijke coronavirus te zijn, toen nog veel het ‘mysterieuze longvirus’ genoemd. Alle patiënten hadden iets gemeen; ze waren op dezelfde voedselmarkt geweest waar dieren werden verhandeld. Een grote uitbraak leek in eerste instantie uit te blijven. Het aantal bevestigde gevallen bleef begin januari steken op 41 besmettingen (NRC, 2020). Chinese onderzoekers stelden de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) in de eerste dagen gerust, maar op 20 januari werd door Chinese autoriteiten bekend gemaakt dat het coronavirus van mens op mens overdraagbaar is. Drie dagen later ging Wuhan volledig op slot en werden elf miljoen inwoners van de buitenwereld afgesloten.

In Nederland leek er op dat moment nog niet veel zorgen te zijn om het virus. “De ziekte lijkt, met wat er nu bekend is, niet heel besmettelijk. De ziekte lijkt ook niet makkelijk van mens op mens overdraagbaar”, twitterde het RIVM op 28 januari (RIVM, 2020a). Er werden drie scenario’s in gedachten gehouden; het virus blijft in China, er komen wat incidentele besmettingen in Nederland, of er komt een ‘grote’ introductie van maximaal twintig patiënten tegelijkertijd (NRC, 2020a). De kans dat het virus zich in Nederland zou verspreiden, achtte het RIVM klein en bovendien zouden we goed voorbereid zijn mocht het virus toch opduiken (RIVM, 2020). Eind januari waren er wereldwijd in totaal 9.826 bevestigde besmettingsgevallen, waarvan 213 met een dodelijke afloop (WHO, 2020a).

In februari voelde het virus voor Nederland nog steeds ver weg. Op de 22^e werd er massaal carnaval gevierd terwijl het coronavirus in verschillende Europese landen al was opgedoken en elf Italiaanse dorpen zelfs al waren afgesloten. “Met wat we nu weten, lijkt het virus inderdaad een beetje op de gewone griep”, zei het RIVM (Twitter, 2020). Het Nederlandse systeem zou de hoogstens incidentele besmette mensen snel genoeg vinden om te voorkomen dat ze anderen besmetten, bleef de aanname (NRC, 2020). Op 27 februari was het coronavirus dan toch in Nederland opgedoken. De klaarblijkelijk eerste coronapatiënt lag in het ziekenhuis in Tilburg in isolatie. Later bleek volgens het Imperial College London dat op dat moment al drie- tot negenduizend mensen in Nederland besmet waren met het virus (NRC, 2020). Het werd al snel duidelijk dat carnaval het mogelijk heeft gemaakt dat het virus zich stilletjes maar snel kon verspreiden. Ook bleek al snel dat het virus niet te vergelijken is met een ‘gewone griep’. Sindsdien meldden zich iedere dag nieuwe patiënten, maar het besef dat Nederland zelf een brandhaard is geworden bleef nog uit. Op de laatste dag van februari waren er wereldwijd 85.403 besmettingsgevallen waarvan er 2.838 waren overleden (WHO, 2020b).

Dit besef kwam wel in maart. Er verschenen in de Nederlandse media verontrustende berichten vanuit Italië. In een paar dagen tijd waren de ziekenhuizen overspoeld. Waar eerder nog de vraag speelde of we ons niet te druk maakten, werd toen ineens afgevraagd of er niet te weinig tegen het virus werd gedaan (NRC, 2020). Daarbij verklaarde de WHO op 11 maart het coronavirus officieel een pandemie (NOS, 2020a). Het drong steeds meer door dat er ingegrepen moest worden, voordat er een vergelijkbare situatie als in Italië ontstaat. Het bleek echter al te laat om het virus in te dammen. “In meerdere gebieden van Nederland is het indammen van de uitbraak niet meer mogelijk”, concludeerde het landelijk outbreak managementteam op 12 maart (NRC, 2020). Vanaf 13 maart geldt het advies dat mensen zoveel mogelijk moeten thuiswerken en volledig thuis moeten blijven indien ze klachten hebben. Evenementen met meer dan honderd mensen werden afgelast. Contact met ouderen en kwetsbaren moet worden vermeden. Voor het eerst werd erkend dat de situatie in Nederland mogelijk aan het kantelen was. De nuchterheid die het virus bagatelliseerde is omgeslagen in angst. Niemand twijfelde meer aan de ernst van corona. Op 22 maart nam het aantal patiënten op de intensive care en het aantal doden in Nederland fors toe. Op dat moment waren er wereldwijd 292.141 bevestigde besmettingsgevallen en 12.783 overledenen (WHO, 2020c).

Het coronavirus werd veel opgepikt door de Nederlandse media, van extra journaals tot aan liveblogs. Sinds de eerste berichtgeving vanaf het mysterieuze longvirus gaat er geen dag voorbij zonder nieuws over nieuwe besmettingen, dodenaantallen en bezorgde wetenschappers (SVDJ, 2020). Tegelijkertijd steeg de mediaconsumptie via internet, tv en social media naarmate het coronavirus zich verder verspreidde. Nederlanders blijken volgens de Covid-19 Barometer goed geïnformeerd te willen worden en vinden de betrouwbaarheid van de bronnen waar zij informatie vandaan halen belangrijker dan ooit (Inct, 2020). Media fungeren als belangrijkste communicatieplatform in een gezondheids crisis (Yu, Frohlich, Fougner, Ren, 2011). Dit maakt dat nieuwsmedia een belangrijke rol hebben. Om te begrijpen wat er buiten onze directe omgeving afspeelt zijn we immers veelal afhankelijk van nieuwsmedia, dit is moeilijk zelf te achterhalen. Via nieuwsmedia krijgt het publiek informatie over het virus in de wereld waarmee de wereld om haar heen verklaard kan worden (Harcup, O’Neill, 2017).

Het is dan ook van groot belang dat de nieuwsmedia het publiek goed informeren. Uit een peiling van Maurice de Hond begin maart bleek echter dat zes op de tien ondervraagden vond dat media de dreiging van het virus overdreven (NRC, 2020). Of dit daadwerkelijk het geval was, is nog maar de vraag. Zoals eerder opgemerkt, bleek op dat moment het besef van de ernst van het coronavirus nog niet te zijn ingedaald. Niet bij burgers en niet bij bestuurders. Dit kan de publieke opinie over de nieuwsmedia hebben beïnvloed. Uit een onderzoek naar de berichtgeving van Engelstalige nieuwsmedia van Time (2020) bleek in ieder geval wel dat er in de eerste maand na de

uitbraak van het virus alarmerend werd geschreven en er ook heel veel aandacht naar uit is gegaan. Hoe dit zit in artikelen van Nederlandse nieuwsmedia is echter nog niet onderzocht. Dit maakt het wetenschappelijk interessant om de berichtgeving van nieuwsmedia over het coronavirus nader te bestuderen. Voor dit onderzoek is een keuze gemaakt voor online berichtgeving. Dit onderzoek zal zich richten op online berichtgeving. Steeds meer nieuws wordt namelijk online geconsumeerd en vooral voor de jongere Nederlanders is dit het voornaamste nieuwsmedium. Voor bijna vier van de tien Nederlanders is het internet het mediumtype dat het nieuws van de dag als eerst brengt, niet meer de krant, radio of televisie (Reuters Institute, 2019).

Verder is het maatschappelijk interessant om te onderzoeken hoe er over het coronavirus gecommuniceerd wordt, omdat zoals eerder benoemd nieuwsmedia een grote invloed hebben op de publieke agenda. Een nieuw virus kan beangstigend zijn, omdat het onvoorspelbaar en onbekend is. Zeker in een situatie van een gezondheids crisis kan angst zich snel verspreiden. Om geen paniek op te roepen zouden media idealiter informatie over de risico's van de pandemie op een voorzichtige neutrale manier moeten formuleren. Dat betekent dat deze niet afgezwakt moet worden, maar ook niet overdreven (Strekalova, 2017). Aangezien het publiek in eerste instantie vermoedde dat nieuwsmedia overdreven hadden gecommuniceerd, is het interessant te achterhalen of dit inderdaad het geval is. Het onderzoek streeft dan ook om een antwoord te vinden op de vraag:

'Hoe berichten Nederlandse nieuwsmedia online over het coronavirus?'

2. Theoretisch kader

2.1. *Nieuwsmedia in een democratische maatschappij*

Om de wereld om ons heen te kunnen verklaren zijn we veelal afhankelijk van nieuwsmedia. Het is immers moeilijk om zelf te achterhalen wat er zich buiten de directe omgeving afspeelt. Zo is ook het coronavirus moeilijk te bevatten, omdat zeker in het begin mensen nog niet in hun directe omgeving mensen kenden die besmet waren. Nieuwsmedia selecteren uit een grote hoeveelheid gebeurtenissen over de hele wereld het nieuws en delen op die manier informatie waarmee het publiek de problematiek in de wereld om haar heen kan verklaren (Harcup, O'Neill, 2017). Daarbij selecteren zij ook welke bronnen gehoord worden in hun berichtgeving (Meer, Verhoeven, Beentjes, 2014). Dit maakt dat zij een grote verantwoordelijkheid en belangrijke rol hebben binnen de maatschappij (Shoemaker, Vos, 2009). Niet alleen hun selectie is namelijk bepalend voor wat het publiek te weten komt, maar de mate waarop een kwestie of gebeurtenis in het nieuws komt geeft ook een perceptie van het belang ervan. Nieuwsmedia bepalen niet wat mensen moeten denken, maar wel waarover en uiteindelijk ook hoe zij denken (Moy, Tewksbury, Rinke, 2016). Doordat mensen erover denken bepaalt het ook hun agenda, ook wel *agenda-setting* genoemd, en wordt discussie gestimuleerd wat van groot belang is voor een goed functionerende democratie (Moy, Tewksbury, Rinke, 2016). Niet alleen de agenda van burgers wordt hierdoor bepaald, maar ook die van politici. Wanneer eenmaal een onderwerp als belangrijk wordt beschouwd en erover bericht wordt in het nieuws, wordt er ook van hen een reactie verwacht. Zo wordt dus ook de politieke agenda gevormd. De manier waarop nieuwsorganisaties het nieuws leveren is hierom van grote invloed op het publieke en privé debat en dragen bij aan de vorming van een mening. De berichtgeving kan verschillen door bijvoorbeeld de nieuwsrollen die journalisten aannemen, maar ook door de manier van nieuwsselectie op basis van nieuwswaardigheid.

2.2. *Professionele nieuwsrollen*

Wat een gebeurtenis precies nieuwswaardig maakt, is lastig te definiëren. Voor veel journalisten heeft dit te maken met een onderbuikgevoel. Het is voor hen een alledaagse automatische constructie geworden om te bepalen of een gebeurtenis wel of niet het nieuws haalt. Het gaat om het begrijpen van het journalistieke spel, maar binnen dit spel zijn verschillende rollen te vervullen (Schultz, 2007). Om het spel te begrijpen is vaak ervaring nodig. Met die ervaring bouwt een journalist professionele overtuigingen op die vaak vanzelfsprekend lijken, omdat het voor hen natuurlijke normen zijn van de journalistiek (Bourdieu, 2005). Volgens Mellado (2015) bestaan er

zes dimensies als het gaat om professionele nieuwsrollen die journalisten aannemen. Dat wil zeggen dat deze rollen overlappen en elkaar niet uitsluiten. Deze rollen zijn bepalend voor de berichtgeving van nieuwsmedia.

Allereerst kan een journalist een *intervention* rol aannemen. Journalisten die deze rol aannemen, zijn ervan overtuigd dat het is toegestaan om een kant te kiezen bij onenigheden. Deze mening is bepalend voor de positie van de journalist in een verhaal. Hier tegenover staat dat verhalen heel feitelijk beschreven kunnen worden. Hierbij worden aspecten wel geïnterpreteerd, maar uitgelegd en geëvalueerd op een objectieve wijze. Het gaat in deze dimensie om de mate waarop een journalist afstand neemt van een verhaal of juist zich actief erin mengt. Deze dimensie is niet gebaseerd op context, maar heeft betrekking tot narratieve logica en interacteert altijd met de andere dimensies. Een journalist kan ook de rol van een *watchdog* aannemen. Dit is een kritische houding tegenover het bedrijfsleven, openbare instellingen en de overheid door hen te controleren en ter verantwoording roepen wanneer dat nodig is geacht. Er wordt als het ware toezicht gehouden op machtsinstellingen. De derde dimensie is *loyal-facilitator*. Hierbij wordt de facilitator, de machthebbende die de bron is van het nieuws en hier informatie over levert, kritisch beoordeeld op betrouwbaarheid. Enerzijds is de journalist afhankelijk van de machthebbende, maar die kan een afweging maken in de mate waarop de informatie gebruikt wordt in het artikel en de manier waarop. Verder onderscheidt Mellado ook een *service* rol. De rechten en interesses van het publiek worden gecombineerd waardoor er een klantrelatie bestaat met journalistiek. Het faciliteert informatie, kennis en adviezen die het publiek in het dagelijkse leven kan toepassen. Als vijfde dimensie noemt Mellado *infotainment*. Hierbij ligt de focus op ontspanning. Het publiek wordt geïnformeerd, maar tegelijkertijd ook vermaakt. Tot slot de *civic* dimensie. Hierbij wordt verbinding gezocht met de burgers door individuen te betrekken in het verhaal en bijvoorbeeld hun perspectieven toe te voegen.

2.3. *Selectie van nieuws*

De mate van nieuwswaardigheid beïnvloedt de waarschijnlijkheid dat een gebeurtenis wordt geselecteerd als nieuws (Schultz, 2007). Volgens Shoemaker, Lee, Han en Cohen (2007) beweren zowel journalisten als geleerden dat het publiek het meeste geïnteresseerd is in gebeurtenissen die dichtbij plaatsvinden of dichtbij voelen door een persoonlijk gevoel van verbondenheid met de cultuur, de politiek of de economie. Deze verhalen zijn het meest relevant en zullen daarom sneller geselecteerd worden door journalisten. Maar, er zijn ook andere factoren die een rol spelen in de selectie van nieuws. Volgens Harcup en O'Neill (2017) moeten potentiële nieuwsverhalen in ieder geval aan een of meerdere factoren voldoen om nieuwswaardig te zijn. Zij noemen in totaal vijftien

nieuwswaarden die zij in verschillende combinaties terug hebben gevonden in gepubliceerde nieuwsverhalen. De eerste die zij noemen is *exclusivity*. Een verhaal kan in dat geval zelf gegenereerd zijn door een nieuwsorganisatie via bijvoorbeeld een onderzoek, survey of een poll. Het medium genereert daarmee zelf nieuwe data die als eerste beschikbaar is voor haarzelf en dus exclusief is. Net als Galtung en Ruge (1965) vinden zij *bad news* nieuwswaardig, het gaat dan om negatieve boventonen zoals dood, letsel, nederlaag of verlies. Hier voegen zij echter nog *good news* aan toe. In dat geval is er sprake van positieve boventonen zoals herstellingen, doorbraken, genezingen, overwinningen en vieringen. *Conflict* zou ook beschouwd kunnen worden als een negatieve boventoon, maar wordt toch onderscheiden van *bad news*. Hier gaat het om verhalen waar bijvoorbeeld onenigheden, ruzies, scheidingen, stakingen, gevechten, opstanden en oorlogvoering in worden benadrukt. Indien een gebeurtenis een verrassingselement bevat, het contrasteert, het is onverwachts of het is ongewoon, is dat een extra factor om het als nieuwswaardig te kunnen beoordelen. Er is dan sprake van *surprise*. Verder wegen *audio-visuals* en *sharability*, ook mee. Met name door digitale ontwikkelingen zijn deze twee waarden steeds belangrijker geworden in het bepalen of het opgenomen wordt in het nieuws. Het is namelijk steeds makkelijker geworden om online verhalen te delen, bijvoorbeeld via sociale media. Verhalen die meer kans hebben om gedeeld te worden of reacties te ontvangen hebben ook een grotere kans om geselecteerd te worden voor het nieuws. Daarbij kunnen door digitalisering verhalen ook verteld worden via boeiende foto's, video's en/of audio. Indien een gebeurtenis de potentie heeft om het goed in beeld te kunnen brengen kan dit ook de kans vergroten om geselecteerd te worden. Ook wordt er gelet op de mate van *entertainment*, 'soft' nieuwsverhalen over bijvoorbeeld seks, showbusiness, sport, dieren en humor. Dit soort verhalen schijnen door online lezers het vaakst gedeeld te worden, omdat ze leuk zijn om te lezen en de dag van de lezers opvrolijken. *Drama* kan net zoals Galtung en Ruge (1965) aangeven eveneens gezien worden als *entertainment*, maar Harcup en O'Neill maken hier een onderscheid in. Zij hebben het dan over bijvoorbeeld ontsnappingen, ongelukken, opsporingen en rechtszaken. Hoewel deze verhalen uiteraard entertainment kunnen zijn, is dat in deze gevallen niet de boventoon van het verhaal. Indien er al eerder bericht is over een specifieke gebeurtenis in het nieuws, maar er nieuwe ontwikkelingen plaatsvinden kan het opnieuw nieuwswaardig worden. Het wordt dan opnieuw geselecteerd in de vorm van een *follow-up*. Een andere waarde is *elite*. Dit kunnen individuen zoals politici zijn, maar ook bijvoorbeeld machtige organisaties, instituten of corporaties. Zij zijn vaker onderwerp van het nieuws en worden ook vaker gevraagd om hun opinie te geven dan reguliere burgers. Ook beroemdheden en influencers kunnen individuen zijn met macht, maar worden onder de nieuwswaarde *celebrity* geschaald. Voor hen geldt eveneens dat zij snel onderwerp van nieuws zullen zijn indien er iets optreedt binnen hun persoonlijke leven en

zullen sneller betrokken worden bij een verhaal. Verder kunnen ook nog groepen of naties gezien worden als invloedrijk. Indien dit meer betrekking heeft op de culturele verbindendheid met het publiek, gaat het om de nieuwswaarde *relevance*. Oftewel zoals eerder genoemd gaat het dan om verhalen die dichtbij voelen voor het publiek. Verder wordt *magnitude* belangrijk gevonden, gebeurtenissen die een impact of potentiële impact hebben op een groot aantal betrokkenen. Er wordt ook gesproken van *magnitude* indien de impact zelf heel groot is doordat er extreem gedrag aan te pas komt, zoals bijvoorbeeld bij een bijzonder onaangename misdaad. Als laatste heeft de agenda van een nieuwsorganisatie invloed op de selectie van nieuws, *the news organisation's agenda*. Door bepaalde ideologieën of commerciële doelen waar journalisten mee te maken hebben, worden zij enigszins gestuurd de keuzes die zij maken. Ze hebben met een bepaalde beschikbaarheid van bronnen, tijd en middelen te maken wat uiteindelijk de kaders vormen van hun vrijheid om een verhaal wel of niet te kunnen maken. Zoals eerder benoemd zijn ook de professionele rollen die zij vervullen van invloed, net als andere maatschappelijke, educatieve, ideologische en culturele kwesties die onzichtbaar op de journalist drukken. Ook de benodigde ervaring vormt een kader. Afhankelijk hiervan heeft de journalist een hiërarchische positie binnen de organisatie waarvan afhangt of anderen geneigd zijn te luisteren of niet.

2.4. Nieuwsmedia tijdens een crisis

Met name natuurrampen, misdaden, oorlogen en crises zijn de verhalen die worden gevolgd door nieuwsorganisaties over de hele wereld (Semetko, 2000). Terugkijkend op de nieuwswaarden is dat gemakkelijk te verklaren. Deze gebeurtenissen betreffen immers veel van de factoren die de nieuwswaardigheid bepalen. In het geval van het coronavirus gaat het om een gezondheids crisis. Hierbij zijn mensen die ziek raken en soms zelfs als gevolg overlijden, oftewel *bad news*. Als mensen hersteld verklaard zijn of er een positieve ontwikkeling is op het gebied van het ontwikkelen van een bestrijding van het virus is er sprake van *good news*. Het had direct de potentie om een grote impact te hebben op veel mensen en dus speelt ook *magnitude* een rol. Dit maakt dat het ook betrekking heeft op *relevance*, het kan iedereen raken en dus ook vrienden, familie, medelanders en mensen uit buurlanden met dezelfde cultuur. Ook *elite* en *celebrity* komen daarbij kijken. Het virus heeft immers ook impact op hen en met name van overheidsinstellingen wordt verwacht dat zij duidelijkheid creëren voor het volk. Verder is het virus iets onverwachts en ongewoons waardoor het ook een *surprise* bevat. Tot slot blijven er nieuwe gebeurtenissen ontwikkelen als gevolg van het virus wat het ook een *follow-up* maakt.

Mediaorganisaties zullen dan ook hoogstwaarschijnlijk het coronavirus als nieuwswaardig beoordelen en er aandacht aan geven door het te publiceren als nieuws. Tijdens een crisis is de

verantwoordelijkheid van nieuwsmedia nog groter en hebben zij een cruciale sociale rol. Er wordt verwacht dat zij in hun berichtgeving relevante en accurate informatie delen. Nieuwsmedia en journalisten zijn in staat om de evolutie en omvang van de crisis en de consequenties te vormen (Kleinnijenhuis et al., 2013). Zij hebben immers een grote invloed op de perceptie van de werkelijkheid die het publiek heeft. De manier waarop er wordt geschreven over crisissituaties beïnvloed het begrip van het publiek en daarmee ook hun houding en gedrag (Ting Lee, Basnyat, 2013). De informatie die openbaar wordt gemaakt gebruiken mensen om de situatie te kunnen interpreteren en op basis daarvan hun acties te bepalen. Nieuwsmedia kunnen kortom met hun selectie van nieuws en de manier waarop zij het nieuws weergeven paniek creëren of juist voorkomen, doordat zij indirect sturing geven aan de reactie van het publiek (Van der Meer et al., 2014).

Tot dit publiek behoren ook ambtenaren en bestuurders die zich bezig houden met de beslissingen die gelden voor de hele maatschappij. Door het nieuws te lezen zijn zij op de hoogte van wat er speelt in het land en op welke manier mensen reageren. Deze informatie wordt meegenomen in de beslissingsvorming (Wilkins, 2005). Media moeten er dus rekening mee houden dat zij schrijven voor verschillende soorten publiek, zowel de besluitvormers als de burgers. Zij spelen een belangrijke rol in het voorkomen van een escalatie (Van der Meer et al., 2014). Volgens Wilkins (2005) hebben journalisten dezelfde ethische verplichtingen als bijvoorbeeld wetenschappers hebben met hun onderzoek en de medische gemeenschap met het ontwikkelen van medicijnen. Het gezamenlijke doel is namelijk om levens te redden en om de gevolgen te beperken. Media spelen een belangrijke rol in het voorkomen van een escalatie (Van der Meer et al., 2014).

Het schrijven over een crisis is echter niet zo vanzelfsprekend; juist de kenmerken van een crisis maken het een lastig onderwerp voor nieuws. Vaak gebeurt het plotseling en onverwachts waardoor het niet mogelijk is om erop voor te bereiden en er komt een grote tijdsdruk bij kijken. Daarbij gaat het vaak om gebeurtenissen die een gevaar kunnen vormen voor de samenleving en dus een grote onzekerheid met zich mee brengen. Crises verstoren de continuïteit van het dagelijkse leven en op die manier ook journalistieke praktijken en normen (Sorribes, Rovira, 2011). Het brengt verhalen waarvoor media normale routines moeten doorbreken en continue berichtgeving moeten verzorgen. Hiervoor zijn extra bronnen nodig en snelle beslissingen van het management (Riegert, Olsson, 2007). Tegenover een grote verantwoordelijkheid staat de beperkte tijd om feiten te checken en is informatie verkrijgen moeilijk. Desondanks moet de berichtgeving over de crisis doorgaan, door de onmiddellijke behoefte van het publiek om direct geïnformeerd te worden. Zij

wordt immers geconfronteerd met aanzienlijke risico's en wil weten welke reactie gepast is (Veil, 2012).

2.5. *Nieuwsmedia tijdens een pandemie*

Onderzoek onderschrijft dat nieuwsmedia tijdens een crisis van hun kritische functie afstappen naar een ritueel die gedeelde waarden naleeft en steun voor nationale autoriteiten bevordert ('t Hart et al., 2009). Bij het schrijven over een ziekte of een virus tijdens een epidemie of een pandemie krijgen is juist de kritische functie erg belangrijk. Nieuwsmedia krijgen immers een extra verantwoordelijkheid in vergelijking met een crisis. In de dagelijkse praktijk hebben zij te maken met een gebeurtenis in het verleden of het heden, maar nu moet er verslag gedaan worden van plannen voor de toekomst. Zij moeten de toekomst serieus nemen en evalueren hoe sociale organisaties dat zich moeten voorstellen en erop voor moeten bereiden (Wilkins, 2005). Instellingen die maatschappelijk zijn, zoals de overheid en de gezondheidszorg, moeten kritisch bevraagd en geëvalueerd worden over de manier waarop zij zich voorbereiden op een toekomst met de pandemie, maar ook voorbereiden op een nieuwe pandemie. Volgens Wilkins is dat een institutioneel doel en moeten media hier gezamenlijk naar streven, niet journalisten individueel. Zij moeten belanghebbenden een stem geven, bijdragen aan de politieke discussie en mensen helpen om de impact van daden te evalueren. Na een crisis gaan nieuwsmedia weer terug in hun oude professionele en kritische *watchdog* rol (Zandberg, Neiger, 2005).

Niet alleen de manier waarop nieuwsmedia communiceren over een pandemie is bepalend voor de houding en gedrag van het publiek, maar ook de hoeveelheid aandacht die zij besteden aan het onderwerp. Volgens Singer en Endreny (1993) zegt de mate veel over het gepercipieerde risico. Hoe meer nieuwsmedia over het coronavirus schrijven, hoe meer het gezien wordt als een belangrijk onderwerp. Mazur en Lee (1993) stellen zelfs dat de publieke opinie steeds negatiever wordt wanneer de berichtgeving in het nieuws toeneemt, ongeacht de toon van de berichtgeving zelf. Dit zou meer weerstand en angst tot het gevolg kunnen hebben. Indien de risico's worden benadrukt in de berichtgeving, versterkt dat nog meer dit gevoel. Het geven van te veel ruimte en tijd aan een bepaald risico kan wijzen op sensationeel gedrag en het dramatiseren van de situatie. In dat geval wordt er overdreven en wordt bij het publiek het idee gewekt dat het risico groter is dan daadwerkelijk het geval is (Klemm, Das, Hartmann, 2016). Het is dus interessant om te kijken in welke mate er door online nieuwsmedia aandacht gegeven is aan het coronavirus. Het onderzoek probeert dan ook een antwoord te krijgen op de volgende vraag:

V1: Hoeveel aandacht geven online nieuwsmedia aan het coronavirus?

2.6. *Coronavirus als pandemie*

De pandemie die op dit moment de wereld teistert is het COVID-19 virus, oftewel het coronavirus (WHO, 2019). Coronavirussen zijn een zogenoemde familie aan virussen die zowel dieren als mensen ziek kunnen maken. Over het algemeen zorgen deze voor gezondheidsklachten aan de luchtwegen en de longen. De klachten die mensen in het begin krijgen, lijken vaak op een verkoudheid. Het virus kan een ernstige longontsteking veroorzaken, soms met de dood tot gevolg. Het Middle East Respiratory Syndrome, MERS, en het Severe Acute Respiratory Syndrome, SARS, zijn twee voorbeelden van coronavirussen. Het meest recent ontdekte coronavirus is het virus wat zich momenteel wereldwijd verspreidt en veroorzaakt de coronaziekte COVID-19. Voordat het in december 2019 opdook in de stad Wuhan in China was deze ziekte nog niet bekend. Het wordt met name overgedragen van mens op mens via vocht uit de neus en mond door bijvoorbeeld niezen en hoesten.

Toen het coronavirus opdook in China leek het voor veel landen nog ver weg. De WHO rapporteerde een nieuwe soort luchtweginfectie op 31 december 2019. De uitbraak zou beperkt blijven en alleen een impact hebben op de Chinese miljoenenstad Wuhan. Volgens de verwachtingen zou het virus snel onder controle zijn en vroege zorgen over de potentie van verspreiding over de wereld werden snel de kop ingedrukt. Oorspronkelijk werd het veel vergeleken met de gewone griep, zowel in de berichtgeving van nieuwsmedia als in de publieke discussie (Boberg, Quandt, Schatto-Eckrodt, Frischlich, 2020). Op 11 maart, een paar weken later, verklaarde de WHO het coronavirus een pandemie (NOS, 2020a). Het virus had zich inmiddels snel over de wereld verspreid met een groot aantal besmettingen en doden. Landen die geraakt werden namen drastische maatregelen om de verspreiding van het virus tegen te gaan met grote gevolgen voor persoonlijke levens van mensen, maar ook voor handel en transport. Ook deze pandemie omvat veel nieuwswaarden en is dan ook opgepakt door de media. Het onderzoek gaat verder in op de manier waarop zij hierover hebben geschreven.

2.7. *Framing*

Zoals eerder gezegd beïnvloeden nieuwsmedia niet alleen waarover het publiek nadenkt, maar ook hoe zij denken (Semetko, Valkenburg, 2000). Nu duidelijk is hoe nieuwsmedia functioneren tijdens een pandemie kan dieper ingegaan worden op de manier waarop media hun berichtgeving kunnen vormen. Dit maakt het makkelijker om de link te leggen met het coronavirus.

De manier waarop media schrijven is hiervoor erg bepalend en belangrijk in dit onderzoek. In de selectie van nieuws kiezen journalisten bewust een aantal specifieke aspecten van het geheel. Dat is nodig, omdat het onmogelijk is om ieder specifiek detail van een verhaal te vertellen. Framing

is het proces waarbij de geselecteerde aspecten van een waargenomen werkelijkheid worden verbonden om een bepaalde interpretatie te bevorderen (Entman, 2007). Deze interpretatie is de boodschap die de journalist wil vertellen. De selectie in aspecten zegt veel over het verhaal, omdat uit het complexe geheel deze een grotere schijnbare relevantie hebben dan de aspecten die niet zijn geselecteerd (Nisbet, 2009). Het zijn vaak de aspecten die opvallen. Door juist die aspecten van gebeurtenissen, personen, instellingen of kwesties te kiezen, krijgt het verhaal betekenis (Van Gorp, 2007). Dat betekent dat frames vaak een nadruk leggen op een specifieke definitie van een probleem, een interpretatie van een verband, een evaluatie van een moraal en/of een aanbeveling over een handswijze (Entman, 1993). Het gaat een stap verder dan het eerder genoemde *agenda-setting*, omdat niet langer bepaald wordt welke zaken onder de aandacht worden gebracht van het publiek maar de manier waarop het onder de aandacht gebracht wordt. Op die manier wordt niet alleen beïnvloed waar het publiek over denkt, maar ook hoe (Semetko, Valkenbrug, 2000). Het stelt namelijk de grenzen op voor de discussie onder burgers over publieke gebeurtenissen met de informatie die beschikbaar wordt gesteld (Neuman et al., 1992). En zoals eerder gezegd is deze discussie erg belangrijk voor de vorming van een mening. Uit meerdere onderzoeken is gebleken dat een gekozen invalshoek van een verhaal de publieke perceptie van politieke kwesties en instellingen kan vormen (Saris, 1997). Dat wordt een framing-effect genoemd. Door subtiele aanpassingen in de invalshoek kan het oordeel van een individu over gebeurtenissen, personen, instellingen of kwesties veranderen. Een framing-effect wil zeggen dat de opvallende kenmerken waar in een bericht de nadruk op gelegd worden bepaalde gedachten kunnen oproepen die vervolgens ervoor zorgen dat mensen daarnaar handelen en gebruiken in hun evaluatie van een kwestie.

Kortom is de manier waarop het coronavirus geframed wordt erg bepalend voor de publieke opinie en hun handelen. Frames zijn te herkennen aan toonzetting, inhoudelijke thema's en herkenbare perspectieven (Lakoff, 2004).

2.8. Toonzetting

Frames bestaan onder andere uit een toonzetting. Doormiddel van taalgebruik kan berichtgeving op een neutrale, geruststellende of op een angstige manier verwoord worden (Lakoff, 2004). In berichtgeving van nieuwsmedia over virussen worden vaak militaire metaforen gebruikt, zoals bijvoorbeeld 'de oorlog tegen het virus' (Sontag, 1989 in Hansen, 2007). Hierdoor kan de toon verontrustend zijn. Informatie over de risico's van de pandemie zou idealiter op een voorzichtige neutrale manier geformuleerd moeten worden. Dat betekent dat deze niet afgezwakt moet worden, maar ook niet overdreven (Strekalova, 2017). Indien risico's van de ziekte worden ontkracht of het

succes van maatregelen om de ziekte te bestrijden wordt benadrukt is er sprake van een geruststellende toon. Er is sprake van een verontrustende toon wanneer de risico's worden geformuleerd in termen van risico's en gevaren voor de samenleving of het falen van de maatregelen om de ziekte te bestrijden wordt benadrukt (Vasterman, Ruigrok, Scholten, 2011).

Neutraal schrijven is een uitdaging, omdat aan de ene kant mensen geïnformeerd moeten worden over de dreiging die een belemmering voor de gezondheid kan betekenen, maar aan de andere kant kan het nieuws over een besmettelijke ziekte tot meer angst en een versterking van de perceptie van het risico leiden (Ratzan, Moritsugu, 2014).

V2: In welke mate is de toon van de berichtgeving van online nieuwsmedia over corona neutraal, geruststellend of verontrustend?

2.9. Thema

Uit een onderzoek naar de berichtgeving van Nederlandse nieuwsmedia over een andere pandemie, namelijk de Mexicaanse griep, bleken er verschillende thema's sterk terug te komen in de berichtgeving (Vasterman, Ruigrok, Scholten, 2011). Allereerst werd er gecommuniceerd over de *verspreiding* van de ziekte. Het ging dan bijvoorbeeld over het aantal besmettingen en het aantal mensen die overleden. Ook kan er bijvoorbeeld informatie gegeven worden over de besmettelijkheid van de ziekte, de symptomen en het risico op besmetting. Verder kwamen de *gevolgen* van de ziekte aan bod, zowel positief als negatief. Het thema gevolgen had ook betrekking op de gevolgen van de ziektebestrijding en op de gezondheidssituatie van burgers. Als het over de ziektebestrijding zelf ging, viel dat onder het thema *bestrijding*. Zo werden er bijvoorbeeld maatregelen beschreven die werden genomen om de ziekte te bestrijden. Ook manieren waarop mensen zelf het risico om besmet te worden kunnen verkleinen hoort onder dit thema. Het gaat dan om bijvoorbeeld het gebruik van mondkapjes en handen wassen. Verder stonden *opvattingen* over de ziekte centraal in de berichtgeving. Dit kunnen opvattingen zijn van betrokkenen of van experts. Zij geven sturing aan de perceptie van de ziekte door te vragen om actie, te wijzen op gezondheidsrisico's of te zeggen het niet te onderschatten. Het thema *labelling* omvat de berichtgeving waarin een vergelijking wordt gemaakt met andere soorten ziektes of virussen (Vasterman, Ruigrok, Scholten, 2011). In dit onderzoek wordt het laatstgenoemde thema het *wetenschappelijke* thema genoemd. Bij een pandemie kan het nieuws ook worden belicht vanuit een wetenschappelijke invalshoek, onder andere door een vergelijking te maken met vergelijkbare situaties. Verder wordt er binnen dit thema informatie gegeven over de medische behandeling van

het virus, nieuwe ontdekkingen, onderzoek en mutaties van het virus. Het thema met overig nieuws is in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten

V3: In welke mate komen de thema's verspreiding, gevolgen, bestrijding, opvattingen en wetenschappelijk voor in de berichtgeving van online nieuwsmedia over corona?

2.10. *Mediaframes*

Uit meerdere observaties van nieuwsartikelen blijkt dat berichtgeving geroutineerd werk is en herkenbare patronen volgt. Uiteraard lijkt de berichtgeving altijd anders, omdat het steeds nieuwe onderwerpen en gebeurtenissen betreft. Toch zijn artikelen op dezelfde manieren gestructureerd (Schultz, 2007). Media gebruiken frames als conceptuele hulpmiddelen om informatie te interpreteren, te evalueren en over te brengen. Uit meerdere onderzoeken komen vijf frames naar voren die vaak in het nieuws voorkomen en dus ook een betrekking kunnen hebben op de berichtgeving over het coronavirus.

Het *conflict* frame legt de nadruk op onenigheid tussen individuen, groepen of instellingen om daarmee de interesse van het publiek te wekken. Het *human interest* frame legt de nadruk op een emotionele invalshoek van het verhaal, kwestie of probleem of wordt hier een menselijk gezicht aan gekoppeld. Het nieuws wordt op die manier gepersonaliseerd of gedramatiseerd om de aandacht te trekken. In het geval van het *economic consequences* frame wordt een verhaal, kwestie of probleem benadrukt vanuit de consequenties die het financieel gezien heeft op een individu, groep, institutie, regio of land. Dit wordt als een belangrijke nieuwswaarde gezien. Wanneer er gebruik gemaakt wordt van het *morality* frame wordt een verhaal, kwestie of probleem belicht vanuit de context van religieuze principes of morele voorschriften. Dit gebeurt vaak indirect wegens de professionele norm van journalisten om objectief verslag uit te brengen. Tot slot wordt het *responsibility frame* toegepast door een kwestie of probleem te presenteren op een manier dat een individu, groep of de overheid verantwoordelijk wordt gehouden (Semetko, Valkenburg, 2000).

Het gebruik van deze mediaframes zeggen ook veel over de manier waarop publiek het risico van het virus inschat, omdat deze hier een grote impact op hebben. Zillman (2006) stelt dat voorbeelden van slachtoffers in het nieuws, met name wanneer deze veel emotie oproepen, sterk de perceptie van het risico van het virus negatiever maakt. Volgens Hendriks Vettehen, Nuijten en Beentjes (2005) stellen zelfs dat er sprake is van sensationisme bij het gebruik van persoonlijke verhalen of interviews met burgers in het nieuws en vinden dat het een kenmerk van dramatiseren is. De consequenties voor mensen in hun persoonlijke leven worden in berichtgeving over een

virus crisis vaker belicht dan economische verliezen en politieke conflicten (Yu, Frohlich, Fougner, Ren, 2011).

V4: In welke mate wordt er in de berichtgeving van online nieuwsmedia over corona geschreven vanuit de mediaframes responsibility, human interest, conflict, morality en economic?

2.11. Bronnen

Ook bronnen hebben een grote invloed op de inhoud van het nieuws. Verschillende sociale bewegingen strijden normaalgesproken om aandacht in de media om zo hun opinie kunnen delen. Onafhankelijke journalistiek houdt hier rekening mee en probeert om het frame dat de bron wil meegeven niet zomaar over te nemen (Shoemaker, Vos, 2009). De onzekerheid en onduidelijkheid die crises meebrengen, zoals ook het geval is bij het coronavirus, maken dit echter lastig. Journalisten zijn meer afhankelijk van hun bronnen waardoor zij een onmisbaar onderdeel zijn geworden van het nieuwsproductieproces. Bronnen vormen de context voor een journalist om de situatie te kunnen evalueren en hebben hierdoor veel macht over de manier waarop er wordt geschreven over het coronavirus (Holland et al., 2013). Zij bepalen de definitie wat grote consequenties zou kunnen hebben voor de perceptie van het publiek (Cloudman, Hallahan, 2006).

Door de onzekerheid die het virus met zich meebrengt hebben de nieuwsmedia ook in dit geval keuze uit verschillende perspectieven. Niemand weet immers zeker hoe het virus zich zal verspreiden en wat de gevolgen zullen zijn. Er zijn verschillende scenario's denkbaar en de meest negatieve heeft de grootste nieuwswaarde. Bronnen die dit scenario als reëel achten hebben dan ook een voorsprong op bronnen die de situatie gunstiger inschatten (Vasterman, Ruigrok, Scholten, 2011). Met name gezondheidsautoriteiten en wetenschappelijke experts hebben de voorkeur voor nieuwsmedia in hun berichtgeving. Zij hebben toegang tot relevante informatie en kunnen het nieuwe risico het beste inschatten op basis van hun kennis en ervaring. Hierom kunnen zij duidelijk uitleggen wat er aan de hand is en wat mogelijke scenario's zijn op de langere termijn (Boyce, 2006). Toch moet er ook rekening gehouden worden met de bepaalde visie die zij weer door willen laten stralen via nieuwsmedia. Ze hebben veel macht over de definitie van het virus en daarmee een grote invloed op de berichtgeving (Vasterman, Ruigrok, Scholten, 2011). Ook politieke autoriteiten zijn belangrijke bronnen. Zij brengen de kernboodschap met de bedoeling om te kalmeren, uit te leggen wat er aan de hand is en om aanwijzingen te geven voor het publiek over hoe te reageren (Zandberg, Neiger, 2005). In dit onderzoek worden wetenschappers en onderzoekers gezien als de experts. Zorgpersoneel zoals een arts en een verpleger zouden ook als een expert gezien kunnen worden, maar staan in dit geval als een aparte bron.

V5: In welke mate worden wetenschappers, gezondheidsautoriteiten, zorgpersoneel, overheidsinstanties, burgers en belanghebbende organisaties geraadpleegd als bron in de berichtgeving van online nieuwsmedia over corona?

2.12. *Fases epidemie en pandemie*

Een uitbraak van een nieuwe epidemie, mogelijk uitgroeïend tot een pandemie, begint chronologisch met de ontdekking, verspreidt vervolgens, komt daarna tot het hoogtepunt van de gezondheidscrisis en eindigt met de nasleep. Dit natuurlijke verloop en de manier waarop een crisis wordt aangepakt heeft gevolgen voor de berichtgeving van nieuwsmedia over de crisis, ook over het coronavirus (Vasterman, Ruigrok, Scholten, 2011).

Volgens Richardson (1994) en Coombs (2012) kan de aanpak van een crisissituatie opgedeeld worden in drie fases. Dit begint met *pre-crisis*. Er wordt waargenomen dat er een mogelijk risico is door het oppikken van waarschuwingssignalen. De risicofactoren worden geïnventariseerd en er worden voorbereidingen getroffen om een aanpak te kunnen vormen voor de crisis. Met ingang van de tweede fase *crisis* is de crisis ook echt begonnen. De crisis wordt erkend en er volgen strategieën om een oplossing te kunnen bieden en de verspreiding te voorkomen of beperken. Tot slot wordt er gereflecteerd in de derde fase, *post-crisis*. Het doel hiervan is om beter voorbereid te zijn op een volgende crisis en een positief beeld te geven aan het publiek van de aanpak. Het is de bevestiging dat de crisis voorbij is. Tijdens deze aanpak wordt door de beslissing makers vanuit die drie verschillende fases gecommuniceerd naar burgers. Deze communicatie heeft vervolgens een invloed op de berichtgeving van nieuwsmedia. Zoals eerder genoemd werd het coronavirus in eerste instantie onderschat en vergeleken met een gewone griep, ook door de bestuurders in Nederland. De kans is daarom groot dat dit doorsloeg in de artikelen van nieuwsmedia.

Uit onderzoek naar de berichtgeving van nieuwsmedia over SARS en de Mexicaanse griep blijken er globaal drie fases terug te vinden in de berichtgeving over de verspreiding van een virus, namelijk de *alarming fase*, de *mixed messages* fase en de *crisis and containment* fase.

De eerste opgepikte signalen van een risico resulteren in een *alarming* fase in de berichtgeving. In het nieuws ligt een nadruk op het dreigende gevaar dat het nieuwe dodelijke virus meebrengt en de verontrustende toon domineert. De snelle oplopende cijfers van besmettingen over de wereld worden gecommuniceerd; de verspreiding van het virus is belangrijk nieuws. Een nieuwe pandemie lijkt onvermijdelijk en er worden vergelijkingen gemaakt met vorige pandemieën. Met name wetenschappers en gezondheidsinstellingen worden als bronnen geraadpleegd voor de

berichtgeving. De boodschap is dan ook zeer eenduidig, maar dat is niet het geval in de tweede fase (Vasterman, Ruigrok, Scholten, 2011).

Kritische bronnen geven tegengeluiden aan de verontrustende veronderstellingen waardoor er *mixed messages* ontstaan. Een pandemie lijkt juist ver weg. Toch blijft het beeld van een naderende crisis, doordat er nog steeds maatregelen genomen worden om de verspreiding van het virus te voorkomen. De geruststellende toon komt meer op, vooral door de overheid die de rust probeert te bewaren en wil benadrukken dat zij goed voorbereid zijn.

Op het gebied van de aanpak is net de tweede fase bereikt terwijl in het onderzoek naar de berichtgeving over virussen de derde fase ingaat. Dit is het hoogtepunt van de epidemie, de *crisis and containment* fase. Er zijn veel besmettingsgevallen en doden waardoor de berichtgeving opnieuw verandert. Kritische tegenberichten en de geruststellende toon nemen weer af; de ernst van de situatie wordt juist bevestigd. Er wordt door de overheid actie ondernomen om het virus in te dammen en verdere verspreiding te voorkomen (Vasterman, Ruigrok, Scholten, 2011). De berichtgeving wordt meer terughoudend. Juist wanneer de crisis groot is hebben media de neiging om terughoudend te zijn in hun berichtgeving uit angst om paniek te voeden (Sandman, 1997).

Het onderzoek naar de berichtgeving van nieuwsmedia over het coronavirus betreft artikelen uit de periode van 6 januari tot en met 24 maart. Doordat het virus voor het eerst ter sprake kwam in december 2019 zijn niet de allereerste waarschuwingssignalen meegenomen in het onderzoek. De periode bevindt zich halverwege de *alarming* fase tot halverwege *crisis and containment*. Nederland wordt immers 22 maart wakker geschud met een grote stijging van ziekenhuisopnames en doden waardoor de overheid veel maatregelen inzet. Later neemt de crisis nog grotere proporties en worden nog meer maatregelen genomen, dus het daadwerkelijke hoogtepunt van de crisis is nog niet bereikt. De nadruk ligt in ieder geval wel zoals bij de *crisis and containment* fase op beheersing van de epidemie.

3. Methodologie

Met het onderzoek moet een antwoord gevonden op de vraag:

‘Hoe berichten Nederlandse nieuwsmedia online over het coronavirus?’

3.1. *Dataverzameling*

Voor de beantwoording van de onderzoeksvraag is alle berichtgeving van online nieuwsmedia van 6 januari 2020 tot en met 24 maart 2020 over corona verzameld. Er is een keuze gemaakt voor online nieuws, omdat de gebeurtenissen tijdens een gezondheids crisis snel ontwikkelen en het internet hier het snelste in meegaat. Daarbij blijkt dat internet steeds vaker gebruikt wordt voor het garen van nieuws.

De websites van AD, NRC, RTL Nieuws, Trouw, NOS, NU.nl, Telegraaf en Volkskrant zijn met een scraper gekopieerd. Met de zoekterm (*corona* OR covid 19 OR covid19*) zijn de artikelen met betrekking tot het virus eruit gefilterd, dit waren in totaal 22.775 gepubliceerde artikelen. Deze zijn overgezet in AmCAT, een systeem die geschikt is voor het uitvoeren van een inhoudsanalyse (Welbers et al., 2018).

3.2. *Methode*

Middels een kwantitatieve inhoudsanalyse is er gekeken naar de berichtgeving over corona. Het voordeel hiervan is dat er een grote hoeveelheid data onderzocht kan worden. Het gaat om een grote hoeveelheid aan artikelen die nieuwsmedia produceren op hun website. Dit is een van de redenen dat een kwantitatieve methode het meest geschikt is om de onderzoeksvraag te beantwoorden. Een kwantitatief onderzoek maakt het namelijk mogelijk om een grote hoeveelheid data te verwerken en zo te kunnen generaliseren terwijl een kwalitatief onderzoek zich richt op de werkelijkheid van een kleine groep (Rayane, Woelfel, 2003). Op basis van het onderzoek kan een conclusie getrokken worden over de berichtgeving over corona en dit maakt kwantitatief onderzoek mogelijk.

Kwantitatief onderzoek bevat een gedetailleerd plan van aanpak met vooraf bepaalde hypothesen die gebaseerd zijn op bestaande theorie. Het principe is om op een objectieve manier te meten, causale verbanden te kunnen achterhalen en data samen te vatten (Rayane, Woelfel, 2003). Met een inhoudsanalyse kan de inhoud van berichtgeving worden bestudeerd. Observaties kunnen expliciet gemaakt worden met numerieke gegevens en biedt de mogelijkheid om statistische

toetsen los te laten op de data (Prasad, 2008). Er wordt uitgegaan van het resultaat dat journalisten produceren, artikelen, om te achterhalen op welke manier nieuws wordt gevormd.

Kortgezegd zorgt een kwantitatieve inhoudsanalyse voor een numerieke representatie van observaties die verschillende variabelen weerspiegelen en kunnen deze hierdoor beschreven en verklaard worden (Babbie, 2014). De focus ligt hierbij op het trekken van een valide, herhaalbare en objectieve conclusie over een boodschap (Prasad, 2008). In dit geval is er achterhaald in welke mate online nieuwsmedia aandacht heeft gegeven aan het coronavirus en op welke manier zij deze hebben geframed. Deels is de analyse automatisch uitgevoerd en deels handmatig aan de hand van frames die in het volgende deel worden toegelicht.

3.3. *Automatische analyse*

Per week is inzichtelijk gemaakt hoeveel artikelen ieder nieuwsmedium heeft gepubliceerd en is er gekeken of er een correlatie is. Oftewel, er is gekeken of zij consistent op dezelfde momenten gebeurtenissen rondom het coronavirus als nieuwswaardig beschouwen.

Het aantal artikelen is inzichtbaar gemaakt met een automatische analyse. Daarmee kan een conclusie uit een grote hoeveelheid berichtgeving met behulp van een computer worden getrokken (Welbers et al., 2018). Dit is een voordeel, omdat computers snel en precies zijn in het genereren van numerieke gegevens. Berichtgeving kan daarmee snel geanalyseerd worden. Alle verzamelde artikelen zijn meegenomen in de automatische analyse om een beeld te geven van de hoeveelheid aandacht die er is gegeven aan het coronavirus.

3.4. *Handmatige analyse*

Voor de handmatige analyse is de keuze gemaakt om de berichtgeving van NOS, NU.nl en RTL Nieuws te analyseren. Zij hebben namelijk het grootste bereik van de media die geen betaalmuur hebben (SVDJ, 2018). Dit houdt in dat alle artikelen die zij publiceren vrij toegankelijk zijn voor iedereen. In totaal schreven zij 8.091 artikelen. Ook is er een onderscheid gemaakt in fases om vergelijkingen te kunnen maken. Uit onderzoek naar berichtgeving van nieuwsmedia over andere virussen bleek eerder al dat er globaal drie fases te herkennen waren, de *alarming* fase, de *mixed messages* fase en de *crisis en containment* fase. De berichtgeving bleek zich aan te passen naar het natuurlijk verloop van de epidemie; de ontdekking, de verspreiding, het hoogtepunt en de nasleep (Vasterman, Ruigrok, Scholten, 2011). In dit onderzoek is de data eveneens opgesplitst in drie fases op basis van het natuurlijke verloop van het coronavirus.

Fase 1: Van 6 januari 2020 tot 30 januari 2020, 601 artikelen. De eerste fase stopt bij de globale crisisverklaring van de WHO. Dit is een belangrijk moment in de verspreiding van het virus.

Fase 2: Van 30 januari 2020 tot 27 februari 2020, 1.395 artikelen. De tweede fase vervolgt op de verklaring van het WHO. Er breekt opnieuw een belangrijk moment aan in de verspreiding van het virus wanneer het eerste besmettingsgeval bekend is in Nederland op 27 februari.

Fase 3: Van 27 februari 2020 tot 25 maart 2020, 6.095 artikelen. De derde fase bevat de eerste artikelen wanneer het coronavirus zich binnen Nederland verspreidt. De crisis loopt op richting het hoogtepunt en eindigt op 24 maart wanneer het aantal doden sterk toeneemt.

In het geval van een handmatige analyse is niet een computer ingezet, maar is de berichtgeving aan de hand van een codeboek omgezet naar meetbare waarden. In tegenstelling tot de computer is er bij het coderen wel ruimte voor interpretatie en begrip van context. Voor dit onderzoek is een deductieve methode aangehouden, dat wil zeggen dat er vanuit bestaande frames wordt gecodeerd (Semetko, Valkenburg, 2000). De frames gelden als inhoudsanalysevariabelen om na te gaan in welke mate deze voorkomen in het nieuws. Het voordeel van deze methode is dat het onderzoek hierdoor makkelijk te repliceren is, het opnieuw een groot aantal data kan verwerken en het mogelijk maakt om verschillen te meten tussen de frames. Hiervoor is wel een betrouwbare set van indicatoren nodig per frame (Burscher, Odijk, Vliegthart, Rijke, Vreese, 2014).

Zoals eerder beschreven is er gekeken naar de gebruikte toon, thema, mediaframe en bron. Aan de hand van vragen is er vastgesteld of het frame voorkomt of niet. Indien een van de vragen met ja is beantwoord, is het frame van toepassing. Er kunnen meerdere frames van toepassing zijn per artikel. Om de betrouwbaarheid van de frames te meten is er een intercodeursbetrouwbaarheidsanalyse uitgevoerd door het berekenen van de Cohen's kappa.

3.5. *Toonzetting*

De toon in een artikel kan neutraal, geruststellend en verontrustend zijn. De twee laatstgenoemden kunnen samen voorkomen in één artikel, maar niet in combinatie met de neutrale toon. Om te achterhalen welke toon is gebruikt in het artikel is nagegaan op welke manier de risico's van de ziekte zijn beschreven en op welke manier de maatregelen om de ziekte te bestrijden zijn benadrukt. Indien de risico's in termen van gevaren voor de samenleving worden beschreven is de toon verontrustend, maar als de risico's worden ontkracht is de toon geruststellend. Als van beiden geen sprake is, maar de berichtgeving informerend is, is de toon neutraal. Wat betreft de berichtgeving over maatregelen is het geruststellend wanneer het succes ervan wordt benadrukt, verontrustend wanneer het falen ervan wordt benadrukt en neutraal als het enkel informerend is.

Om de betrouwbaarheid van de frames voor de toonzetting te meten is er een intercodeursbetrouwbaarheidsanalyse uitgevoerd en een Cohen's kappa uitgerekend. Respectievelijk komt dit neer op een score van 0.81, 0.65 en 0.87, wat neerkomt op een voldoende en goede betrouwbaarheid.

3.6. Thema

Zoals eerder besproken kan de berichtgeving over een virus betrekking hebben op verschillende thema's. Er is sprake van het thema *verspreiding* wanneer er informatie wordt gegeven over de besmettelijkheid van de ziekte, over het aantal positief geteste mensen, doden of hersteld verklaarden, over de symptomen van de ziekte en/of over het risico op besmetting. Indien er in de berichtgeving wordt gesproken van negatieve of positieve gevolgen van de ziekte of van de ziektebestrijding valt het onder het thema *gevolgen*. Als er informatie wordt gegeven over hoe het risico op besmetting kan worden verkleind of voorkomen kan worden valt het bericht onder het thema *bestrijding*. Dat geldt ook wanneer er informatie wordt gegeven over maatregelen die genomen worden om de ziekte te bestrijden. Verder is het thema *opvattingen* van toepassing wanneer de opvattingen van betrokkenen of experts over het coronavirus centraal staan in het verhaal. Tot slot valt informatie over nieuwe ontdekkingen op medisch gebied, mutaties van de ziekte, onderzoek naar de ziekte en/of een vergelijking met andere ziektes onder het thema *wetenschappelijk*.

Wat betreft de thema's bleken de scores van de Cohen's kappa respectievelijk 0.68, 0,59, 0,59, 0,74 en 0.88. De betrouwbaarheid van de frames zijn voldoende en goed.

3.7. Mediaframes

Ook is er in het onderzoek gekeken naar de toepassing van mediaframes. Indien een verhaal onenigheid reflecteert is er sprake van het *conflict* frame. Er kan dan ook een verwijt gemaakt worden door een persoon, partij, groep of land naar een ander of gerefereerd worden naar meerdere kanten van het probleem of de kwestie. Het *human interest* frame is toegepast wanneer een verhaal een persoonlijk voorbeeld of menselijk gezicht biedt aan de kwestie. Daarbij kan het verhaal ook herkenbare manieren gebruiken om gevoelens van verontwaardiging, empathie, zorgzaamheid of medeleven op te wekken. Als een verhaal suggereert dat een individu of groep binnen de maatschappij verantwoordelijk is voor de kwestie of het probleem is het *responsibility* frame te herkennen. Ook kan het verhaal suggereren dat de overheid verantwoordelijk is of in ieder geval de mogelijkheid heeft om het probleem te verlichten. Een oproep tot dringende actie of oplossingen voor de kwestie of het probleem zijn ook tekenen van het responsibility frame. Het

economic frame belicht verhalen vanuit een economisch perspectief en is herkenbaar doordat er bijvoorbeeld een financieel verlies of winst benoemd wordt. Daarbij kunnen er kosten of de mate van uitgaven genoemd worden of gerefereerd worden aan economische consequenties. Tot slot heeft het *morality* frame betrekking op verhalen met een morele boodschap, sociale voorschriften of met een referentie naar moraliteit.

Voor de mediaframes bleken de betrouwbaarheidsscores 0.63, 0.69, 0.7, 0.69 en 0.76. Opnieuw is de betrouwbaarheid van de frames voldoende en goed.

3.8. Bronnen

Ook bronnen hebben een grote invloed op de inhoud van het nieuws. In dit onderzoek is gekeken naar de raadpleging van zeven bronnen.

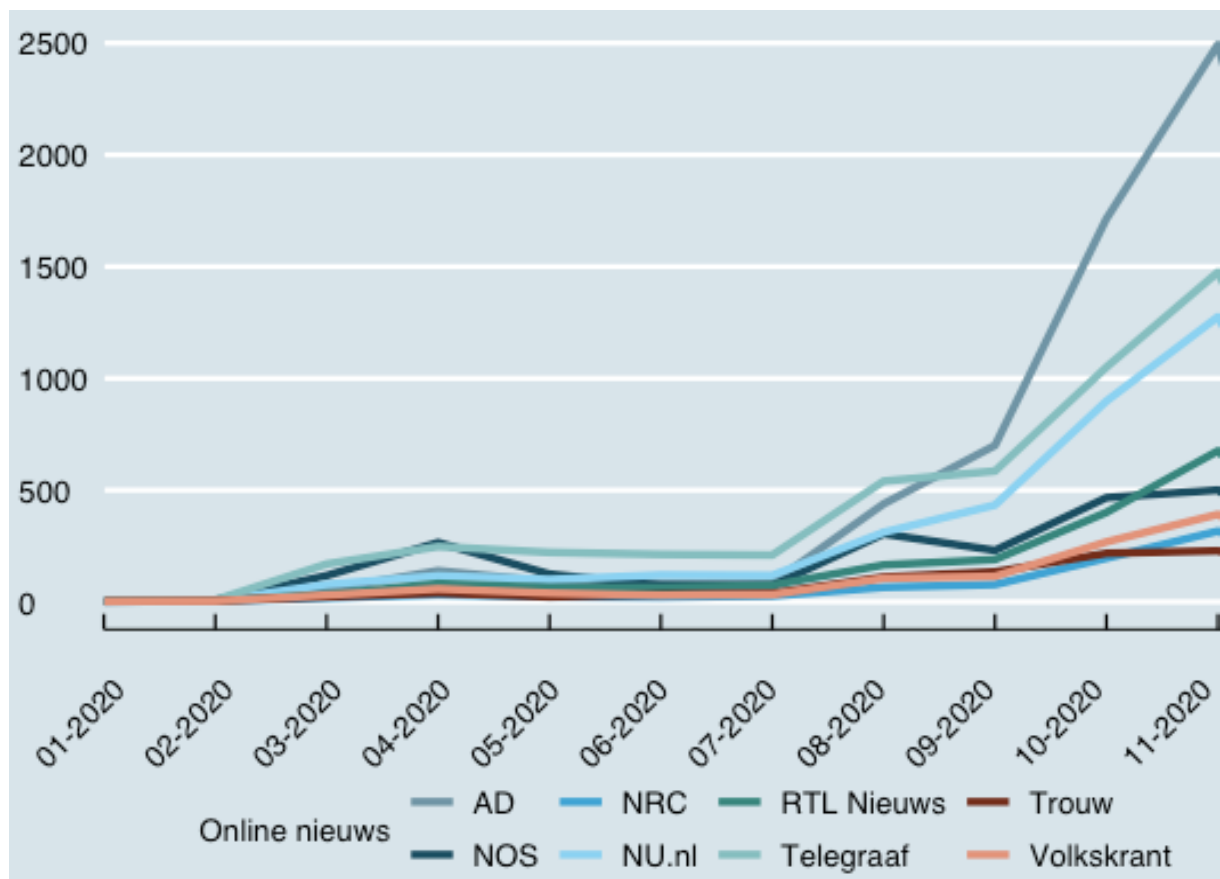
1. Wetenschapper/onderzoeker
2. Gezondheidsautoriteiten
3. Zorgpersoneel, zoals arts, verpleger
4. Overheidsinstantie
5. Burgers
6. Belanghebbende organisaties
7. Overig

De betrouwbaarheid van de bronnen scoorden 0.85, 0.83, 0.73, 0.86, 0.9, 0.78 en 0.78. Opnieuw is de betrouwbaarheid van de frames voldoende en goed.

4. Resultaten

4.1. Mate van aandacht

Om een goed beeld te krijgen van de berichtgeving over corona is het belangrijk eerst een inzicht te krijgen in de mate waarop online nieuwsmedia hierover hebben gecommuniceerd. In de volgende grafiek is het aantal artikelen per week in de periode van 6 januari 2020 tot en met 24 maart 2020 weergegeven. In totaal zijn er in die tijd 22.775 artikelen gepubliceerd.

Figuur 1

De grafiek laat een duidelijke stijging zien naarmate de tijd vordert en de pieken in het aantal gepubliceerde artikelen van alle online nieuwsmedia gaan vrijwel gelijk op.

In week 4, de periode van 27 januari tot en met 2 februari, is de eerste piek te zien. Dit zou goed te maken kunnen hebben met de verklaring van WHO op 30 januari 2020 over de globale crisis. Volgens de WHO chef Tedros Adhanom Ghebreyesus veranderde dit niets aan hun aanpak van het virus of wat landen wereldwijd zouden moeten doen, maar het onderstreepte wel de ernst van de situatie. Hij riep mensen op om het virus serieus te nemen en maakte duidelijk dat de hele wereld aan de slag moest (NOS, 2020a). Dit betekent dat de hele wereld ook hiervan op de hoogte

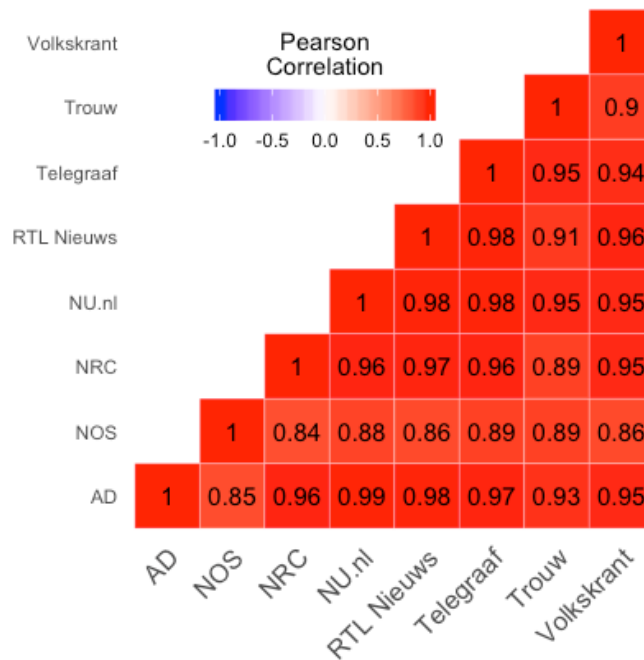
gesteld moest worden en kan tot gevolg hebben gehad dat er meer artikelen werden geschreven over het coronavirus. Daarbij kan het er ook voor gezorgd hebben dat het perspectief is veranderd en ook door media het virus serieuzer werd genomen. Het WHO heeft immers toegang tot relevante informatie en kan het risico het beste inschatten op basis van hun kennis en ervaring. Gezondheidsautoriteiten en wetenschappelijke experts bleken eerder al belangrijke bronnen voor journalisten in hun berichtgeving over een gezondheidscrisis en de voorkeur te genieten (Boyce, 2006). Het is dan ook reëel om te denken dat de verklaring van het WHO ervoor zorgde dat het aantal artikelen toenam.

Vanaf week 7, de periode tussen 17 en 23 februari, is ook duidelijk te zien dat de aandacht van online nieuwsmedia aan het virus omhoog ging. In die periode verspreidde het virus zich verder binnen Europa. Steeds meer mensen werden positief getest op het virus, ook in landen om Nederland heen. Het was een aanloop naar het eerste bekende geval binnen eigen land op 27 februari, week 8 in de grafiek. Doordat buurlanden te maken kregen met de crisissituatie voelde het probleem steeds dichterbij en al helemaal nadat ook in het binnenland een eerste besmetting bekend werd. Mensen voelden culturele verbondenheid, waardoor de nieuwswaarde toenam (Harcup en O'Neill, 2017). In die twee weken gingen veel artikelen in op de kans dat het virus zich in Nederland verspreid en welke maatregelen er worden genomen ter voorbereiding om de verspreiding te beperken. Het riep veel vragen op bij mensen en nieuwsmedia probeerden deze te beantwoorden met bijvoorbeeld extra uitzendingen op zowel televisie als radio, maar ook online in de liveblogs en artikelen.

Na week 7 neemt het aantal artikelen alleen nog maar toe. Het virus verspreidt zich verder in Nederland en dagelijks volgen er updates over het aantal nieuwe besmettingen, overledenen en hersteld verklaarden. Het raakt bekenden, familieleden en kennissen en de nieuwswaarde stijgt nog meer. Niet alleen door *relevance*, maar ook doordat er steeds een *follow-up* volgt (Harcup, O'Neill, 2017). De maatregelen veranderen regelmatig. Vervolgens berichtten nieuwsmedia wat er precies wordt bedoeld met de maatregelen, hoe deze in hun werking gaan, wat mensen ervan vonden en hoe het in de praktijk uitpakt heeft. Ook de *magnitude* speelt een rol, de crisissituatie heeft betrekking op grote aantallen en dat neemt alleen nog maar meer toe. Op het laatste punt van de verzamelde data, namelijk tot en met 24 maart in week 11, is het aantal artikelen dat ieder medium schreef over corona het hoogste. In die week staat Nederland voor een grote toename in het aantal doden door corona, maar worden tegelijk regels genegeerd en gaan mensen massaal naar de stranden en natuurgebieden (NOS, 2020b).

De mate van aandacht die nieuwsorganisaties geven aan het coronavirus is kortom goed te verklaren door de nieuwswaardigheid van crisissituaties. Zoals eerder gesteld is het dan ook

hoogstwaarschijnlijk dat media artikelen hierover publiceren als nieuws. Om na te gaan of nieuwsmedia daadwerkelijk dezelfde mate van aandacht geven aan het coronavirus is de correlatie uitgerekend. De correlatie tussen de mate van aandacht aan corona tussen online nieuwsmedia blijkt zoals is te zien in figuur 2 significant en sterk. Het is dus zeer waarschijnlijk en consistent dat op dezelfde momenten gebeurtenissen rondom het coronavirus als nieuwswaardig worden beschouwd.

Figuur 2

Van het totaal aantal artikelen waren er 8.091 afkomstig van NOS, NU.nl en RTL Nieuws. Ook tussen hen is een sterke correlatie te zien in de aandacht die zij besteden aan het coronavirus. Het onderzoek gaat verder in op de nieuwsartikelen van deze drie media.

4.2. *Vergelijking tussen drie fases*

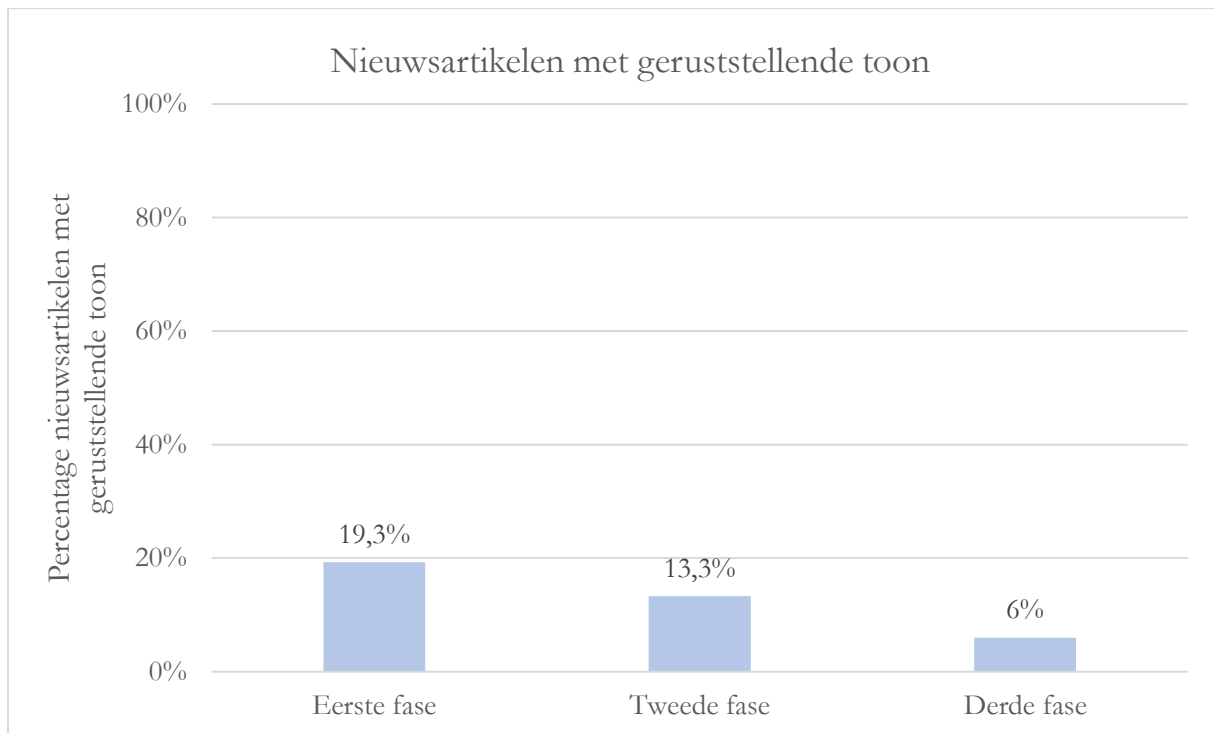
Om de berichtgeving over corona te analyseren is er een onderscheid gemaakt in drie fases. Deze fases zijn gebaseerd op belangrijke ontwikkelingen in de crisissituatie. De eerste fase begint met de eerst verzamelde artikelen op 6 januari en eindigt op 30 januari, de dag dat het WHO het coronavirus een pandemie noemde met een globale crisisverklaring. Vervolgens begint de tweede fase die duurt tot 27 februari, omdat het eerste besmettingsgeval in Nederland op die dag bekend werd. De derde fase gaat dan in en eindigt op 24 maart.

4.3. Toonzetting

In berichtgeving van nieuwsmedia over virussen kan taalgebruik ervoor zorgen dat de boodschap neutraal, geruststellend of angstig is verwoord. Nieuwsmedia dienen idealiter de risico's van de pandemie voorzichtig te formuleren en dus de boodschap neutraal te houden. Indien zij in hun artikelen de risico's ontkrachten of het succes van maatregelen om de ziekte te bestrijden benadrukken, is de boodschap geruststellend. Het tegenovergestelde duidt op een verontrustende boodschap, oftewel wanneer nieuwsmedia risico's van de ziekte formuleren in termen van risico's en gevaren voor de samenleving of het falen van de maatregelen om de ziekte te bestrijden benadrukken.

4.3.1. Geruststellend

Allereerst is gekeken hoe de geruststellende toon is gebruikt per fase. Uit het onderzoek blijkt dat de geruststellende toon het meeste is gebruikt in de eerste fase en steeds meer afnam naarmate het virus dichterbij kwam, zie figuur 4. Waar eerst 19,3% van de artikelen nog geruststellend geformuleerd werden, werd dit in de tweede fase 13,3% en in de derde fase 6%.

Figuur 4

Er is een chi square test uitgevoerd om de relatie te testen tussen de drie fases en het gebruik van een geruststellende toon in de berichtgeving over corona. De relatie blijkt significant, maar matig

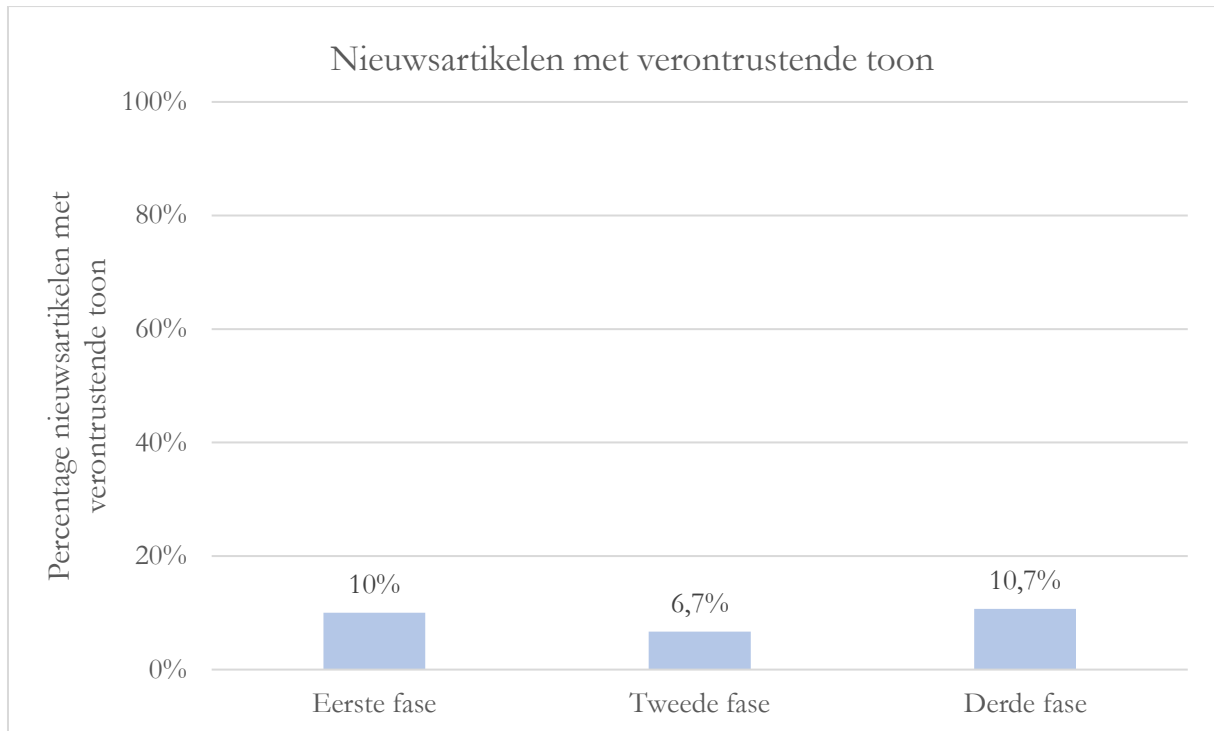
$X^2(2, N = 450) = 11.915, p < .05, V = .163$. Dit houdt in dat hoe meer het virus zich heeft verspreid, hoe minder geruststellend er werd gecommuniceerd in de berichtgeving van online nieuwsmedia. De fase waarin het virus zich bevindt heeft invloed op het gebruik van de geruststellende toon.

In de eerste fase werd de situatie rondom corona in China als ernstig beschreven en door de WHO een noodsituatie genoemd, maar de risico's voor Nederland werden ontkracht. Het RIVM benadrukte dat de kans dat het virus in Nederland of überhaupt in Europa zou opduiken heel klein is. Doordat er geen directe vluchten vanuit Nederland naar Wuhan gingen zou het risico dat de ziekte in Nederland zou opduiken 'vrij nihil' of klein zijn (NU.nl, 2020a). In iedere fase erna wordt minder geruststellend geschreven. In de tweede fase werd wel ruimte gegeven aan de boodschap dat het virus in perspectief gezien moest worden. "Ik merk dat de angst zich momenteel sneller verspreid dan het virus zelf", zei bijvoorbeeld Woordvoerder Craig Spence van het Internationaal Paralympisch Comité. "Het is van belang dat we die angst onderdrukken, we moeten dingen in perspectief zien" (NU.nl, 2020b). Daarbij meldde de belangrijkste medisch adviseur van de Chinese regering dat het aantal nieuwe gevallen daalt. Een epidemioloog die een belangrijke rol vervulde in de bestrijding van het SARS-virus zei te hopen dat de epidemie ergens in april over is (RTL Nieuws, 2020a). De geruststellende toon in de derde fase ging nog over economische vooruitzichten. Het virus was nog maar net in Nederland opgedoken en had nog geen grote gevolgen voor ondernemers en bedrijven. Het Centraal Planbureau (CPB) had in maart een positievere voorspelling van de economisch groei dan in december, namelijk een groei van 0,1 procentpunt hoger, 1,4 procent. Wel werd er de kanttekening gemaakt dat de economische impact van het coronavirus moeilijk te voorspellen is en dat er uitgegaan is van een scenario waarin de uitbraak van het virus snel onder controle zou komen. Toch voorspelt het CPB ook bij het scenario waarbij het virus niet snel wordt aangepakt nog steeds een positieve economische groei (NU.nl, 2020c). Ook roepen virologen nog steeds om te relativiseren. "Het nieuwe coronavirus heeft een gevaarlijk imago ontwikkeld, maar in werkelijkheid valt het allemaal wel mee". Er wordt benadrukt dat gezonde mensen niet veel te duchten hebben en dat het grootste gedeelte van de besmette mensen slechts milde ziekteverschijnselen krijgt. "De hoeveelheid maatregelen tegen het virus lijkt overdreven" (RTL Nieuws, 2020b).

4.3.2. *Verontrustend*

Het tegenovergestelde van de geruststellende toon is de verontrustende toon, waarbij in de communicatie over het virus de nadruk wordt gelegd op de risico's en gevaren voor de samenleving

of op het falen van de maatregelen om de ziekte te bestrijden. Zoals in figuur 5 te zien is wordt deze toon in zowel de eerste als de tweede fase minder gebruikt dan de geruststellende toon. Pas in de derde fase wordt de communicatie meer verontrustend. In tegenstelling tot de geruststellende toon is er bij de verontrustende toon geen sprake van een doorzettende afbouw. In plaats daarvan neemt de toon af van 10% in de eerste fase naar 6,7% in de tweede fase, maar neemt met bijna gelijke mate weer toe in de derde fase naar 10,7%.

Figuur 5

Hoewel er kleine zichtbare verschillen te zien zijn in het gebruik van de verontrustende toon per fase, blijkt de relatie tussen de drie fases en het gebruik van de verontrustende toon in de communicatie rondom het virus niet significant $X^2(2, N = 450) = 1.664, p > .05, V = .061$. Dat wil zeggen dat de verontrustende boodschappen eerst zichtbaar afnemen en vervolgens toenemen, maar dat dit verschil niet zo groot is dat dit aangetoond kan worden door de fase waarin het virus zich bevindt.

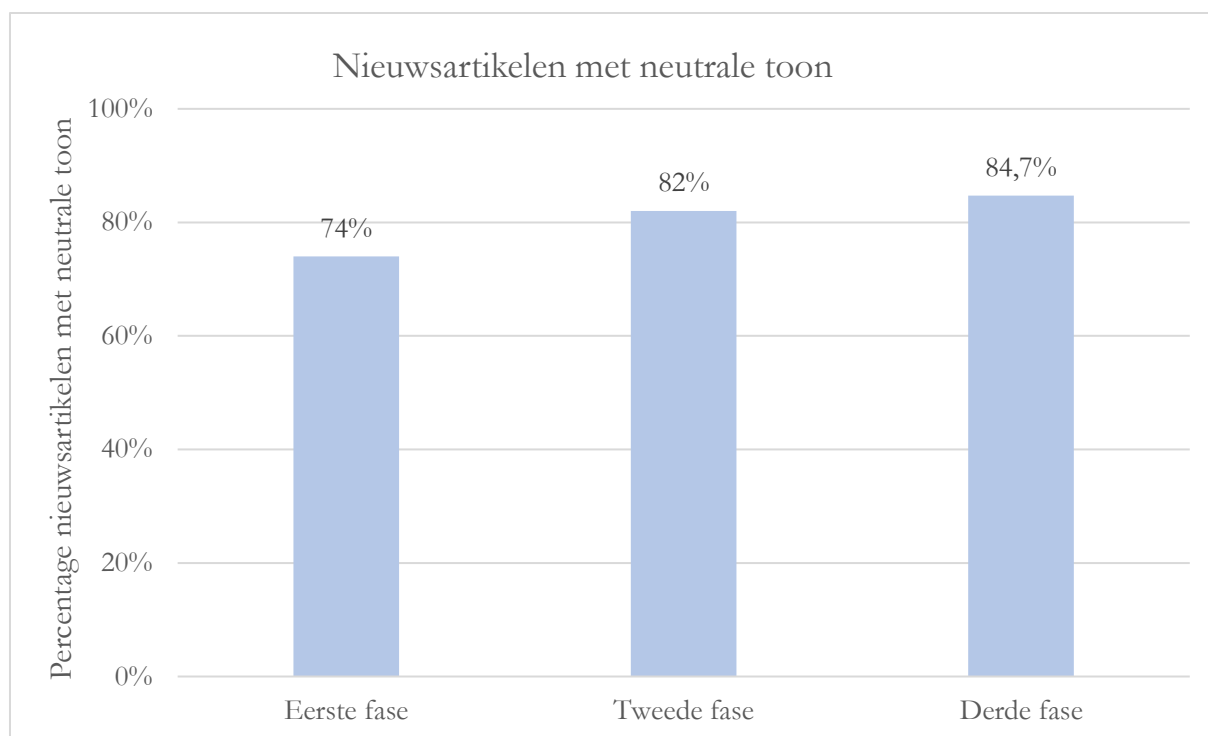
In de artikelen heeft de verontrustende toon in de eerste fase vooral betrekking op de artikelen over China, zoals: "In China slaat de paniek toe: 'Mensen worden paranoia'" (RTL Nieuws, 2020c). De toestand in de Chinese stad Wuhan vanwege het coronavirus wordt als ernstig beschreven. Het virus wordt mysterieus genoemd door de vele onduidelijkheden die er nog zijn en Chinese autoriteiten maken zich zorgen (NOS, 2020c). In de tweede fase zijn de gevolgen te merken voor de economie. De verontrusting heeft onder andere betrekking op de grootste daling

in vijf jaar tijd voor de Chinese beurzen. Daarnaast vielen relatief weinig doden door het virus, maar dat werd juist gezien als een risico. Mensen met lichte ziekteverschijnselen zouden zich niet melden bij de dokter en gewoon doorgaan met hun leven. Zo worden zij besmettingsbronnen die het virus verder verspreiden en wat het indammen van de uitbraak moeilijker maakt. Ook werd de eerste persoon in het continent Afrika besmet, iets waar veel voor gewaarschuwd werd door gezondheidsorganisaties vanwege de desastreuze gevolgen die het virus zou hebben binnen Afrikaanse landen. Afrikaanse landen zouden niet berekend zijn op een grote uitbraak (NU.nl, 2020d). In de derde fase wordt de focus gelegd op de impact in Nederland. Brabant wordt het epicentrum van het virus genoemd en de zorg staat onder ‘enorme’ druk. Er wordt code rood afgegeven in Brabantse ziekenhuizen (RTL Nieuws, 2020d). Daarbij waarschuwde Rutte dat een groot deel van de bevolking besmet zal raken met het coronavirus (NOS, 2020d). Er wordt verder aandacht gegeven aan Nederlandse coronapatiënten, zoals bijvoorbeeld een man uit Eindhoven die op dat moment een week in het ziekenhuis ligt (NOS, 2020e). Hij zou zwaar getroffen zijn en waarschuwt om het virus niet te onderschatten.

4.3.3. *Neutraal*

De neutrale toon is veruit het vaakst door online nieuwsmedia gebruikt in hun berichtgeving over corona. In de meeste gevallen werden dus risico's van de ziekte zowel niet ontkracht als geformuleerd in termen van gevaren voor de samenleving en werd er geen nadruk gelegd op het succes of falen van de maatregelen om de ziekte te bestrijden. Dat wil zeggen dat de boodschap informerend was en dat risico's van het virus niet afgezwakt of overdreven zijn, maar objectief zijn beschreven (Strekalova, 2017). In de eerste fase zijn 74% van de artikelen op die manier geformuleerd. Hierna neemt dit iedere fase toe, eerst naar 82% en daarna een kleine stijging naar 84,7%.

Er zijn geen grote zichtbare verschillen te zien tussen de drie fases en de relatie met de neutrale toon bleek ook niet significant, $X^2(2, N = 450) = 5.827, p > .05, V = .114$. Dit betekent dat het dichterbij komen van het virus geen invloed heeft op de neutrale informerende boodschap.

Figuur 6

Berichten die vooral op een neutrale manier werden geschreven waren bijvoorbeeld de updates over de verspreiding van het virus. Hierin werd het aantal nieuwe besmettingen, het dodental en het aantal hersteld verklaarden vermeld. Vaak volgde er geen oordeel over de mate van verspreiding en werden er geen risico's bij betrokken. Ook berichten over nieuwe maatregelen die werden afgekondigd in bijvoorbeeld persconferenties maar ook die bedrijven naar buiten brachten in een persbericht werden neutraal beschreven. Uiteraard ging het in de eerste fase met name om de maatregelen die werden genomen in China. Later kregen steeds meer landen en organisaties met het virus te maken en werden ook de maatregelen die zij namen en de verspreiding beschreven.

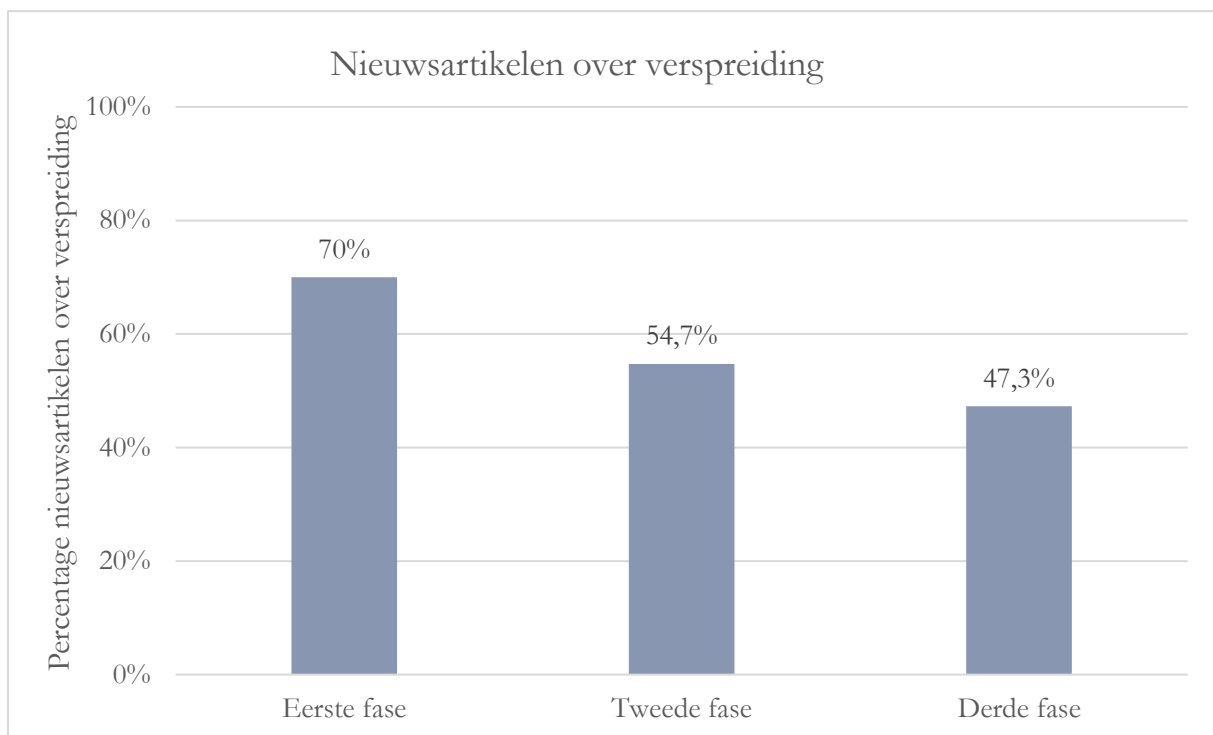
4.4. Thema's

Uit de berichtgeving over een virus zijn specifieke thema's op te maken, blijkt uit het onderzoek naar de communicatie van Nederlandse nieuwsmedia over de Mexicaanse griep (Vasterman, Ruigrok, Scholten, 2011).

4.4.1. Verspreiding

Een van deze thema's is de verspreiding van het virus. Een artikel heeft betrekking op de verspreiding wanneer het ingaat op de besmettelijkheid van het virus, de symptomen of het risico op besmetting. Volgens Vasterman, Ruigrok en Scholten (2011) is met name in het begin van de crisis de verspreiding belangrijk nieuws en worden de cijfers van besmettingen over de wereld

bericht. Ook in de berichtgeving over corona wordt in de eerste fase waarin het virus zich verspreidt het thema het vaakste aangehaald, maar naarmate corona dichterbij komt neemt dit af. In de eerste fase wordt nog in 70% van de artikelen informatie gegeven over de verspreiding. De aandacht aan de verspreiding nam in de tweede fase af naar 54,7% en in de derde fase naar 47,3%. Er blijkt een matige maar significante relatie te zijn tussen de drie fases en het bespreken van de verspreiding van het virus, $X^2(2, N = 450) = 11.162, p < .05, V = .157$. Naarmate het virus dichterbij komt wordt de verspreiding van het virus minder belangrijk nieuws.

Figuur 7

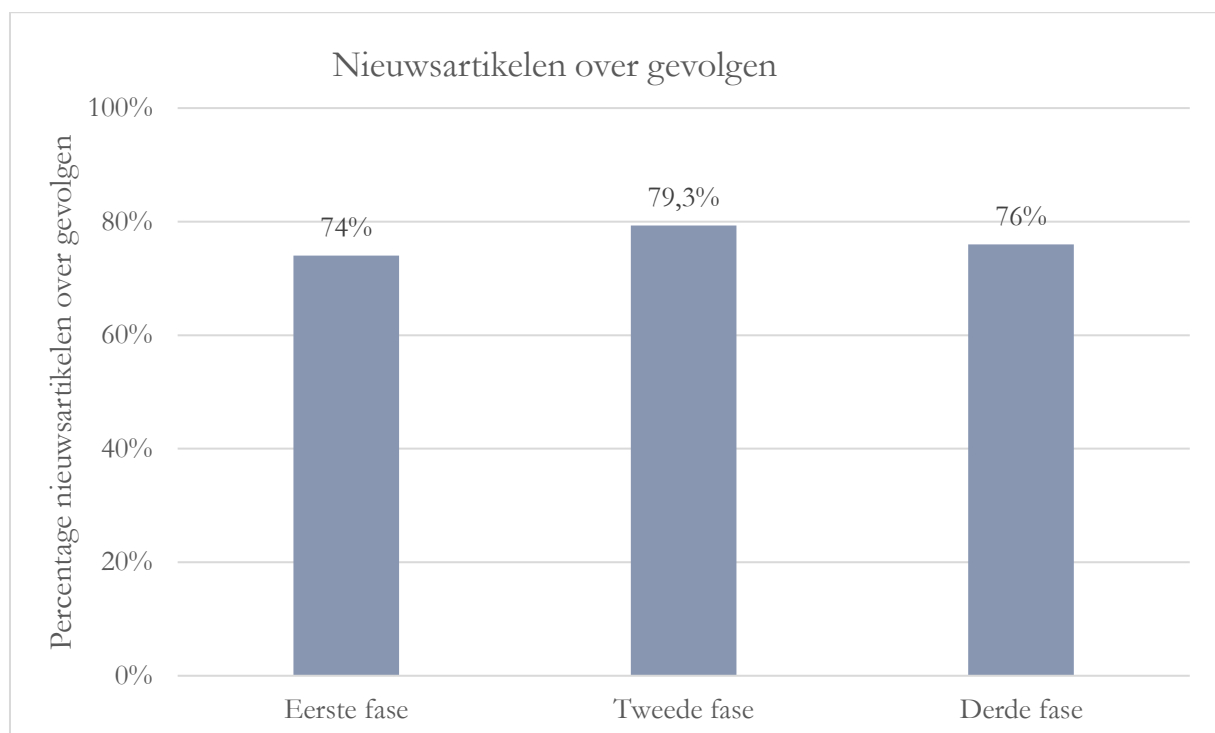
Met name in de eerste fase toen het virus zich begon te verspreiden werd er vaak onderaan een artikel een overzicht gegeven van de huidige situatie rondom het aantal besmettingen. Er was nog niet veel bekend over de besmettelijkheid van het virus, maar door onderzoek werd uiteindelijk duidelijk dat het van mens op mens overdraagbaar is (RTL Nieuws, 2020e). Het virus werd veelal vergeleken met een griep doordat het soortgelijke symptomen had en bleek in vergelijking tot dan toe minder snel te verspreiden. In de tweede fase had het virus zich verspreid naar veel meer landen, inmiddels ook naar Europa. Toch nam de aandacht van online nieuwsmedia aan de verspreiding af. Ten eerste werd er niet meer altijd een overzicht gegeven onderaan een artikel. Om meer te weten over de mate waarop het virus zich heeft verspreid over de landen werd steeds vaker naar een link met de wereldkaart verwezen die dagelijks geüpdatet werd met de aantallen van nieuwe positief geteste mensen, de overledenen en de hersteld verklaarden. De focus lag wel nog op de

verspreiding binnen landen omringend aan Nederland. In de derde fase werd opnieuw minder over de verspreiding van het virus geschreven. Het eerste besmettingsgeval in Nederland was bekend waarna een contactonderzoek werd gestart (NU.nl, 2020e). Al snel werden steeds meer gevallen bekend binnen het land. De artikelen hadden ook nog betrekking op andere landen, maar vaker ging het over verspreiding binnen provincies, steden en gemeenten. Zo werd bijvoorbeeld ook ‘Aantal coronapatiënten in Utrecht stijgt naar acht’ gepubliceerd (NU.nl, 2020f).

4.4.2. *Gevolgen*

Het thema dat nog vaker naar voren is gekomen dan de verspreiding in de online nieuwsartikelen is de gevolgen van het virus. In dat geval worden positieve of negatieve gevolgen van het virus besproken, gevolgen van de ziektebestrijding of de gezondheidssituatie van burgers. Dit onderwerp blijft tijdens alle fases vrijwel gelijk. Sinds de eerste fase, waar 74% van de artikelen over de gevolgen omtrent het coronavirus ging, is het lichtelijk toegenomen naar 79,3% in de tweede fase. Vervolgens nam het weer lichtelijk af naar 76% in de derde fase.

De relatie tussen de drie fases en het thema gevolgen blijkt in dit geval niet significant, $X^2(2, N = 450) = 1.209, p > .05, V = .052$. Er zijn dus geen grote verschillen te vinden tussen het belichten van de gevolgen van het virus en het stadium waarin het virus zich bevindt heeft hier geen invloed op.

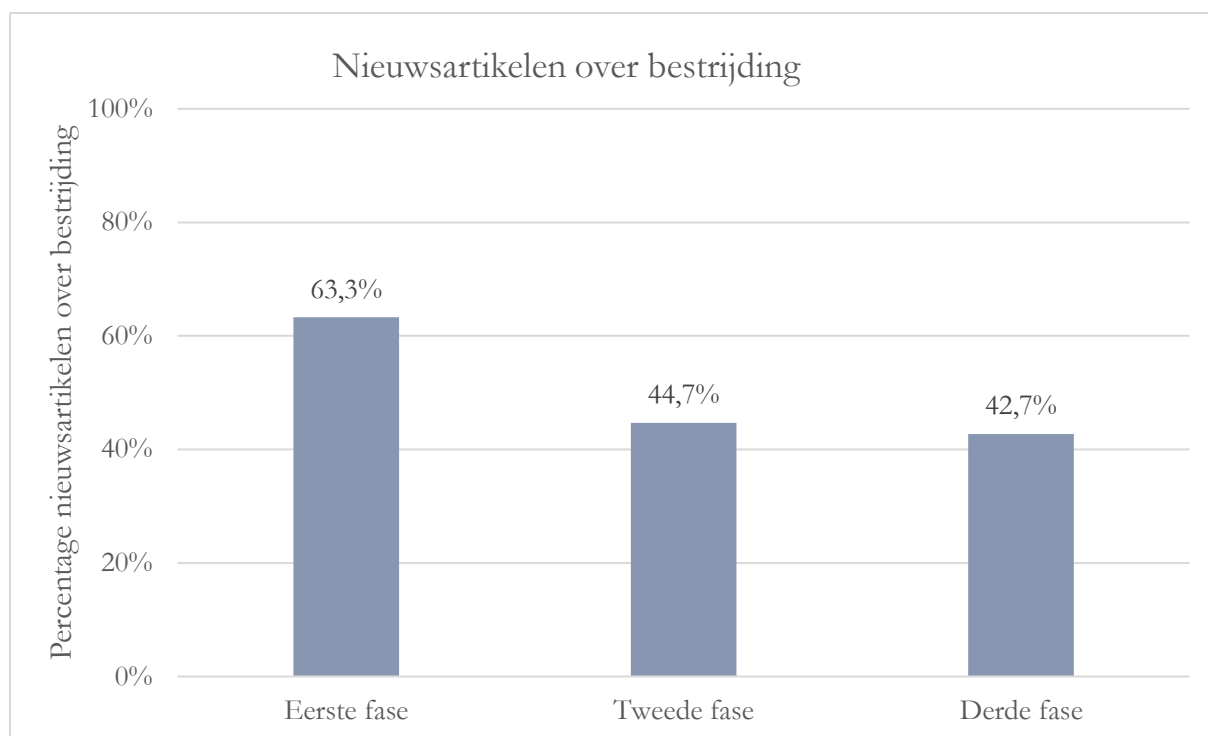
Figuur 8

Net als bij het thema verspreiding was er een duidelijke verschuiving te zien qua onderwerpen, afhankelijk van waar het virus zich bevond. In de eerste fase ging het veelal over de gevolgen voor mensen in China. Zo werden ervaringen van mensen uit Wuhan gedeeld over de lockdown in de miljoenenstad. Er werd gehamsterd en er kwam een tekort aan mondkapjes. Steeds meer mensen kwamen te overlijden als gevolg van het virus (NOS, 2020f). De Chinese overheid gaf niet altijd duidelijkheid over het virus en de staatsmedia deelden alleen positieve berichten om hoop te creëren. Mensen raakten hierdoor in paniek en verspreiden zelf informatie over internet. Onder andere hierdoor is er ook veel nepnieuws ontstaan. Vanaf de tweede fase komen kleine bedrijven in de knel (NOS, 2020g) en draaien mondkapjesfabrieken overuren (RTL Nieuws, 2020f), allemaal als gevolg van de ziektebestrijding. Maar ook grote bedrijven ervaren de gevolgen. Zo komen de producties van iPhone in het geding (NU.nl, 2020g) en stoppen steeds meer vliegtuigmaatschappijen hun vluchten. Daarbij worden steeds meer evenementen afgelast en worden cruiseschepen niet meer toegelaten uit angst voor het virus. Uiteraard blijft dit ook het geval in de derde fase. Andere bedrijven en andere mensen krijgen te maken met dezelfde consequenties.

4.4.3. Bestrijding

Een ander thema in de berichtgeving over een virus is de bestrijding. Het gaat dan om maatregelen die genomen worden om het virus te bestrijden of om manieren waarop mensen zelf het risico om besmet te worden te verkleinen. Naarmate de tijd vordert wordt er steeds minder informatie gegeven over dit onderwerp. In de eerste fase bevatte 63,3% van de artikelen informatie over de bestrijding van de ziekte. In de tweede fase was dit 44,7% en bleef vervolgens ongeveer gelijk in de derde fase met 42,7%.

Met een chi square test werd duidelijk dat er een significante relatie is tussen de drie fases het thema bestrijding, $X^2(2, N = 450) = 15.591, p < .01, V = .186$. Dit betekent dat de fase waarin het virus zich bevindt invloed heeft op de mate waarop de bestrijding van het virus wordt belicht in de berichtgeving van online nieuwsmedia. Naarmate het virus dichterbij komt wordt er significant minder over de bestrijding bericht.

Figuur 9

In de eerste fase gaat het uiteraard opnieuw eerst over de situatie in China. Grote miljoenensteden gaan op slot en inwoners krijgen een verlenging van vakantie om de vele reizen door het land en daarmee verspreiding van het virus tegen te houden. Even later stoppen vliegtuigmaatschappijen met vluchten naar China en het reisadvies is aangepast (RTL Nieuws, 2020g). Grote organisaties gaan dicht, zoals Starbucks en IKEA en evenementen zoals het WK indoor atletiek en voetbalwedstrijden worden afgelast (RTL Nieuws, 2020h). Op verschillende vliegvelden en treinstations worden controles uitgevoerd zoals temperatuurmetingen voordat mensen toegelaten worden. Daarbij sluiten verschillende landen de grenzen. In Nederland wordt het hoogste werkzaamheidsniveau ingesteld, wat wil zeggen dat artsen die patiënt verdenkt van coronavirus een meldplicht krijgen (NU.nl, 2020h).

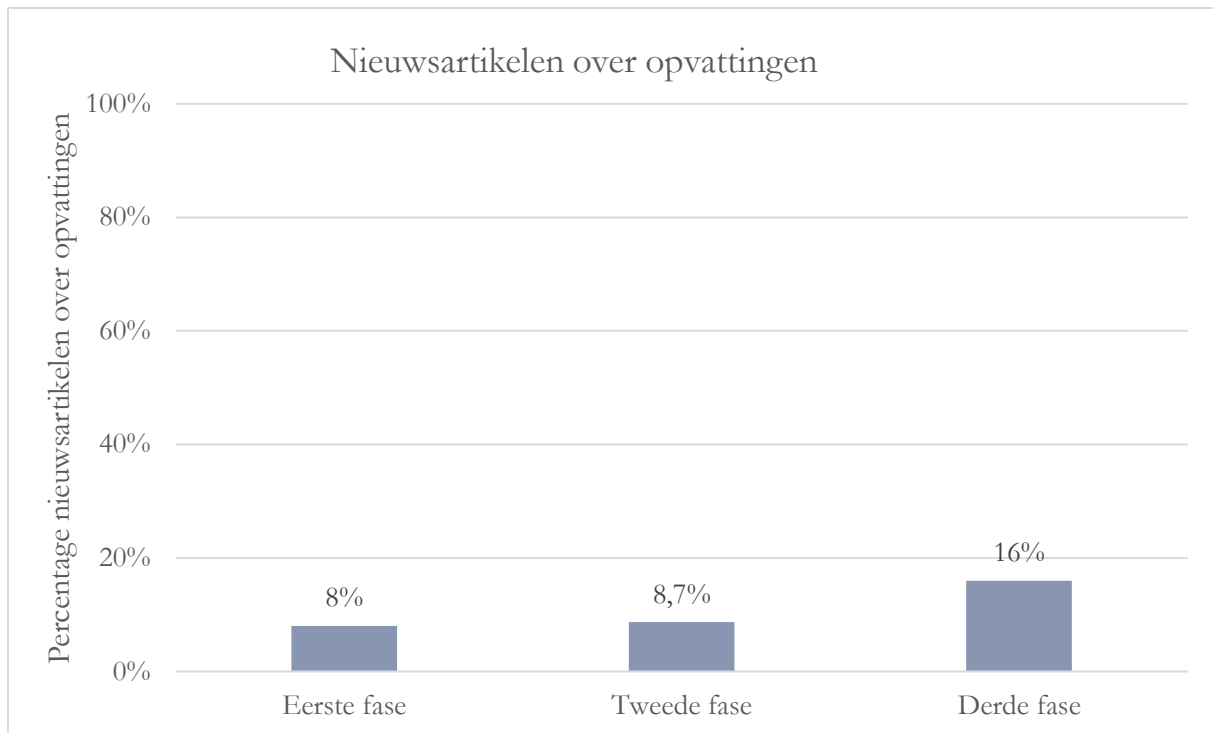
Vanaf de tweede fase gingen Nederlandse huisartsenpraktijken patiënten met griepklachten testen op het coronavirus (NU.nl, 2020i). De Nederlandse evacués uit Wuhan werden gemonitord en gingen thuis in quarantaine. Ondertussen worden in China nog meer maatregelen genomen. Bankbiljetten werden uit de roulatie gehaald en het Volkscongres werd uitgesteld. Inmiddels verspreidde het virus zich steeds verder in Italië en paste het Ministerie van Buitenlandse Zaken ook voor dit land het reisadvies aan (RTL Nieuws, 2020i). Daar worden ook universiteiten en scholen gesloten. Nederland treft ook voorzorgsmaatregelen en bereidt zich voor op de komst van het virus.

Vanaf de derde fase worden ook steeds meer maatregelen genomen in Nederland om het virus in te dammen, het eerste besmettingsgeval is nu immers bekend. Er wordt niet alleen gecommuniceerd over de acties die de overheid onderneemt, maar ook wat mensen zelf kunnen doen om het risico om besmet te worden te verkleinen, zoals goed handenwasse., Steeds meer Nederlandse evenementen zoals sportwedstrijden en Koningsdag worden, In Amerika roept president Trump de noodtoestand uit (RTL Nieuws, 2020j). In Italië worden de maatregelen ook steeds verder uitgebreid. Het noorden van het land wordt afgesloten waardoor 16 miljoen inwoners in quarantaine zitten en er gelden reisbeperkingen door het hele land.

4.4.4. *Opvattingen*

Verder stonden ook opvattingen centraal in de berichtgeving over de ziekte. Het kan dan gaan om die van experts, zoals wetenschappers en gezondheidsautoriteiten, of om betrokkenen, zoals burgers en woordvoerders van belanghebbende organisaties (Vasterman, Ruigrok, Scholten, 2011). Net als in de berichtgeving over de Mexicaanse griep kwam dit thema niet vaak voor in de berichtgeving van online nieuwsmedia over het coronavirus vergeleken met de voorgaande thema's. Met name in de eerste en tweede fase speelden opvattingen een kleine rol, maar in de derde fase is het percentage verdubbeld. Waar in de eerste fase 8% van de artikelen ging over de opvattingen rondom het virus, ging in de derde fase 16% hier over.

Er blijkt een significante maar matige relatie te zijn tussen de fases en het bespreken van opvattingen $X^2(2, N = 450) = 6.092, p < .05, V = .116$. Hoe verder het virus zich had verspreid, hoe meer de opvattingen van experts en betrokkenen ertoe gingen doen in de berichtgeving over corona.

Figuur 10

In het begin was er nog weinig bekend over het coronavirus. Opvattingen van experts werden wel al gevraagd, blijkt later ook bij de geraadpleegde bronnen in de berichtgeving, maar pas later in de eerste fase stonden deze echt centraal. Toen bekend werd dat het virus overdraagbaar was van mens op mens konden experts meer uitspraken doen over de risico's die erbij komen kijken en hoe de crisissituatie zich zou ontwikkelen. De opvattingen van burgers stonden centraal na de genomen maatregelen in China. Het virus verspreidde zich verder binnen het land en de consequenties voor de inwoners werden steeds duidelijker. Hoe burgers onder anderen de lockdown ervaarden werd toen belangrijk. Ook opvattingen over de aanpak van China waren belangrijk (NU.nl, 2020j). In de tweede fase ging dit op dezelfde voet verder, in dat geval werden ook mensen uit andere landen bevroegd.

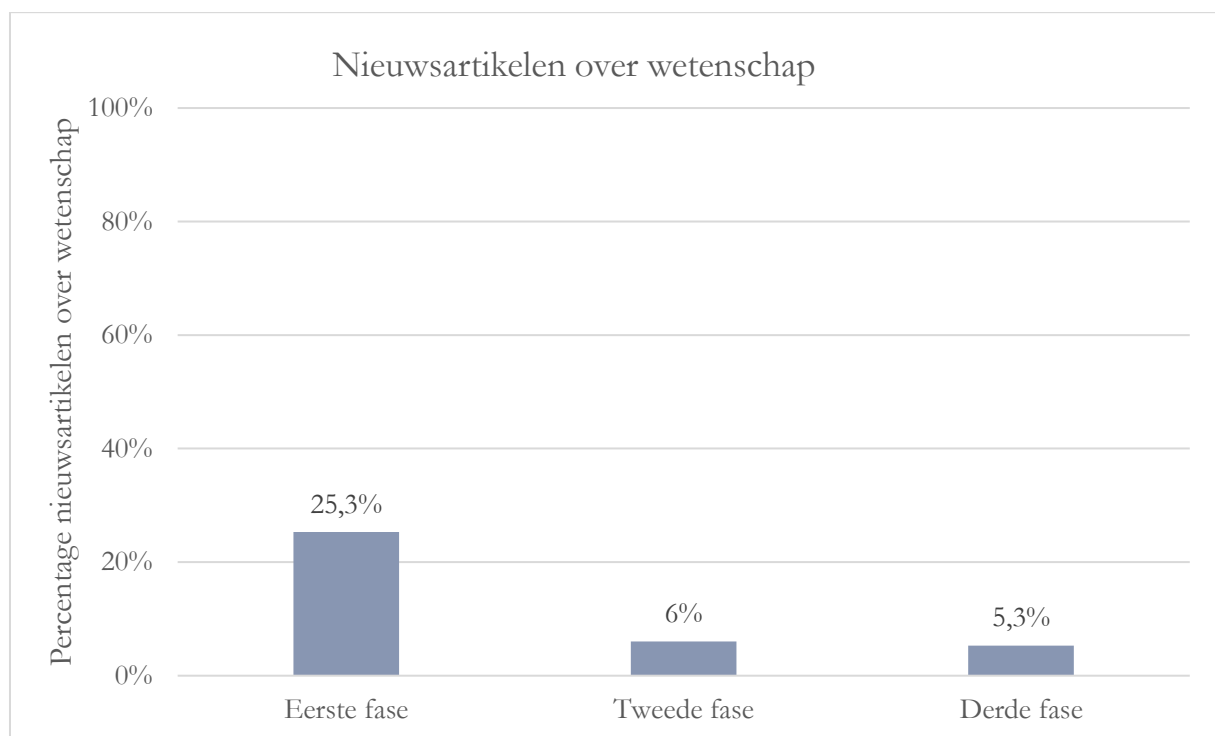
Pas in de derde fase nam de aandacht aan opvattingen veel toe. Toen werden er daadwerkelijk maatregelen genomen in Nederland en zoals eerder gezegd nam de *relevance* toe, het raakt mensen dichtbij. Dit maakt ook dat de opvattingen van mensen dichtbij, oftewel landgenoten, belangrijker zijn. Na persconferenties waarin de nieuwe maatregelen werden afgekondigd volgden bijvoorbeeld interviews met experts als virologen om aandacht te geven aan hun opvattingen hierover. 'Groepsimmunitet leidt tot doden die we kunnen voorkomen' volgde bijvoorbeeld als reactie op het bericht van Rutte over de aanpak van het coronavirus door het gecontroleerd te laten verspreiden (NOS, 2020h). Ook de opvattingen van betrokkenen werden vaker gevraagd,

bijvoorbeeld van sporters waarvan hun wedstrijden werden geannuleerd, coronapatiënten over hun ervaring en bedrijven die zelf beslissingen moesten maken zoals kappers (NU.nl, 2020k).

4.4.5. *Wetenschappelijk*

Bij een pandemie wordt het nieuws ook belicht vanuit een wetenschappelijke invalshoek. Het gaat dan bijvoorbeeld om een vergelijking met vergelijkbare ziektes en virussen en informatie over de medische behandeling, nieuwe ontdekkingen, onderzoek en mutaties van het virus (Vasterman, Ruigrok, Scholten, 2011). Bij de wetenschappelijke benadering van het virus was het omgekeerde te zien van de toepassing van het thema opvattingen. In de eerste fase werd er meer aandacht besteedt aan dit thema, namelijk 25,3%, dan de tweede en derde fase, respectievelijk 6% en 5,3%.

De relatie tussen de fases en de wetenschappelijke benadering van het virus is significant, $X^2(2, N = 450) = 36.083, p < .01, V = .283$. Dat wil zeggen dat de berichtgeving steeds minder over de wetenschap ging naarmate het coronavirus dichterbij kwam.

Figuur 11

In de eerste fase wordt vaak onderzoek aangehaald en een vergelijking gemaakt met bijvoorbeeld de verschijnselen van andere virussen, maar ook veel benadrukt dat er tot nu toe weinig over het virus bekend is. Richting het einde van de eerste fase, op 20 januari, werd bekend dat het van mens op mens overdraagbaar is en kwam er meer duidelijkheid over de besmettelijkheid van het virus (NOS, 2020a).

Verder onderzoek wat vervolgens in de tweede fase werd belicht ging in op de overlevingskans van het virus op pakketten uit China en over de voortgang van het ontwikkelen van een vaccinatie (NOS, 2020i).

Richting de tweede fase is een sterke daling van aandacht op wetenschappelijke wijze te zien die vervolgens ongeveer gelijk blijft in de derde fase. Ook hier gaat het voornamelijk over het ontwikkelen van medicijnen en onderzoek naar de beste behandeling. Er werd kort gespeculeerd over ibuprofen doordat de Franse minister van Volksgezondheid beweerde dat ontstekingsremmende medicijnen het coronavirus versterken. Dit bleek al snel te voorbarig en ongegrond (NU.nl, 2020l).

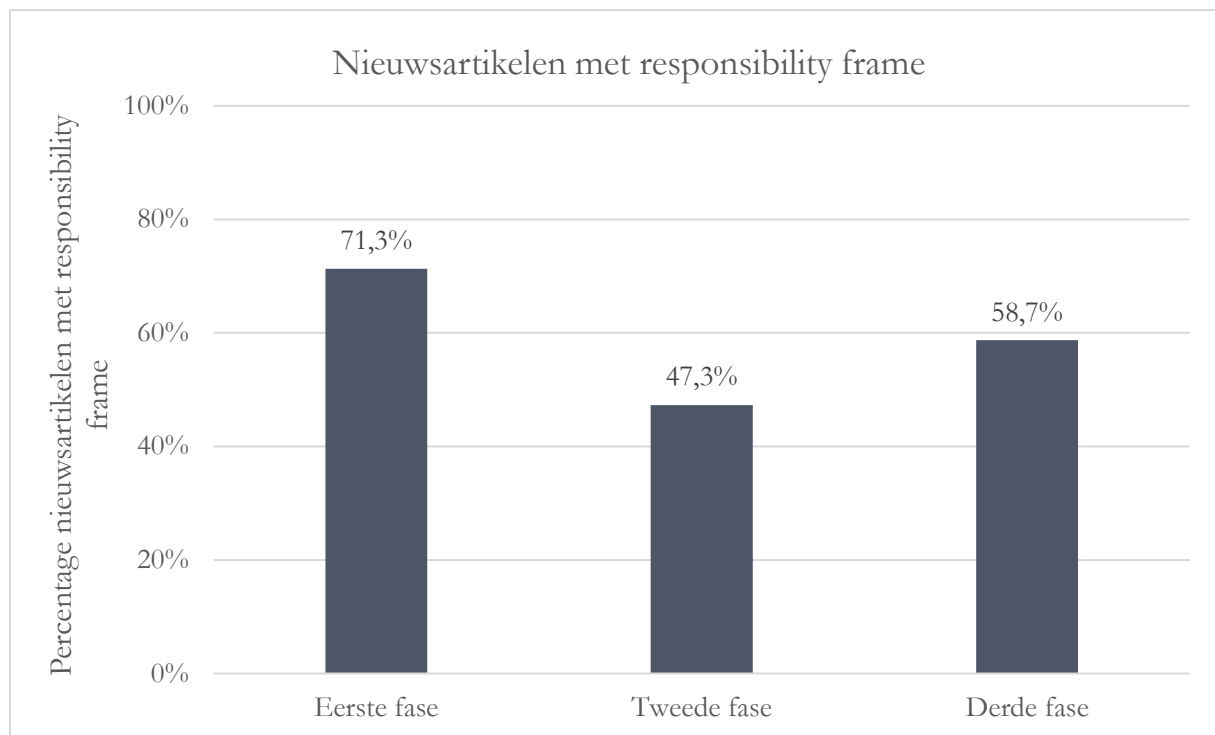
4.5. *Frames*

Uit meerdere observaties van nieuwsartikelen blijkt dat deze op gelijke manieren wordt gestructureerd door herkenbare patronen te volgen (Schultz, 2007). Deze patronen zijn frames, conceptuele hulpmiddelen om informatie te interpreteren, te evalueren en over te brengen.

4.5.1. *Responsibility*

Een van de frames is het responsibility frame. In dat geval wordt een verhaal gepresenteerd op een manier dat een individu, groep of overheid verantwoordelijk wordt gehouden of iets aan de kwestie zou kunnen doen om het probleem te verlichten (Semetko, Valkenburg, 2000). Dit kan niet alleen door een eigenaar van het probleem te noemen, maar bijvoorbeeld ook doordat er onmiddellijke actie is vereist of dat er oplossingen voor het probleem worden benadrukt. Met name in de eerste fase wordt het responsibility frame veel toegepast, 71,3% van de nieuwsartikelen werd vanuit dit perspectief geschreven. Dit nam sterk af naar 47,3% in de tweede fase en vervolgens weer toe naar 58,7% in de derde fase.

De relatie tussen de fases en het responsibility frame blijkt significant, $X^2(2, N = 450) = 17.892, p < .01, V = .199$. Dat wil zeggen dat hoe dichtbij het virus is invloed heeft op het gebruik van het responsibility frame en dat dit met name wordt toegepast wanneer het virus nog ver weg is en wanneer het in Nederland is aangetroffen.

Figuur 12

In de berichtgeving over het coronavirus van nieuwsmedia wordt in de eerste fase benadrukt dat overheden de verantwoordelijkheid hebben om maatregelen te nemen tegen het probleem en daarbij dat zij de mogelijkheid hebben om de problemen te verminderen. Zo deed China snel de grote steden op slot toen het coronavirus ontdekt werd en werden vakanties van de inwoners verlengd om reizen in het binnenland tegen te gaan, wat gezien kan worden als een tijdelijke oplossing voor het probleem. Ook in de berichtgeving wordt het coronavirus geprojecteerd als een probleem van China: ‘WHO: Wuhan-virus is vooralsnog een Chinees probleem’ (NOS, 2020j). Het land wordt aangekeken op de aanpak van het virus. Lokale Chinese media hebben kritiek en zeggen dat de overheid te laat heeft ingegrepen en te weinig doet, terwijl het WHO het land prijst om hun aanpak (NU.nl, 2020j).

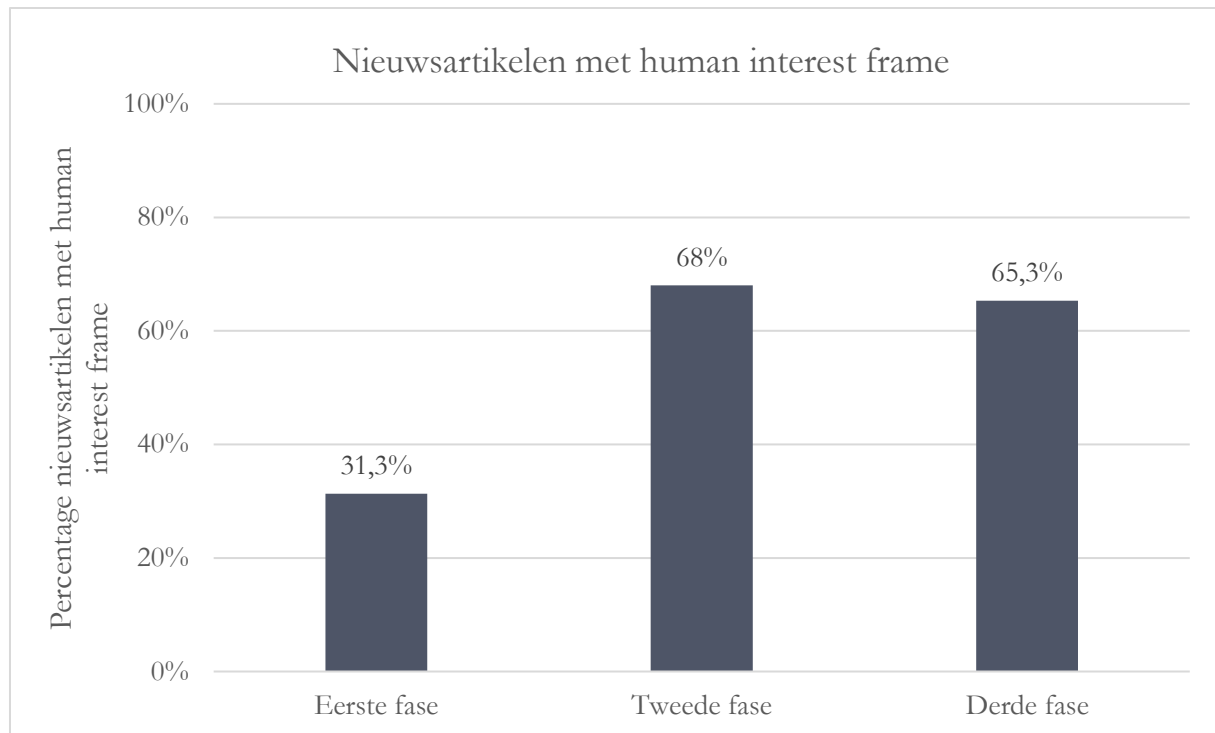
Uiteraard veranderde dit toen het virus zich ook in andere landen ging verspreiden. Ook die landen werden aangekeken op hun aanpak om het virus te bestrijden. Toch nam het gebruik van het responsibility frame toen af. Soms wordt het frame wel toegepast, maar is het niet helemaal duidelijk bij wie de verantwoordelijkheid precies ligt. Chinese president Xi gaf toe een dat er tekortkomingen zijn geweest in de bestrijding van het coronavirus. Hij vertelde dat instanties moeten leren van de fouten en het vermogen om te reageren op een gezondheidscrisis te verbeteren, maar ging niet verder in op wat er precies verkeerd was gegaan (NU.nl, 2020m). Uiteindelijk wordt toch de Chinese regering aangekeken op de aanpak. Verder wordt er vooral gesproken over acties die landen nemen om het virus te bestrijden.

Hierna nam het responsibility frame weer toe in de derde fase, wanneer het virus zich in Nederland bevindt. Niet alleen de Nederlandse regering neemt maatregelen, maar ook bedrijven nemen hun verantwoordelijkheid en zetten zich in om het virus te bestrijden. Zo gingen bijvoorbeeld honderden kapperszaken dicht om de verspreiding van het virus tegen te gaan terwijl dit niet aan hen was opgelegd. Officieel mochten de salons open blijven, maar zelf vonden de kappers dat zij niet genoeg afstand konden houden van klanten. Organisaties zetten zich ook in om anderen te kunnen helpen. Zo boden hotels slaapplekken aan zorgpersoneel aan en werd een hotel beschikbaar gesteld om er een zorglocatie van te maken (NU.nl, 2020n).

4.5.2. *Human Interest*

Wanneer er in een artikel een persoonlijk voorbeeld aan het verhaal wordt toegevoegd is er sprake van een human interest frame. Het verhaal kan dan herkenbare manieren gebruiken om gevoelens van woede, empathie, sympathie of compassie op te roepen. Er wordt verder ingegaan op de persoonlijke levens van de personen in het verhaal en de nadruk gelegd op in dit geval bijvoorbeeld de impact van het coronavirus op individuen of groepen (Semetko, Valkenburg, 2000). In de eerste fase wordt het human interest frame toegepast op 31,3% van de artikelen, relatief veel in vergelijking met de andere frames. Dit wordt meer dan verdubbeld in de tweede fase naar 68% en blijft vervolgens ongeveer gelijk in de derde fase met 65,3%.

De relatie tussen de drie fases en het human interest frame is significant en vrij sterk, $X^2(2, N = 450) = 50.635, p < .01, V = .335$. Dat wil zeggen dat de fase waarin het virus zich bevindt invloed heeft op de mate waarop het human interest frame wordt toegepast in artikelen over het coronavirus.

Figuur 13

Al vroeg in het stadium van het nieuw ontdekte coronavirus werd dit frame relatief veel toegepast. Persoonlijke voorbeelden waren toen voornamelijk de Nederlanders die vast kwamen te zitten in China doordat grote steden in lockdown gingen. Ook had het impact op werknemers van Nederlandse bedrijven die hun personeel weghielden uit China (RTL Nieuws, 2020k). Verder werd de impact op de Chinese bevolking benadrukt, in zowel China zelf als in Nederland. Er werd ingegaan op de persoonlijke levens van Chinezen die in steden woonden die op slot gingen. In Nederland kregen Chinezen of mensen met een ‘Chinees uiterlijk’ te maken met discriminatie vanwege het coronavirus. Zo werden zij uitgescholden op straat, maar riepen mensen ook op om Chinese restaurants te vermijden (NOS, 2020k).

In de tweede fase ging veel van de berichtgeving in op de impact van het virus op Nederlanders. Zo zaten er Nederlandse passagiers op cruiseschip Westerdam en Diamond Princess. Vaak werden zij geïnterviewd over de situatie op de schepen, ‘Dit Nederlandse echtpaar is wél vol lof over crew cruiseschip Westerdam’ (NU.nl, 2020o). In de berichtgeving werd steeds een update gegeven over de gezondheidssituatie van de burgers op de schepen. Verder gingen er veel artikelen over de impact die het virus had op zowel Nederlandse als buitenlandse bedrijven en evenementen. Hierbij werden bijvoorbeeld vaak werknemers en bijvoorbeeld sporters bevraagd. Zo ook Vincent Sijnders van webwinkel M2Trading die moet hamsteren om de voorraad op pijl te houden, want er wordt niks geleverd vanuit China. ‘De productie vanuit China verplaatsen, is geen

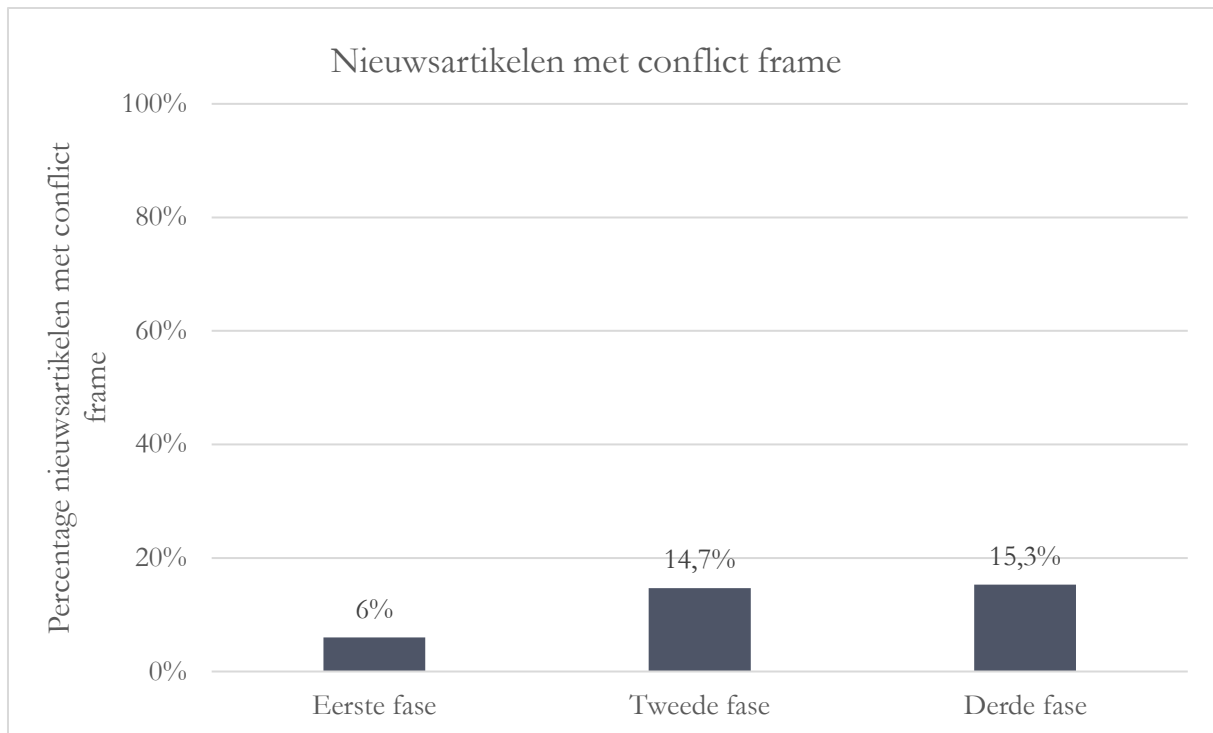
optie. Op korte termijn kunnen we niets anders doen dan hamsteren en hopen dat het weer gaat draaien” (NOS, 2020l).

In de derde fase bleken ook vaak Nederlanders centraal te staan door de impact op bepaalde groepen in het land te benadrukken. Een van de eerste maatregelen was dat mensen zoveel mogelijk thuis moesten werken indien dit kon. Vervolgens ging berichtgeving in op de persoonlijke levens van thuiswerkers, zoals hun mentale gesteldheid. Er werd ingegaan op de gevaren van sociale onthouding; collega's, vrienden en familie alleen maar kunnen zien via een beeldscherm. “Het gebrek aan contacten door deze periode heeft als gevolg dat meer mensen te maken zullen krijgen met eenzaamheid en depressie”, zegt een gedragsbioloog (RTL Nieuws, 2020l). Een persoonlijk voorbeeld van een thuiswerker is Ilse Steenbergen, die bij een energiebedrijf werkt en wiens dag begint om vijf uur in de ochtend vanwege een huilende baby (NOS, 2020m). Verder blijken bekende Nederlanders die positief getest werden op het coronavirus persoonlijke voorbeelden van coronapatiënten. Zo kwam in het nieuws dat Youp van 't Hek in het ziekenhuis lag na het coronavirus opgelopen te hebben en werd vervolgens gevolgd wanneer het beter met hem ging en wanneer hij het ziekenhuis weer kon verlaten (NU.nl, 2020p). Ook de gevolgen van het coronavirus voor de islamitische gemeenschap werden bijvoorbeeld benadrukt. Islamiëten konden niet samen bidden en niet groots het Suikerfeest vieren. De ramadan begon op 23 april, maar omdat al bekend was dat bijeenkomsten tot 1 juni niet plaats konden vinden was al duidelijk dat de vastenmaand er anders uit ging zien dan normaal (RTL Nieuws, 2020m).

4.5.3. *Conflict*

Indien er een nadruk wordt gelegd op onenigheid tussen partijen, individuen, groepen of landen in het artikel is het conflict frame toegepast. Er wordt een verwijt genoemd van de een naar de ander genoemd, het verhaal noemt winnaars of verliezers of refereert naar twee of meerdere kanten van de kwestie die centraal staat (Semetko, Valkenburg, 2000). Dit frame komt in tegenstelling tot de eerder genoemde frames minder voor in de artikelen van online nieuwsmedia. In het begin was deze toegepast in 6% van het totaal over corona. In de tweede fase werd dit 14,7% en bleef ongeveer gelijk met de derde fase, 15,3%.

Het blijkt dat er een significante maar matige relatie is tussen de drie fases en het gebruik van het conflict frame, $X^2(2, N = 450) = 7.702, p < .05, V = .131$. Naarmate het virus dichterbij komt, wordt er meer gecommuniceerd vanuit een conflict perspectief. De fase waarin het virus zich bevindt heeft invloed op het gebruik van het frame.

Figuur 14

Het conflict dat in de eerste fase naar voren kwam had voornamelijk betrekking op de aanpak van het virus door de Chinese overheid. Zij kreeg het verwijt te laat te hebben ingegrepen, te weinig te doen en mensen die nieuws over het virus verspreidde op te sluiten (NU.nl, 2020k). Ook werd de vergelijking gemaakt met de verspreiding van SARS, een uitbraak waar het coronavirus aan deed denken. Ook dit virus begon namelijk op een markt in China en zou overgedragen zijn van dier op mens. De Chinese overheid zou dit toen in de doofpot gestopt hebben waardoor het virus zich verder kon verspreiden (RTL Nieuws, 2020n).

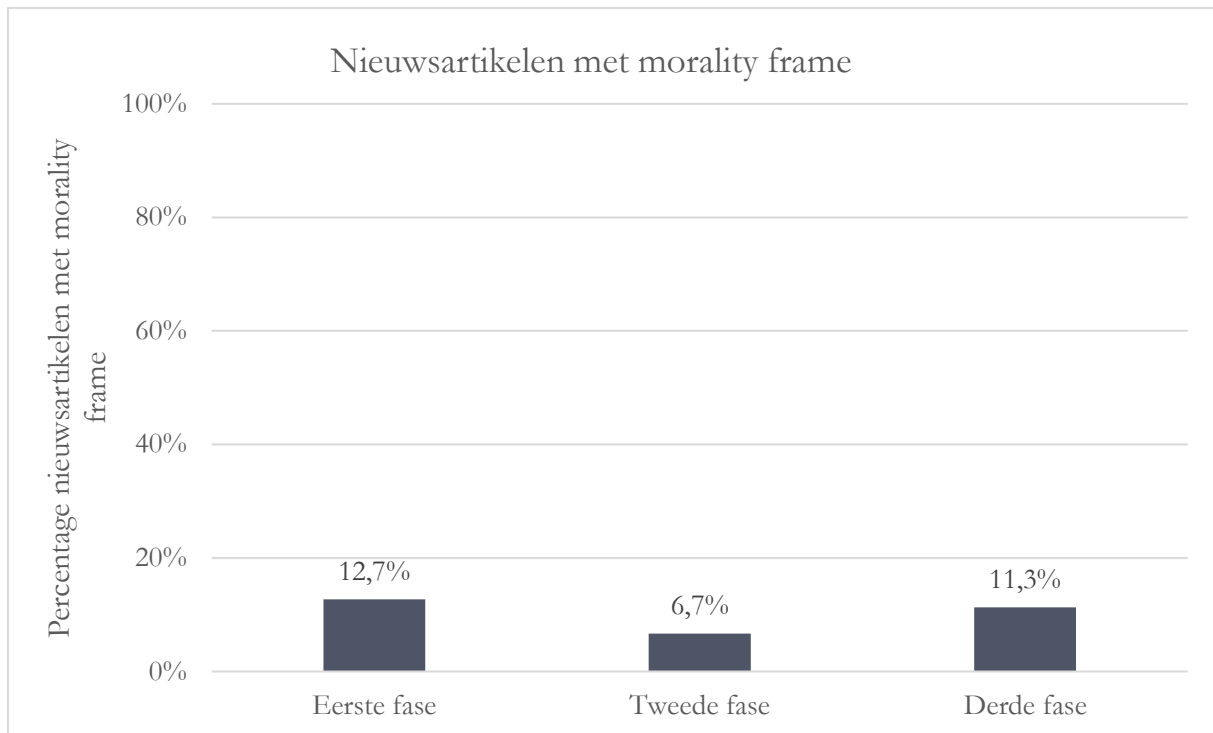
In de tweede fase ging het conflict nog steeds veel over China. Zo bleek de Chinese president Xi weken eerder dan gedacht van de dreiging van het coronavirus af te weten en kreeg hier veel kritiek op. Ook zou hij al wekenlang hulp van WHO en Verenigde Staten negeren. Verder bleek er conflict over het quarantainebeleid rond het cruiseschip Diamond Princess en de Nederlandse overheid in hun aanpak richting de passagiers. Zeker 621 mensen aan boord raakten besmet met het virus waarmee het schip de grootste infectiehaard buiten China werd. “Het cruiseschip was volledig inadequaar wat betreft het in de hand krijgen van besmettingen”, zei een Japanse arts bijvoorbeeld (NU.nl, 2020q). Het virus was nog niet in Nederland opgedoken, maar toch ontstond ook hier conflict. Chinese Nederlanders deden aangifte wegens een ‘discriminerend’ lied van Radio10, *Voorkomen is beter dan Chinezen*, en kregen ook op straat te maken met discriminatie. In het nummer wordt gezongen dat de uitbraak van het coronavirus de schuld is van ‘die stink-Chinezen’.

Vanaf de derde fase kwam het conflict frame voor in artikelen met betrekking tot de maatregelen die in Nederland werden genomen. Rutte gaf aan dat veel mensen besmet zullen raken met het coronavirus en sprak van groepsimmunitet. Hierover kwam veel onduidelijkheid en kritiek vanuit zowel binnen- als buitenland. Richting het einde van de fase werd het conflict frame toegepast op berichtgeving over coronamisdaden, zoals de coronababbeltruc waarbij dieven zich voordeden als boodschappenhulp en zo iemands pinpas stalen (RTL Nieuws, 2020o). Ook het expres hoesten of spugen in het gezicht van een agent valt onder deze coronamisdaden. Een 23-jarige man is veroordeeld tot een celstraf van tien weken, omdat hij opzettelijk twee agenten in hun gezicht had gehoest en riep het coronavirus te hebben. De rechter nam het de man kwalijk en vond bedreiging met zwaar lichamelijk letsel bewezen (NOS, 2020n).

4.5.4. *Morality*

Verder kan een artikel ook een morele boodschap bevatten. In dat geval is het morality frame toegepast. Het verhaal refereert naar moraal, god of andere religieuze instellingen. Het bevat bijvoorbeeld sociale voorschriften over hoe men zich zou moeten gedragen, los van de maatregelen die worden genomen om het coronavirus te bestrijden (Semetko, Valkenburg, 2000). In de eerste en de derde fase is vrijwel evenveel vanuit een moreel perspectief geschreven, namelijk respectievelijk 12,7% en 11,3%. In de tweede fase nam dit bijna voor de helft af naar 6,7%.

Er blijkt geen significante relatie tussen de drie fases en het gebruik van het morality frame, $X^2(2, N = 450) = 3.245, p > .05, V = .085$. De fase waarin het virus zich bevindt heeft dus geen invloed op de toepassing van het morality frame.

Figuur 15

Met morele oproepen gaat het in de communicatie over het coronavirus vooral om iets wat van het volk gevraagd wordt, maar wat niet vereist is. Neem bijvoorbeeld in de eerste fase de oproep aan Chinese burgers om in de stad te blijven. Het openbaar vervoer werd stilgelegd om het reizen te voorkomen, maar Chinezen kunnen dan nog steeds op eigenhand de stad verlaten met andere vervoersmiddelen. Hierom is de oproep om in de stad te blijven niet een maatregel, maar een morele oproep om niet bij te dragen aan de verspreiding van het virus.

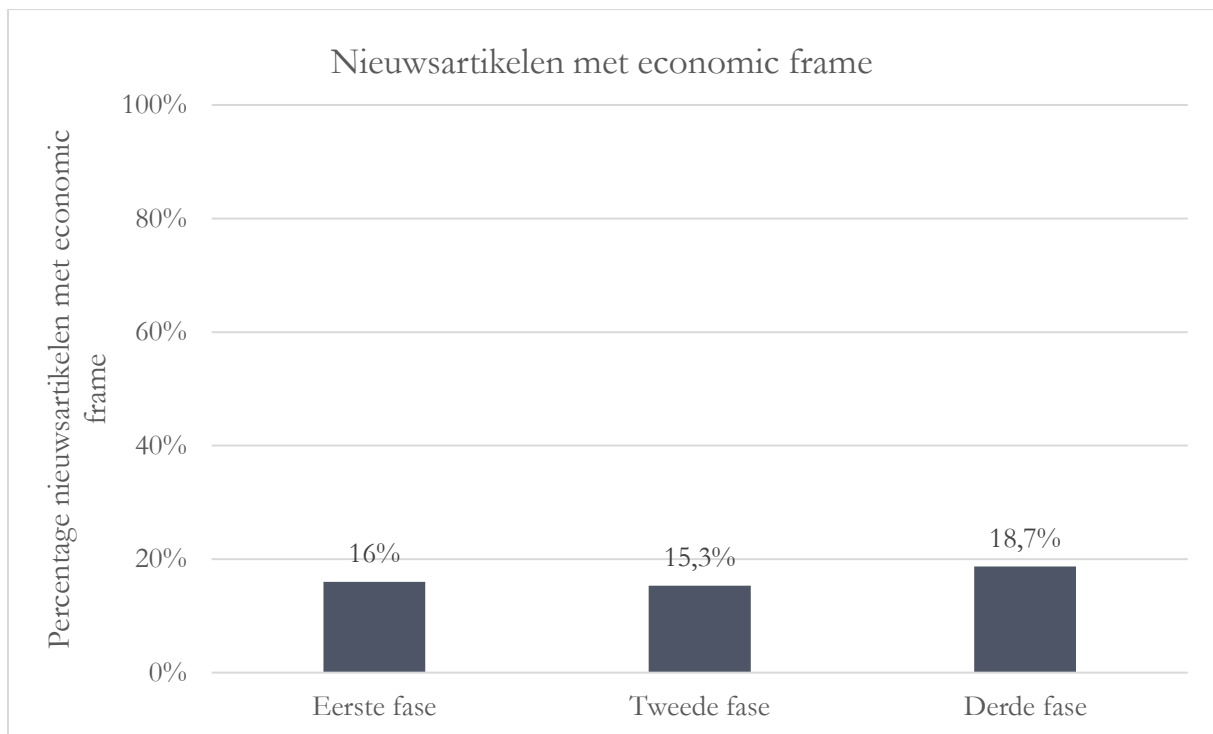
In de tweede fase worden soortgelijke oproepen gedaan in de vorm van negatieve reisadviezen, bijvoorbeeld voor Italië. Ook wordt er advies gegeven hoe om te gaan met het virus wanneer het in Nederland komt. De ongerustheid over corona zou toenemen, ook onder kinderen. Er wordt een morele boodschap uitgebracht over hoe te communiceren met kinderen over het virus (RTL Nieuws, 2020p).

Later in de derde fase nemen de morele oproepen weer toe en gaat het om het naleven van maatregelen in Nederland. Burgemeesters roepen bijvoorbeeld op om niet te komen naar de populaire badplaatsen. Ze waarschuwen dat op het strand niet 1,5 meter afstand meer gehouden kan worden om te voorkomen dat het coronavirus zich verspreidt en de NS vraagt de trein niet voor 'uitjes' te gebruiken. Verder worden er oproepen gedaan om het virus niet te onderschatten door coronapatiënten in binnen- en buitenland. "Het is écht, écht verschrikkelijk", zegt Joël Boreel. "Denk na. Ga niet naar buiten als het niet nodig is. Deze ziekte is echt levensgevaarlijk" (NOS, 2020f).

4.5.5. *Economic*

Tot slot kunnen verhalen ook worden belicht vanuit een economische benadering. In dat geval gaat het over verliezen in het heden, het verleden of de toekomst. Er worden bijvoorbeeld kosten genoemd of er wordt gerefereerd naar economische gevolgen (Semetko, Valkenburg, 2000). Er zijn geen grote verschillen te zien in het economische perspectief van verhalen tussen de drie fases. In de eerste fase is deze toegepast in 16% van de verhalen. Dit neemt maar lichtelijk af richting 15,3% in de tweede fase en stijgt vervolgens naar 18,7% in de derde fase.

De relatie tussen de drie fases en het economische perspectief blijkt niet significant, $X^2(2, N = 450) = 7.445, p > .05, V = .129$. De fase waarin het virus zich bevindt heeft dus geen invloed op het gebruik van het economic frame.

Figuur 16

Uiteraard begon het economische perspectief in de eerste fase met de economische gevolgen in China. Grote ketens sloten hun filialen en bedrijven houden hun personeel uit het land. Verder werden er uitspraken gedaan over de impact dat het virus zou hebben op de Chinese economie. ING voorspelde toen dat die zou groeien met 5,6 procent, 0,3 procent lager dan eerder gedacht (, 2020c). De vrees voor het coronavirus zorgt ervoor dat de Chinese beurzen lager liggen. Door de toenemende zorgen staan later aandelenkoersen wereldwijd lager.

Het vertrouwen werd alleen nog maar minder in de tweede fase. De Chinese beurs maakte een duikvlucht en ervaarde de grootste daling in vijf jaar tijd. Ook bedrijven voelen de impact en

waarschuwen voor de gevolgen van het coronavirus. Met name de kleine bedrijven kwamen snel in de knel, doordat voorraden niet meer geleverd konden worden. Sommigen fabrieken zijn stilgelegd, of door beperkte vluchten kan er niet meer geëxporteerd worden (NOS, 2020m). Grotere bedrijven, zoals KLM, ontkomen er ook niet aan. De luchtvaartmaatschappij moet fors snijden in de kosten en banen schrappen (RTL Nieuws, 2020q)

In de derde fase dringt de economische impact alleen maar verder door. In vergelijking met de andere fases heeft het economic frame nu ook betrekking op hulpmiddelen die ingezet worden om bedrijven en burgers die het moeilijk hebben te ondersteunen. Zo trekt de Wereldbank miljarden uit voor ontwikkelingslanden om ervoor te zorgen dat zowel de economische gevolgen als de verdere verspreiding van het virus worden geminimaliseerd, Een ander voorbeeld is de centrale bank in de VS die markten tegemoet kwam door rente te verlagen, In Nederland komen ZZP'ers in de knel, doordat zij niet meer kunnen werken. In eerste instantie hoefden zij niet op steun van de overheid te rekenen volgens minister Eric Wiebes van Economische Zaken (NU.nl, 2020r). Kort daarna kwam het kabinet hen echter toch tegemoet met versoepelende regels zodat zij eerder in aanmerking komen voor bijstand. Voor bedrijven werd het makkelijker om geld te lenen bij de bank en bij werktijdverkorting kregen zij 90 procent vergoed voor medewerkers die thuiszitten door corona.

4.6. Bronnen

Om de berichtgeving op te stellen hebben media gebruik gemaakt van verschillende bronnen. In de volgende tabel zijn een aantal genoemd op volgorde van meest gebruikt in de eerste fase. Vervolgens is weergegeven in welke mate deze bronnen zijn geraadpleegd in de tweede fase en de derde fase. In de laatste kolom is te zien of het gaat om een toename of een afname van het raadplegen van de bron.

	Eerste fase	Tweede fase	Derde fase	Trend
<i>Overheidsinstantie</i>	32,7%	28,7%	23,3%	
<i>Belanghebbende organisaties</i>	25,3%	37,3%	45,3%	
<i>Gezondheidsautoriteiten</i>	25,3%	17,3%	14,7%	
<i>Wetenschapper/ onderzoeker</i>	14,7%	10%	4,7%	
<i>Overig</i>	11,3%	11,3%	3,3%	
<i>Burgers</i>	6%	11,3%	12,7%	
<i>Zorgpersoneel</i>	0,7%	2%	4,7%	

Figuur 17

In de eerste fase werd het vaakste een overheidsinstantie gevraagd door online nieuwsmedia om informatie voor de artikelen. Vooral de uitspraken van de Chinese overheid werd geciteerd, aangezien zij het nieuws over het virus naar buiten bracht. Er is een dalende trend te zien, in zowel de tweede als de derde fase werden overheidsinstanties minder geraadpleegd. In de tweede en derde fase werd het vaakst belanghebbende organisaties betrokken bij de berichtgeving over corona. Er is een duidelijke stijgende trend te zien, iedere fase werden organisaties vaker bevroegd of geciteerd. Het ging dan vaak over de impact die de maatregelen had op hun bedrijfsvoering of over persberichten die zij schreven waarin zij zelf maatregelen aankondigden. Gezondheidsautoriteiten werden in de eerste fase net zo vaak als bron gebruikt als de belanghebbende organisaties. Echter is de trend daar negatief in plaats van positief. Naarmate de tijd vordert, werden gezondheidsautoriteiten minder bevroegd. Ditzelfde geldt voor de wetenschappers en onderzoekers. In het begin was er nog veel onduidelijkheid over het virus en werd er duidelijkheid gezocht bij experts. Later werden zij bijvoorbeeld nog gevraagd voor ontwikkelingen op het gebied van onderzoek naar een vaccinatie en naar hun opvattingen over de genomen maatregelen. De overige bronnen bleef gelijk van de eerste naar de tweede fase, maar daalde in de derde fase. Tijdens het coderen is gebleken dat de overige bronnen bijna altijd andere nieuwsmedia zijn. Er zijn maar een klein aantal uitzonderingen, zoals het Vaticaan over de Paus met griepverschijnselen. Als laatst zijn burgers en zorgpersoneel bevroegd voor de berichtgeving over corona. Voor beide bronnen is een stijgende trend te zien. Dit kan zijn doordat in de tweede en derde fase het virus steeds meer dichterbij kwam en daardoor toen pas mensen vanuit Nederland geïnterviewd konden worden over hun opvattingen.

5. Conclusie en discussie

Met behulp van een kwantitatieve inhoudsanalyse is er meer inzicht gekregen in de online berichtgeving van Nederlandse nieuwsmedia over corona. Media zijn het belangrijkste communicatieplatform in een gezondheids crisis en dragen daarom een grote verantwoordelijkheid (Yu et al., 2011). De behoefte aan informatie is groot onder het publiek, omdat de gezondheids crisis veel onzekerheden en onvoorspelbaarheden met zich mee brengt. Des te belangrijker is de manier waarop nieuwsmedia communiceren over het virus. Zij hebben namelijk een grote invloed op het publieke denken en handelen (Saris, 1997). Met de opgedane inzichten kan een conclusie getrokken worden over de vraag:

“Hoe berichten Nederlandse nieuwsmedia online over het coronavirus?”

Nieuwsmedia beïnvloeden waar het publiek over nadent, maar ook hoe zij denken. De manier waarop media schrijven over een pandemie en hoeveel aandacht zij eraan geven is bepalend voor de houding en gedrag van het publiek (Singer, Endreny, 1993). Hoe meer nieuwsmedia over het coronavirus schrijven, hoe meer het gezien wordt als een belangrijk onderwerp. De publieke opinie wordt negatiever naarmate de berichtgeving over de crisis in het nieuws toeneemt (Mazur, Lee, 1993). Keuzes die journalisten maken en doorschemeren in hun artikelen kunnen de manier waarop het publiek denkt verder beïnvloeden. Het is immers onmogelijk om ieder specifiek detail van een verhaal te vertellen, dus worden alleen geselecteerde aspecten van een waargenomen werkelijkheid verteld. Deze worden met elkaar verbonden om een bepaalde interpretatie te bevorderen (Entman, 2007). De aspecten van gebeurtenissen, personen, instellingen of kwesties geven betekenis aan het verhaal. Het onderzoek is gericht op het achterhalen van de boodschap van nieuwsmedia door de structuur in artikelen te achterhalen, oftewel de framing die is toegepast in de berichtgeving. Frames zijn te herkennen aan toonzetting, inhoudelijke thema's en herkenbare perspectieven (Lakoff, 2004).

5.1. *Mate van aandacht*

Allereerst is dan ook gekeken naar de mate van aandacht die nieuwsmedia online gaven aan het coronavirus. In de resultaten is duidelijk te zien dat de aandacht toeneemt naarmate de tijd vordert, op het laatste punt van de meting is het aantal artikelen het hoogste. Wel is er in week vier, de periode van 27 januari tot en met 2 februari, al een eerste snelle stijging te zien in het aantal artikelen. Dit stond hoogstwaarschijnlijk in verband met de officiële pandemieverklaring van het

WHO op 30 januari 2020. Vanaf 17 februari begint het aantal artikelen nog meer toe te nemen doordat het virus steeds meer landen in de omgeving van Nederland treft. Daarbij is het de aanloop naar het eerste positief geteste besmettingsgeval in binnenland op 27 februari. Het virus kwam dichterbij en had steeds meer impact op buurlanden en vervolgens burens. Dit betekent dat het verhaal steeds meer *relevance*, *magnitude* en *follow-up* kreeg en daardoor de nieuwswaarde toenam (Harcup, O'Neill, 2017). Het is dan ook goed te verklaren dat de online nieuwsmedia op dezelfde momenten gebeurtenissen rondom het coronavirus als nieuwswaardig beschouwd hebben en dat de aandacht steeds meer toenam.

De mate van aandacht die de nieuwsorganisaties gaven aan het coronavirus is kortom goed te verklaren door de nieuwswaardigheid van de situatie. Het lijkt dan ook terecht dat de toename in het aantal artikelen op die momenten resulteert in de perceptie dat het een belangrijk onderwerp is.

5.2. *Toonzetting*

Na de mate van aandacht is er gekeken naar de manier waarop de berichtgeving over corona is opgebouwd. Framing is onder andere te herkennen aan de toonzetting van een boodschap. De neutrale toon overheerste iedere fase en bleef ook iedere fase ongeveer gelijk. Het grootste verschil was te zien in het gebruik van de geruststellende toon. Deze werd in het begin vaker gebruikt dan de verontrustende toon, maar nam daarna iedere fase af totdat de verontrustende toon voorbij streefde. Dat is opvallend, omdat in meerdere theorieën naar voren is gekomen dat in het begin van de ontdekking van het virus er juist vaak verontrustend over werd geschreven. Het ontwaakte angsten voor grote pandemieën en ging uit van de meest slechtste scenario's (Vasterman, Ruigrok, Scholten, 2011). Dat was nu niet het geval. In het begin werd gecommuniceerd dat het nieuwe coronavirus meevalt, te vergelijken is met een gewone griep en snel onder controle zou zijn. De kans dat het zich naar Nederland of zelfs naar Europa zou verspreiden was nihil. In tegenstelling tot de berichtgeving over andere virussen werd er nu een gunstige situatie geschetst. Dit is te verklaren, doordat in zowel het politieke als het publieke debat vaak de vergelijking werd gemaakt met de gewone griep en de ernst van het virus pas eind maart doordrong. Daarbij werd het coronavirus door experts vergeleken met de eerdere SARS uitbraak die ook op een Chinese markt ontstond. Uiteindelijk maakte het SARS-virus weinig slachtoffers in Nederland en dat was ook de verwachting voor het coronavirus. Nadat duidelijk werd dat het virus zich weldegelijk verder verspreidde en dat het grotere gevolgen had dan de gewone griep nam de geruststellende toon significant af. In de derde fase was de berichtgeving over het algemeen meer verontrustend dan geruststellend.

Kortom hebben de online nieuwsmedia in eerste instantie de risico's van het coronavirus ontkracht in tegenstelling tot de verwachting dat zij in het begin vooral alarmerend zouden schrijven. De alarmerende toon kwam later toen het virus in Nederland grotere gevolgen met zich meebracht dan de verwachting was. Zij hebben geen onnodige paniek gezaaid met de toonzetting van de artikelen.

5.3. *Thema's*

Vervolgens ging het onderzoek in op de thema's die online nieuwsmedia behandelde in hun berichtgeving. In alle drie de fases kwam duidelijk het vaakste de gevolgen van het virus naar voren in artikelen. Deze bleef iedere periode gelijk. Ook de verspreiding van het virus werd vaak als onderwerp aangehaald in de berichtgeving. Met name in de eerste fase had de verspreiding een aanzienlijk aandeel, maar dit nam iedere periode af. De aandacht verschoof toen meer naar de gevolgen die het virus met zich meebracht. Dat is opvallend, want in de berichtgeving in Nederland over de Mexicaanse griep verschoof deze aandacht juist naar de bestrijding en was er minder aandacht voor de gevolgen. De Mexicaanse griep had immers minder grote gevolgen voor de bevolking dan dat het coronavirus heeft. Bestrijding bleek wel ook in dit geval een belangrijk thema. Met name in de eerste fase ging het hier veel over, maar dit nam later af. Dat is vrij onverwachts, omdat juist in de tweede en derde fase er meer maatregelen kwamen in Nederland. Een verklaring zou kunnen zijn dat deze bestrijding gedeeltelijk verschoven is naar opvattingen. Deze werden namelijk juist belangrijker in de tweede en derde fase. De berichtgeving ging dan niet zozeer over de maatregelen die genomen werden, maar over wat betrokkenen en experts ervan vonden en welke impact dit had op de bevolking. Het wetenschappelijke thema was belangrijker in de eerste fase dan in de tweede en derde. In het begin was er immers nog veel van het virus onbekend en probeerden nieuwsmedia zoveel mogelijk te weten te komen door het coronavirus vanuit een wetenschappelijk thema te benaderen.

Zoals verwacht was met name in het begin de verspreiding van het virus belangrijk nieuws. Hiermee lijken nieuwsmedia hun rol als belangrijkste communicatieplatform goed te vervullen. Ze gaven immers informatie over andere delen van de wereld die anders niet beschikbaar zijn en ze waren informerend over de symptomen en besmettelijkheid van de ziekte. Verder wijst de grote nadruk op de gevolgen van en opvattingen, in plaats van de bestrijding, over het virus in de richting van dramatiseren.

5.4. *Mediaframes*

Ook naar de gebruikte mediaframes is gekeken. In de eerste fase kwam duidelijk het responsibility frame het vaakst naar voren. Deze nam af in de tweede fase, maar vervolgens nam die weer toe. In plaats daarvan ging de nadruk meer liggen op human interest. Hier was een sterke toename te zien richting de tweede fase en bleef daarna ongeveer gelijk. Het virus begon steeds meer impact te hebben op individuen en groepen binnen de samenleving. Dit werd dan ook vaak benadrukt in de berichtgeving. Net als de verwachting werden vaker de consequenties voor mensen in hun persoonlijke leven benadrukt dan economische verliezen. Er zou gesteld kunnen worden dat er sprake is geweest van sensationisme door het gebruik van persoonlijke verhalen in het nieuws aangezien dit een kenmerk is van dramatiseren. De consequenties op economisch gebied kregen ongeveer iedere fase evenveel aandacht. Wat wel toenam was het conflict frame. Naarmate het virus zich verder verspreidde begon er meer conflict te ontstaan over de aanpak van andere landen. Het was niet meer een probleem van China, maar het probleem moest samen opgelost worden. Verder bleek er geen relatie te zijn tussen de drie fases en het morality frame.

Dat de nadruk steeds meer ging liggen op het human interest frame versterkt de opmerking over de thema's. Opvattingen werden steeds belangrijker, net als de gevolgen van het virus. Specifiek de gevolgen voor bepaalde groepen of individuen. De media geven in hun berichtgeving een menselijk gezicht aan de situatie rondom het coronavirus wat in de richting wijst van dramatiseren.

5.5. *Bronnen*

Tot slot is er gekeken naar de gebruikte bronnen. Ondanks dat verschillende theorieën beamen dat vooral gezondheidsautoriteiten en wetenschappers de voorkeur krijgen van nieuwsmedia tijdens een crisis met een virus, werden zij in de berichtgeving over corona niet het vaakst aangehaald. In eerste instantie kregen overheidsinstanties meer de gelegenheid om van zich te laten horen. Dat is geen verrassing, zij brengen immers de kernboodschap en brachten in eerste instantie ook het virus naar buiten. Het is wel opvallend dat zij de meeste aandacht kregen, omdat zij over het algemeen niet de bronnen zijn die het slechtste scenario ondersteunen, maar juist kalmte proberen te bewaren. Later kwamen zij minder aan het woord en kregen belanghebbende organisaties de voorkeur. Dit komt overeen met de toename in human interest, wat te verklaren is doordat er veel organisaties hun activiteiten moesten staken. In de berichtgeving werd vooral de impact op bedrijven en hun organisatie benadrukt, in mindere mate over die van burgers zoals coronapatiënten of familieleden. Gezondheidsautoriteiten kregen in eerste instantie ook meer

aandacht dan later. Zij hebben toegang tot relevante informatie en kunnen het risico het beste inschatten. Dit maakt dat zij vooral in het begin belangrijk waren, omdat zij in een tijd waar weinig duidelijk was over het virus toch duidelijkheid konden geven en konden uitleggen wat mogelijke scenario's zijn op de langere termijn.

De geruststellende toon is goed te verklaren als de vergelijking met de geraadpleegde bronnen wordt gemaakt. Chinese autoriteiten stelden immers de WHO in het begin gerust en ook hier in Nederland gaf de overheid een geruststellende boodschap af. Ook in het gebruik van bronnen komt de sensationisme terug. Gezondheidsautoriteiten en overheidsinstanties moesten naarmate het virus dichterbij kwam steeds meer ruimte maken voor belanghebbende organisaties.

5.6. Beperkingen en aanbevelingen

Met de resultaten die uit het onderzoek zijn gekomen moeten verschillende beperkingen in acht genomen worden.

Ten eerste is de handmatige analyse toegepast op de artikelen van drie online nieuwsmedia, namelijk NOS, NU.nl en RTL Nieuws. Ook al hadden zij op dezelfde momenten aandacht gegeven in hun berichtgeving aan het coronavirus, hoeft dat niet te betekenen dat zij op dezelfde manier berichten. Het onderzoek is ervan uit gegaan dat de meeste mensen nieuws lezen van een van deze bronnen of een combinatie ervan, omdat zij het grootste bereik hebben en hun artikelen gratis beschikbaar zijn voor iedereen. Er is echter geen rekening gehouden met eventuele verschillen in de berichtgeving van de nieuwsmedia. Het is dus niet duidelijk of significante verschillen zijn in de manier waarop zij het coronavirus hebben geframed.

Verder is het onderzoek uitgevoerd op een deductieve manier. Dit houdt in dat er voortgeborduurd is op bestaande onderzoeken en theorieën die vervolgens getest zijn op de huidige situatie rondom het coronavirus. De situatie is echter uniek en zoals ook uit de resultaten blijkt wordt er niet op dezelfde manier over het coronavirus gecommuniceerd als over andere virussen in het verleden. Hierom is het interessant om ook de berichtgeving op een inductieve manier te onderzoeken en te achterhalen of dit leidt tot nieuwe inzichten.

De data reikte tot en met 24 maart, maar het hoogtepunt van de crisis was toen nog niet bereikt en het einde is nog niet in zicht. Er is dus nog veel meer geschreven na het onderzoek over het coronavirus door nieuwsmedia. Het is interessant om te zien of er nog meer veranderingen plaatsvinden in de berichtgeving naarmate het virus verder het natuurlijke verloop begaat tot en met de nasleep.

Bronvermelding

- Boin, A., Hart 't, P., McConnell, A. (2009). Crisis exploitation: political and policy impacts of framing contests. *Journal of European Public Policy*, (16)1. 81-106. doi: 10.1080/13501760802453221
- Bourdieu, P. (2005). The Political Field, the Social Science Field, and Journalistic Field in R. Benson and E. Neveu (Eds), Bourdieu and the Journalistic Field. *Cambridge: Polity Press*, 29-47.
- Boyce T (2006) Journalism and expertise. *Journalism Studies* 7(6): 889–906.
- Burscher, B., Odijk, D., Vliegthart, R., Rijke de, M., Vreese de, C.H. (2014). Teaching the Computer to Code Frames in News: Comparing Two Supervised Machine Learning Approaches to Frame Analysis, *Communication Methods and Measures*, 8:3, 190-206, DOI: 10.1080/19312458.2014.937527
- Entman, R.M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication* 43(4), 51-58.
- Entman, R.M. (2007). Framing Bias: Media in the Distribution of Power. *Journal of Communication*. 57(1), 163–173. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1460-2466.2006.00336.x>
- Galtung, J. & Ruge, M. H. (1965). The Structure of Foreign News. *Journal of Peace Research*, 2(1): 64–90.
- Gorp van, B. (2007). The Constructionist Approach to Framing: Bringing Culture Back In. *Journal of Communication*, 57. 60-78. doi: 10.1111/j.1460-2466.2006.00329.x
- Hansen, K.F. (2009) Approaching doomsday: how SARS was presented in the Norwegian media. *Journal of Risk Research*, 12(3), 345-360. doi: 10.1080/13669870802661455
- Harcup, T., & D.O'Neill, (2017). News Values Revisited (Again). *Journalism Studies*, 1-19. doi: 10.1080/1461670X.2016.1150193
- Hendriks Vettehen, P. Nuijten, K., Beentjes, J. (2005) News in an Age of Competition: The Case of Sensationalism in Dutch Television News, 1995–2001, *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 49(3). 282-295. doi: 10.1207/s15506878jobem4903_2
- Inct. (2020, 27 maart). *Nederlander vindt traditionele media tijdens coronacrisis meest betrouwbaar*. Opgehaald van Inct: <https://inct.nl/news/7228/nederlander-vindt-traditionele-media-tijdens-coronacrisis-meest-betrouwbaar>

- Kleinnijenhuis, J., Schultz, F., Utz, S., Oegema, D. (2015). The Mediating Role of the News in the BP Oil Spill Crisis 2010: How U.S. News Is Influenced by Public Relations and in Turn Influences Public Awareness, Foreign News, and the Share Price. *Communication Research*, 42(3), 408–428. doi: 10.1177/0093650213510940
- Klemm, C., Das, E., Hartmann, T. (2016) Swine flu and hype: a systematic review of media dramatization of the H1N1 influenza pandemic, *Journal of Risk Research*, (19)1. 1-20. doi: 10.1080/13669877.2014.923029
- Lakoff, G. (2004). *Don't think of an elephant: know your values and frame the debate*. White river: Chelsea Green Publishing
- Mazur, A., Lee, J. (1993). Sounding the Global Alarm: Environmental Issues in the US National News. *Social Studies of Science*, (23)4, 681–720. doi: 10.1177/030631293023004003
- Meer van der, T.G.L.A., Verhoeven, P., Beentjes, H., Vliegthart, R. (2014). When frames align: The interplay between PR, news media, and the public in times of crisis. *Public Relations Review*, 40, 751-761. doi: 10.1016/j.pubrev.2014.07.008
- Mellado, C. (2015) Professional Roles in News Content, *Journalism Studies*, 16:4, 596-614. doi: 10.1080/1461670X.2014.922276
- Moy, P., Tewksbury, D. & Rinke, E.M. (2016). Agenda-setting, Priming, and Framing. *The International Encyclopedia of Communication Theory and Philosophy*. doi: 10.1002/9781118766804.wbiect266
- Neuman, W.R., Just, M.R., Crigler, A.N. (1992). *Common Knowledge*. Chicago: University of Chicago Press.
- Nisbet, M. C., Scheufele, D. A. (2009). What's next for science communication? Promising directions and lingering distractions. *American Journal of Botany* (96)10. 1767-1778. doi: 10.3732/ajb.0900041
- NOS. (2020a). *Corona uitbraak nu officieel pandemie. Wat betekent dat?* Opgehaald van NOS: <https://nos.nl/collectie/13824/artikel/2326765-corona-uitbraak-nu-officieel-pandemie-wat-betekent-dat>
- NOS. (2020b). *De oproep klinkt steeds luider: 'Blijf thuis'* . Opgehaald van NOS: <https://nos.nl/collectie/13824/artikel/2327935-de-oproep-klinkt-steeds-luider-blijf-thuis>
- NOS. (2020c). *Mysterieus longvirus verspreidt zich verder in China; nu 200 gevallen* . Opgehaald van NOS: <https://nos.nl/artikel/2319397-mysterieus-longvirus-verspreidt-zich-verder-in-china-nu-200-gevallen.html>

- NOS. (2020d) *'De komende tijd zal een groot deel van de bevolking met het virus besmet raken'* . Opgehaald van NOS: <https://nos.nl/collectie/13824/artikel/2327309-de-komende-tijd-zal-een-groot-deel-van-de-bevolking-met-het-virus-besmet-raken>
- NOS. (2020e). *Joël (39) ligt in het ziekenhuis met corona: 'Acht dagen geen minuut geslapen'* . Opgehaald van NOS: <https://nos.nl/collectie/13839/artikel/2328104-joel-39-ligt-in-het-ziekenhuis-met-corona-acht-dagen-geen-minuut-geslapen>
- NOS. (2020f). *'Iedereen hamstert en draagt mondkapjes', zegt Belgische inwoner van Wuhan* . Opgehaald van NOS: <https://nos.nl/artikel/2319865-iedereen-hamstert-en-draagt-mondkapjes-zegt-belgische-inwoner-van-wuhan.html>
- NOS. (2020g) *Kleine bedrijven in de knel door coronavirus: '2000 euro schade per dag'* . Opgehaald van NOS: <https://nos.nl/artikel/2321893-kleine-bedrijven-in-de-knel-door-coronavirus-2000-euro-schade-per-dag.html>
- NOS. (2020h). *'Groepsimmunititeit leidt tot doden die we kunnen voorkomen'*. Opgehaald van NOS: <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2327459-groepsimmunititeit-leidt-tot-doden-die-we-kunnen-voorkomen.html>
- NOS. (2020i) *Q&A over coronavirus: hoe gevaarlijk is het en kun je het vaker krijgen?* . Opgehaald van NOS: <https://nos.nl/artikel/2320507-q-a-over-coronavirus-hoe-gevaarlijk-is-het-en-kun-je-het-vaker-krijgen.html>
- NOS. (2020j). *Wuhan-virus is vooralsnog een Chinees probleem, zegt de WHO* . Opgehaald van NOS: <https://nos.nl/artikel/2319912-wuhan-virus-is-vooralsnog-een-chinees-probleem-zegt-de-who.html>
- NOS. (2020k). *Aziaten gediscrimineerd vanwege corona-uitbraak: 'Ik ben geen virus'*. Opgehaald van NOS: <https://nos.nl/artikel/2320985-aziaten-gediscrimineerd-vanwege-corona-uitbraak-ik-ben-geen-virus.html>
- NOS. (2020l). *Nederlandse bedrijven getroffen door corona: 'De bassins zijn leeg'* . Opgehaald van NOS: <https://nos.nl/artikel/2323024-nederlandse-bedrijven-getroffen-door-corona-de-bassins-zijn-leeg.html>
- NOS. (2020m). *Plots thuiswerken met een huilende baby, hoe doe je dat?* . Opgehaald van NOS: <https://nos.nl/collectie/13833/artikel/2327275-plots-thuiswerken-met-een-huilende-baby-hoe-doe-je-dat>
- NOS. (2020n) *Celstraffen voor coronaspuger en coronaboester* . Opgehaald van NOS: <https://nos.nl/artikel/2327759-celstraffen-voor-coronaspuger-en-coronaboester.html>
- NU.nl (2020a) *Vragenuurtje NUjjj: Stel nu je vragen over het coronavirus* Opgehaald van NU: <https://www.nu.nl/algemeen/6025742/vragenuurtje-nujjj-stel-nu-je-vragen-over-het-coronavirus.html>

- NU.nl. (2020b). *Coronavirus heeft nog geen effect op spelen, alles gaat gewoon door*. Opgehaald van NU: <https://www.nu.nl/sport-overig/6028914/coronavirus-heeft-nog-geen-effect-op-spielen-alles-gaat-gewoon-door.html>
- NU.nl. (2020c) *ING: Chinese economie groeit dit jaar minder hard door coronavirus*. Opgehaald van NU: <https://www.nu.nl/economie/6026950/ing-chinese-economie-groeit-dit-jaar-minder-hard-door-coronavirus.html>
- NU.nl. (2020d). *Eerste persoon op Afrikaans continent besmet met coronavirus*. Opgehaald van NU: <https://www.nu.nl/buitenland/6030979/eerste-persoon-op-afrikaans-continent-besmet-met-coronavirus.html>
- NU.nl. (2020e). *Contactonderzoek na eerste Nederlandse coronabesmetting in volle gang*. Opgehaald van NU: <https://www.nu.nl/coronavirus/6033891/contactonderzoek-na-eerste-nederlandse-coronabesmetting-in-volle-gang.html>
- NU.nl. (2020f). *Aantal coronapatiënten in Utrecht stijgt naar acht*. Opgehaald van NU: <https://www.nu.nl/utrecht/6035610/aantal-coronapatiënten-in-utrecht-stijgt-naar-acht.html>
- NU.nl. (2020g). *'Productie iPhone mogelijk vertraagd door gevolgen van coronavirus'*. Opgehaald van <https://www.nu.nl/economie/6028656/productie-iphone-mogelijk-vertraagd-door-gevolgen-van-coronavirus.html?redirect=1>: NU
- NU.nl. (2020h). *Nederland schaal op naar hoogste niveau waakzaamheid met coronavirus*. Opgehaald van NU: <https://www.nu.nl/binnenland/6026719/nederland-schaalt-op-naar-hoogste-niveau-waakzaamheid-met-coronavirus.html>
- NU.nl. (2020i). *40 huisartsenpraktijken testen patiënten met griepklachten op coronavirus*. Opgehaald van NU: <https://www.nu.nl/binnenland/6029683/40-huisartsenpraktijken-testen-patienten-met-griepklachten-op-coronavirus.html>
- NU.nl. (2020j). *Hulde of juist boon: zo goed pakt China het coronavirus aan*. Opgehaald van NU: <https://www.nu.nl/buitenland/6026267/hulde-of-juist-hoon-zo-goed-pakt-china-het-coronavirus-aan.html>
- NU.nl. (2020k). *Onrust onder kappers door coronavirus: wel of niet openblijven?*. Opgehaald van NU: <https://www.nu.nl/economie/6039003/onrust-onder-kappers-door-coronavirus-wel-of-niet-openblijven.html>
- NU.nl. (2020l). *EMA: Geen bewijs dat ibuprofen klachten door coronavirus verergert*. Opgehaald van NU: <https://www.nu.nl/coronavirus/6038713/ema-geen-bewijs-dat-ibuprofen-klachten-door-coronavirus-verergert.html>
- NU.nl. (2020m). *Chinese president Xi geeft fouten toe in 'grootste gezondheids crisis'*. Opgehaald van NU: <https://www.nu.nl/coronavirus/6032850/chinese-president-xi-geeft-fouten-toe-in-grootste-gezondheids-crisis.html>
- NU.nl. (2020n). *Fletcher en Van der Valk stellen hotels beschikbaar voor coronapatiënten*. Opgehaald van NU: <https://www.nu.nl/economie/6039636/fletcher-en-van-der-valk-stellen-hotels-beschikbaar-voor-coronapatiënten.html>

- NU.nl. (2020o). *Dit Nederlandse echtpaar is wél vol lof over crew cruiseschip Westerdam*. Opgehaald van NU: <https://www.nu.nl/buitenland/6030508/dit-nederlandse-echtpaar-is-wel-vol-lof-over-crew-cruiseschip-westerdam.html>
- NU.nl. (2020p). *Youp van 't Hek in ziekenhuis na oplopen coronavirus*. Opgehaald van NU.nl: <https://www.nu.nl/achterklap/6038706/youp-van-t-hek-in-ziekenhuis-na-oplopen-coronavirus.html>
- NU.nl. (2020q). *Deskundigen bekritisieren quarantainebeleid rond cruiseschip in Japan*. Opgehaald van NU: <https://www.nu.nl/coronavirus/6031930/deskundigen-bekritisieren-quarantainebeleid-rond-cruiseschip-in-japan.html>
- NU.nl. (2020r). *Zzp'ers in de knel: 'Dit zou mijn topmaand zijn, ik loop 18.000 euro mis'*. Opgehaald van NU: <https://www.nu.nl/ondernemen/6037911/zzpers-in-de-knel-dit-zou-mijn-topmaand-zijn-ik-loop-18000-euro-mis.html>
- NRC. (2020, juni 19). *Hoe Nederland reageerde op het nieuwe virus uit China van niks aan de hand naar blinde paniek*. Opgehaald van NRC: <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/06/19/hoenederland-reageerde-op-het-nieuwe-virus-uit-china-van-niks-aan-de-hand-tot-blinde-paniek-a4003075>
- Ratzan, S.C., Moritsugu, K.P. (2014). *Ebolacrisis—Communication chaos we can avoid*. *Journal of Health Communication*, 19, 1213- 1215. doi:10.1080/10810730.2014.977680
- Reuters Institute. (2019). *Mediamonitor 2019*. Opgehaald van Mediamonitor: <https://www.mediamonitor.nl/wp-content/uploads/Mediamonitor-2019.pdf>
- Riegert, K., Olsson E.K. (2007). *The importance of ritual in crisis journalism*. *Journalism Practice* (1)2. 143–158. doi: [10.1080/17512780701275457](https://doi.org/10.1080/17512780701275457)
- RIVM [@rivm]. (2020a, 28 januari). *De ziekte lijkt, met wat er nu bekend is, niet heel besmettelijk. De ziekte lijkt ook niet makkelijk van mens* [Tweet]. Geraadpleegd van <https://twitter.com/rivm/status/1222166007956918272>
- RIVM [@rivm]. (2020a, 1 februari). *We zijn zeer goed voorbereid mocht het virus hier opduiken. Er treden dan allerlei maatregelen in werking die voorkomen dat* [Tweet]. Geraadpleegd van <https://twitter.com/rivm/status/1223586575050776576>
- RIVM [@rivm]. (2020a, 25 februari). *Met wat we nu weten, lijkt het virus inderdaad een beetje op de gewone griep*. [Tweet]. Geraadpleegd van <https://twitter.com/rivm/status/1232208974096879616>
- RTL Nieuws. (2020a). *Aantal doden en besmettingen China stijgt in lager tempo: 'Hopelijk in april over'*. Opgehaald van RTL Nieuws: <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/buitenland/artikel/5018726/doden-besmettingen-coronavirus-china-wuhan-stijging-minder-snel>

- RTL Nieuws. (2020b). *Viroloog relativeert: we hebben weinig van coronavirus te duchten*. Opgehaald van RTL Nieuws: <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/5037066/coronavirus-valt-mee-geen-zorgen-om-covid-19>
- RTL Nieuws. (2020c). *In China slaat de paniek toe: 'Mensen worden paranoïde'*. Opgehaald van RTL Nieuws: <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/buitenland/artikel/4997946/toestand-wuhan-ernstig-medische-benodigdheden-schaars>
- RTL Nieuws. (2020d). *Code rood in ziekenhuizen Brabant, druk op de zorg is enorm*. Opgehaald van RTL Nieuws:
- RTL Nieuws. (2020e). *Chinese overheid: nieuw coronavirus is van mens op mens overdraagbaar*. Opgehaald van RTL Nieuws: <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/buitenland/artikel/4992226/coronavirus-van-mens-op-mens-overdraagbaar>
- RTL Nieuws. (2020f). *Mondkapjesfabriek Turkije draait overuren*. Opgehaald van RTL Nieuws: <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/video/video/5012546/mondkapjes-coronavirus-turkije-fabriek-china>
- RTL Nieuws. (2020g). *KLM staakt vluchten naar China, ministerie past reisadvies aan*. Opgehaald van RTL Nieuws: <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/5004101/reisadvies-china-wuhan-coronavirus-aangepast-klm-staakt-vluchten>
- RTL Nieuws. (2020h). *WK indoor atletiek afgelast vanwege uitbraak nieuwe coronavirus*. Opgehaald van RTL Nieuws: <https://www.rtlnieuws.nl/sport/artikel/5003041/wk-indoor-atletiek-afgelast-vanwege-uitbraak-nieuwe-coronavirus>
- RTL Nieuws. (2020i). *Reisadvies voor Italië aangepast om corona: ministerie ontraadt reizen naar aantal gemeenten*. Opgehaald van RTL Nieuws: <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/5033711/reisadvies-italie-coronavirus-buitenlandse-zaken-aangepast>
- RTL Nieuws. (2020j). *President Trump roept noodtoestand uit vanwege corona*. Opgehaald van RTL Nieuws: <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/artikel/5056051/trump-noodtoestand-corona-amerika-vs-president-uitbraak-witte-huis>
- RTL Nieuws. (2020k). *Nederlandse bedrijven houden personeel weg uit China*. Opgehaald van RTL Nieuws: <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/buitenland/artikel/5001031/nederlandse-bedrijven-china-medewerkers-terug-coronavirus>
- RTL Nieuws. (2020m). *Niet samen bidden en geen groot Suikerfeest: ramadan dit jaar anders*. Opgehaald van RTL Nieuws: <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/5068081/april-mei-ramadan-suikerfeest-corona-coronavirus-covid-19-islam>
- RTL Nieuws. (2020n). *Azië vreest verdere verspreiding coronavirus, Nederland helpt bij onderzoek*. Opgehaald van RTL Nieuws: <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/buitenland/artikel/4989156/verspreiden-coronavirus-china-azie-erasmus-rotterdam-onderzoek>

- RTL Nieuws. (2020o). *Coronababbeltruc: dieven doen zich voor als boodschappenhulp en stelen pinpas* . Opgehaald van RTL Nieuws: <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/5059036/corona-babbeltruc-corona-boodschappen-ouderen>
- RTL Nieuws. (2020p). *'Mama, ik hoest, wat nu?' Zo praat je met kinderen over het coronavirus*. Opgehaald van RTL Nieuws: <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/5035696/coronavirus-covid-19-kinderen-corona-nederland-paniek-vragen>
- RTL Nieuws. (2020q). *KLM neemt noodmaatregelen: wil werktijdverkorting voor 33.000 mensen* . Opgehaald van RTL Nieuws: <https://www.rtlnieuws.nl/economie/bedrijven/artikel/5055991/klm-werktijdverkorting-hele-personeel-corona-covid19-luchtvaart>
- Saris, W.E. (1997). The public opinion about the EU can easily be swayed in different directions. *Acta Politica: International Journal of Political Science*, 32. 406-435.
- Schultz, I. (2007). The Journalistic Gut Feeling, *Journalism Practice*, 1:2, 190-207. doi: 10.1080/17512780701275507
- Semetko, H. and Valkenburg, P. (2000), Framing European politics: a content analysis of press and television news. *Journal of Communication*, 50, 93-109. doi:10.1111/j.1460-2466.2000.tb02843.x
- Shoemaker, P. J., Lee, J. H., Han, G., Cohen, A. A. (2007). Proximity and scope as news values. *Media studies: Key issues and debates*. 231–248. London: Sage.
- Shoemaker, P., Vos, T. (2009). Gatekeeping Theory. *New York: Routledge*.
- Singer, E., Endreny, P.M. (1993) *Reporting on Risk: How the Media Portray Accidents, Diseases, Disasters, and Other Hazards*. New York: Russell Sage Foundation.
- Sorribes, C.P., Rovira, S.C. (2011). Journalistic practice in risk and crisis situations: significant examples from Spain. *Journalsim*, (12)8. 1052-1066. doi: [10.1177/1464884910388233](https://doi.org/10.1177/1464884910388233)
- Strekalova, Y.A. (2017). Health Risk Information Engagement and Amplification on Social Media: News About an Emerging Pandemic on Facebook. *Health Education & Behavior* 2017, 44(2). 332–339. doi: 10.1177/1090198116660310
- SVDJ. (2018, mei 16). *Dit zijn de 39 Nederlandse online nieuwsmerken met het grootste bereik* . Opgehaald van SVDJ: <https://www.svdj.nl/de-stand-van-de-nieuwsmedia/39-online-nieuwsmerken-bereik/#:~:text=Dagbladsites%20domineren%20op%20de%20lijst,%3A%20Google%2C%20Facebook%20en%20YouTube.>

- SVDJ. (2020, februari 28). *Media schrijven veel en eenzijdig over het coronavirus en dat heeft gevolgen*. Opgehaald van SVDJ: <https://www.svdj.nl/nieuws/media-schrijven-veel-en-eenzijdig-over-het-coronavirus-en-dat-heeft-gevolgen-2/>
- Time. (2020, february 7). *News Coverage of Coronavirus in 2020 is Very Different Than it Was For Ebola in 2018* . Opgehaald van Time: <https://time.com/5779872/coronavirus-ebola-news-coverage/>
- Ting Lee, S., Basnyat, I.(2013). From Press Release to News: Mapping the Framing of the 2009 H1N1 A Influenza Pandemic, *Health Communication*, (28)2, 119-132, doi: 10.1080/10410236.2012.658550
- Veil, S.R., Buehner, T., Palenchar, M.J. (2011). A Work-In Process Literature Review: Incorporating Social Media in Risk and Crisis Communication. *Journal of Contingencies and Crisis Management*, (19)2, 110-122. doi: 10.1111/j.1468-5973.2011.00639.x
- WHO. (2020, januari 31). *Situation Reports*. Opgehaald van WHO: https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200131-sitrep-11-ncov.pdf?sfvrsn=de7c0f7_4
- WHO. (2020, februari 29). *Situation Reports*. Opgehaald van WHO: https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200229-sitrep-40-covid-19.pdf?sfvrsn=849d0665_2
- WHO. (2020, maart 22). *Situation Reports*. Opgehaald van WHO: https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200322-sitrep-62-covid-19.pdf?sfvrsn=755c76cd_2
- Wilkins, L. (2005) Plagues, Pestilence and Pathogens: The Ethical Implications of News Reporting of a World Health Crisis, *Asian Journal of Communication*, 15:3, 247-254, doi: 10.1080/01292980500260698
- Yu, N., Frohlich, D. O., Fougner, J., Ren, L.(2011). Communicating a health epidemic: A risk assessment of the swine flu coverage in US newspapers. *International Public Health Journal*, 3(1), 63-76.
- Zandberg, E., Neiger, M. (2005). Between the nation and the profession: journalists as members of contradicting communities. *Media, Culture & Society*, (27)1, 131–141. doi: 10.1177/0163443705049073
- Zillmann, D. 2006. Exemplification Effects in the Promotion of Safety and Health. *Journal of Communication* 56. 221–237. doi:10.1111/j.1460-2466.2006.00291.x.

Bijlagen

Bijlage A: Codeerschema

Toon	Vragen
Geruststellend	Worden risico's van de ziekte ontkracht? Wordt het succes van de maatregelen om de ziekte te bestrijden benadrukt?
Verontrustend	Wordt de situatie geformuleerd in termen van risico's en gevaren voor de samenleving? Wordt het falen van de maatregelen om de ziekte te bestrijden benadrukt?
Neutraal	Worden risico's van de ziekte zowel niet ontkracht als geformuleerd in termen van gevaren? Wordt er geen nadruk gelegd op het succes of het falen van de maatregelen om de ziekte te bestrijden?

Thema	Vragen
Verspreiding van de ziekte	Wordt er informatie gegeven over de besmettelijkheid van de ziekte? Wordt er informatie gegeven over het aantal positief geteste mensen, doden of hersteld verklaarde? Wordt er informatie gegeven over de symptomen van de ziekte? Wordt er informatie gegeven over het risico op besmetting?
Gevolgen van de ziekte	Gaat het over de positieve gevolgen van de ziekte? Gaat het over de negatieve gevolgen van de ziekte? Gaat het over de gevolgen van de ziektebestrijding? Gaat het over de gezondheidssituatie van burgers?
Bestrijding van de ziekte	Wordt er informatie gegeven over hoe het risico op besmetting kan worden verkleind of besmetting voorkomen kan worden? Wordt er informatie gegeven over maatregelen die genomen worden om de ziekte te bestrijden?
Opvattingen over de ziekte	Gaat het om de opvattingen van betrokkenen over de ziekte? Gaat het om de opvattingen van experts over de ziekte?
Wetenschappelijk	Wordt er informatie gegeven over nieuwe ontdekkingen en/of ontwikkelen op medisch gebied? Wordt er informatie gegeven over mutaties van de ziekte? Wordt er informatie gegeven over onderzoek naar de ziekte? Wordt de ziekte vergeleken met andere soorten of vergelijkbare soorten ziektes?

Mediaframes	Vragen
Conflict	<p>Reflecteert het verhaal onenigheid tussen personen, partijen, groepen of landen?</p> <p>Wordt er in het verhaal een verwijt gemaakt door een persoon, partij, groep of land naar een ander?</p> <p>Refereert het verhaal naar twee of meerdere kanten van het probleem of de kwestie?</p> <p>Refereert het verhaal naar winnaars en verliezers?</p>
Human Interest	<p>Biedt het verhaal een persoonlijk voorbeeld of een menselijk gezicht aan de kwestie?</p> <p>Gebruikt het verhaal herkenbare manieren om gevoelens van verontwaardiging, empathie, zorgzaamheid of medeleven op te wekken?</p> <p>Legt het verhaal een nadruk op de invloed die de kwestie of het probleem heeft op individuen of groepen?</p> <p>Gaat het verhaal in op het privé of persoonlijke leven van de betrokkenen?</p>
Responsibility	<p>Suggereert het verhaal dat een individu of groep binnen de maatschappij verantwoordelijk is voor de kwestie of het probleem?</p> <p>Suggereert het verhaal dat de overheid verantwoordelijk is voor de kwestie of het probleem?</p> <p>Suggereert het verhaal dat de overheid de mogelijkheid heeft om het probleem te verminderen?</p> <p>Suggereert het verhaal dat de kwestie of het probleem dringend actie vereist?</p> <p>Biedt het verhaal oplossingen voor de kwestie of het probleem?</p>
Economic	<p>Wordt er in het verhaal een financieel verlies of winst benoemd die nu of in de toekomst wordt behaald?</p> <p>Worden de kosten of de mate van uitgaven genoemd in het verhaal?</p> <p>Wordt er in het verhaal gerefereerd aan economische consequenties van het wel of niet nastreven van een optie?</p>
Morality	<p>Bevat het verhaal een morele boodschap?</p> <p>Refereert het verhaal aan moraliteit, god of andere religieuze leerstellingen?</p> <p>Biedt het verhaal specifieke sociale voorschriften voor gedragsregels?</p>

Bronnen

Wetenschapper/onderzoeker

Gezondheidsautoriteiten

Zorgpersoneel zoals arts, verpleger

Overheidsinstantie

Burgers

Belanghebbende organisaties

Overig

Bijlage B: Intercodeurbetrouwbaarheid

Geruststellend			
Artikel ID	Nummer	Codeur 1	Codeur 2
200024393	1	0	0
200025317	2	0	0
200025455	3	0	0
200025751	4	0	0
200026059	5	0	0
200026306	6	0	0
200026326	7	1	1
200026659	8	0	0
200026771	9	0	0
200027066	10	0	0
200027306	11	0	0
200027721	12	0	0
200027843	13	0	0
200028429	14	0	0
200028674	15	0	0
200029106	16	0	0
200029211	17	0	0
200030237	18	0	0
200030570	19	0	0
200031230	20	0	0
200032264	21	1	1
200032516	22	0	0
200032604	23	0	0
200033640	24	0	0
200034172	25	0	0
200034463	26	0	0
200034809	27	0	0
200035002	28	0	0
200035165	29	0	0
200035185	30	0	0
200035447	31	0	0
200035522	32	0	0
200036407	33	0	0
200036697	34	0	0
200037055	35	0	0
200037061	36	1	1
200037215	37	0	0
200037304	38	0	0
200037972	39	0	0
200038725	40	0	1
200038822	41	0	0
200040174	42	1	0
200040725	43	1	0
200041083	44	0	0

200042167	45	1	1
200042980	46	1	1
200043031	47	1	1
200044064	48	0	0
200044328	49	1	1
200044458	50	1	1

Geruststellend		Codeur 1		
Codeur 2		Ja	Nee	Totaal
	Ja	8	1	9
	Nee	2	39	41
	Totaal	10	40	50

$$\text{Codeur 1 kans ja} = 0,2$$

$$\text{Codeur 2 kans ja} = 0.18$$

$$\text{Codeur 1 kans nee} = 0.8$$

$$\text{Codeur 2 kans nee} = 0.82$$

$$P(a) \text{ overeenstemming} = (8+39)/50 = 0.94$$

$$P(e) \text{ toevallige overeenstemming} = (0.2 * 0.18) + (0.8 * 0.82)$$

$$= 0.692$$

$$\text{Cohen's kappa} = (0.94 - 0.692)/(1 - 0.692)$$

$$= 0.81$$

Verontrustend			
Artikel ID	Nummer	Codeur 1	Codeur 2
200024393	1	1	1
200025317	2	0	1
200025455	3	0	0
200025751	4	0	0
200026059	5	1	0
200026306	6	0	0
200026326	7	0	0
200026659	8	0	1
200026771	9	0	0
200027066	10	0	0
200027306	11	0	0
200027721	12	0	0
200027843	13	1	1
200028429	14	0	0
200028674	15	1	1
200029106	16	0	0
200029211	17	1	1
200030237	18	0	0
200030570	19	1	0
200031230	20	1	1
200032264	21	0	0
200032516	22	0	1
200032604	23	0	0
200033640	24	0	0
200034172	25	0	0
200034463	26	0	0
200034809	27	0	0
200035002	28	0	0
200035165	29	0	0
200035185	30	1	1
200035447	31	0	0
200035522	32	0	0
200036407	33	0	0
200036697	34	0	0
200037055	35	0	0
200037061	36	1	0
200037215	37	0	0
200037304	38	1	1
200037972	39	1	1
200038725	40	0	0
200038822	41	0	0
200040174	42	0	0
200040725	43	0	0
200041083	44	0	0
200042167	45	0	0
200042980	46	0	0

200043031	47	0	0
200044064	48	0	0
200044328	49	0	0
200044458	50	0	0

Verontrustend		Codeur 1		
Codeur 2		Ja	Nee	Totaal
	Ja	8	3	11
	Nee	3	36	39
	Totaal	11	39	50

Codeur 1 kans ja = 0,22

Codeur 2 kans ja = 0.22

Codeur 1 kans nee = 0.78

Codeur 2 kans nee = 0.78

P(a) overeenstemming = $(8+36)/50 = 0.88$

P(e) toevallige overeenstemming = $(0.22 * 0.22) + (0.78 * 0.78)$
= 0.66

Cohen's kappa = $(0.88 - 0.66)/(1 - 0.66)$
= 0.65

Neutraal			
Artikel ID	Nummer	Codeur 1	Codeur 2
200024393	1	0	0
200025317	2	1	1
200025455	3	1	1
200025751	4	1	1
200026059	5	1	1
200026306	6	1	1
200026326	7	0	1
200026659	8	1	1
200026771	9	1	1
200027066	10	1	1
200027306	11	1	1
200027721	12	1	1
200027843	13	0	0
200028429	14	1	1
200028674	15	0	0
200029106	16	0	0
200029211	17	0	0
200030237	18	1	1
200030570	19	1	1
200031230	20	1	1
200032264	21	0	0
200032516	22	0	0
200032604	23	1	1
200033640	24	1	1
200034172	25	1	1
200034463	26	1	1
200034809	27	0	0
200035002	28	1	1
200035165	29	0	0
200035185	30	0	0
200035447	31	0	0
200035522	32	1	1
200036407	33	0	0
200036697	34	0	0
200037055	35	1	1
200037061	36	0	0
200037215	37	1	1
200037304	38	0	0
200037972	39	0	0
200038725	40	1	1
200038822	41	1	1
200040174	42	0	1
200040725	43	0	0
200041083	44	1	1
200042167	45	0	0
200042980	46	0	0

200043031	47	0	0
200044064	48	1	0
200044328	49	0	0
200044458	50	1	1

Neutraal		Codeur 1		
Codeur 2		Ja	Nee	Totaal
	Ja	26	1	27
	Nee	2	21	23
	Totaal	28	22	50

$$\text{Codeur 1 kans ja} = 0,56$$

$$\text{Codeur 2 kans ja} = 0,54$$

$$\text{Codeur 1 kans nee} = 0,44$$

$$\text{Codeur 2 kans nee} = 0,46$$

$$P(a) \text{ overeenstemming} = (26+21)/50 = 0,94$$

$$P(e) \text{ toevallige overeenstemming} = (0,56 * 0,54) + (0,44 * 0,46)$$

$$= 0,50$$

$$\text{Cohen's kappa} = (0,94 - 0,50)/(1 - 0,50)$$

$$= 0,88$$

Verspreiding			
Artikel ID	Nummer	Codeur 1	Codeur 2
200024393	1	0	0
200025317	2	0	0
200025455	3	0	0
200025751	4	1	1
200026059	5	0	1
200026306	6	0	1
200026326	7	0	0
200026659	8	1	1
200026771	9	0	0
200027066	10	0	1
200027306	11	0	0
200027721	12	0	0
200027843	13	1	1
200028429	14	0	0
200028674	15	1	1
200029106	16	0	0
200029211	17	1	1
200030237	18	0	0
200030570	19	0	0
200031230	20	1	1
200032264	21	1	0
200032516	22	1	1
200032604	23	0	0
200033640	24	1	1
200034172	25	0	0
200034463	26	1	1
200034809	27	1	1
200035002	28	1	1
200035165	29	0	0
200035185	30	1	1
200035447	31	0	0
200035522	32	0	0
200036407	33	1	0
200036697	34	0	1
200037055	35	0	1
200037061	36	1	1
200037215	37	0	0
200037304	38	1	1
200037972	39	0	0
200038725	40	0	0
200038822	41	0	0
200040174	42	1	1
200040725	43	1	1
200041083	44	0	0
200042167	45	1	1
200042980	46	1	1

200043031	47	0	0
200044064	48	1	1
200044328	49	1	1
200044458	50	1	0

Verspreiding		Codeur 1		
Codeur 2		Ja	Nee	Totaal
	Ja	20	5	25
	Nee	3	22	25
	Totaal	23	27	50

Codeur 1 kans ja = 0,46

Codeur 2 kans ja = 0.5

Codeur 1 kans nee = 0.54

Codeur 2 kans nee = 0.5

P(a) overeenstemming = $(20+22)/50 = 0.84$

P(e) toevallige overeenstemming = $(0.46 * 0.5) + (0.54 * 0.5)$
= 0.5

Cohen's kappa = $(0.84 - 0.5)/(1 - 0.5)$
= 0.68

Gevolgen			
Artikel ID	Nummer	Codeur 1	Codeur 2
200024393	1	0	0
200025317	2	1	0
200025455	3	1	0
200025751	4	1	1
200026059	5	1	0
200026306	6	0	0
200026326	7	1	0
200026659	8	1	1
200026771	9	1	1
200027066	10	1	1
200027306	11	1	0
200027721	12	0	0
200027843	13	1	1
200028429	14	1	1
200028674	15	1	1
200029106	16	0	0
200029211	17	1	1
200030237	18	1	1
200030570	19	1	1
200031230	20	1	1
200032264	21	1	1
200032516	22	0	1
200032604	23	0	0
200033640	24	1	1
200034172	25	1	1
200034463	26	0	0
200034809	27	1	1
200035002	28	0	0
200035165	29	1	1
200035185	30	1	1
200035447	31	0	0
200035522	32	0	0
200036407	33	0	0
200036697	34	1	1
200037055	35	0	0
200037061	36	1	0
200037215	37	1	1
200037304	38	0	0
200037972	39	1	1
200038725	40	1	1
200038822	41	0	0
200040174	42	0	1
200040725	43	0	0
200041083	44	0	0
200042167	45	0	0
200042980	46	0	1

200043031	47	1	1
200044064	48	0	0
200044328	49	0	1
200044458	50	1	1

Gevolgen Codeur 2	Codeur 1		Totaal
	Ja	Nee	
Ja	23	6	29
Nee	4	17	21
Totaal	27	23	50

$$\text{Codeur 1 kans ja} = 0,54$$

$$\text{Codeur 2 kans ja} = 0.58$$

$$\text{Codeur 1 kans nee} = 0.46$$

$$\text{Codeur 2 kans nee} = 0.42$$

$$\begin{aligned} P(a) \text{ overeenstemming} &= (23+27)/50 \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} P(e) \text{ toevallige overeenstemming} &= (0.54 * 0.58) + (0.46 * 0.42) \\ &= 0.5 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Cohen's kappa} &= (0.8 - 0.5)/(1 - 0.5) \\ &= 0.6 \end{aligned}$$

Bestrijding			
Artikel ID	Nummer	Codeur 1	Codeur 2
200024393	1	0	0
200025317	2	1	1
200025455	3	0	0
200025751	4	1	1
200026059	5	0	0
200026306	6	0	0
200026326	7	0	0
200026659	8	1	0
200026771	9	1	1
200027066	10	1	1
200027306	11	0	1
200027721	12	0	0
200027843	13	1	1
200028429	14	1	0
200028674	15	0	0
200029106	16	0	0
200029211	17	1	0
200030237	18	1	1
200030570	19	1	1
200031230	20	1	1
200032264	21	1	0
200032516	22	0	0
200032604	23	0	0
200033640	24	0	0
200034172	25	1	0
200034463	26	0	0
200034809	27	0	1
200035002	28	0	0
200035165	29	0	0
200035185	30	0	1
200035447	31	0	0
200035522	32	1	1
200036407	33	0	0
200036697	34	1	1
200037055	35	1	1
200037061	36	1	0
200037215	37	0	0
200037304	38	1	1
200037972	39	1	1
200038725	40	0	0
200038822	41	1	1
200040174	42	1	1
200040725	43	1	1
200041083	44	0	0
200042167	45	1	1
200042980	46	1	1

200043031	47	0	0
200044064	48	0	0
200044328	49	0	1
200044458	50	0	0

Bestrijding		Codeur 1		
Codeur 2		Ja	Nee	Totaal
	Ja	18	4	22
	Nee	6	22	28
	Totaal	24	26	50

Codeur 1 kans ja = 0,48

Codeur 2 kans ja = 0.44

Codeur 1 kans nee = 0.52

Codeur 2 kans nee = 0.56

P(a) overeenstemming = $(18+22)/50$
= 0.8

P(e) toevallige overeenstemming = $(0.48 * 0.44) + (0.52 * 0.56)$
= 0.5

Cohen's kappa = $(0.8 - 0.5)/(1 - 0.5)$
= 0.6

Opvattingen			
Artikel ID	Nummer	Codeur 1	Codeur 2
200024393	1	1	0
200025317	2	0	0
200025455	3	0	0
200025751	4	0	1
200026059	5	0	0
200026306	6	0	0
200026326	7	0	0
200026659	8	0	0
200026771	9	0	0
200027066	10	0	0
200027306	11	0	0
200027721	12	0	0
200027843	13	0	0
200028429	14	0	0
200028674	15	0	0
200029106	16	0	0
200029211	17	0	0
200030237	18	0	0
200030570	19	0	0
200031230	20	0	0
200032264	21	0	1
200032516	22	1	1
200032604	23	0	0
200033640	24	0	0
200034172	25	0	0
200034463	26	0	0
200034809	27	0	0
200035002	28	0	0
200035165	29	0	0
200035185	30	1	1
200035447	31	0	0
200035522	32	0	0
200036407	33	0	0
200036697	34	0	0
200037055	35	0	0
200037061	36	1	1
200037215	37	0	0
200037304	38	0	0
200037972	39	1	1
200038725	40	0	0
200038822	41	0	0
200040174	42	0	0
200040725	43	1	1
200041083	44	0	0
200042167	45	0	0
200042980	46	0	0

200043031	47	0	0
200044064	48	0	0
200044328	49	0	0
200044458	50	0	0

Opvattingen		Codeur 1		
Codeur 2		Ja	Nee	Totaal
	Ja	5	2	7
	Nee	1	42	43
	Totaal	6	44	50

Codeur 1 kans ja = 0,12

Codeur 2 kans ja = 0.14

Codeur 1 kans nee = 0.88

Codeur 2 kans nee = 0.86

P(a) overeenstemming = $(5+42)/50$
= 0.94

P(e) toevallige overeenstemming = $(0.12 * 0.14) + (0.88 * 0.86)$
= 0.77

Cohen's kappa = $(0.94 - 0.77)/(1 - 0.77)$
= 0.73

Wetenschap			
Artikel ID	Nummer	Codeur 1	Codeur 2
200024393	1	0	0
200025317	2	0	0
200025455	3	0	0
200025751	4	0	0
200026059	5	0	1
200026306	6	0	0
200026326	7	0	0
200026659	8	0	0
200026771	9	0	0
200027066	10	0	0
200027306	11	0	0
200027721	12	0	0
200027843	13	0	0
200028429	14	0	0
200028674	15	0	0
200029106	16	0	0
200029211	17	0	0
200030237	18	0	0
200030570	19	0	0
200031230	20	0	0
200032264	21	0	0
200032516	22	0	0
200032604	23	1	1
200033640	24	0	0
200034172	25	0	0
200034463	26	0	0
200034809	27	0	0
200035002	28	1	1
200035165	29	0	0
200035185	30	1	1
200035447	31	0	0
200035522	32	0	0
200036407	33	0	0
200036697	34	0	0
200037055	35	0	0
200037061	36	0	0
200037215	37	0	0
200037304	38	0	0
200037972	39	0	0
200038725	40	0	0
200038822	41	0	0
200040174	42	0	0
200040725	43	0	0
200041083	44	0	0
200042167	45	0	0
200042980	46	0	0

200043031	47	0	0
200044064	48	1	1
200044328	49	0	0
200044458	50	0	0

Wetenschap		Codeur 1		
Codeur 2		Ja	Nee	Totaal
	Ja	4	1	5
	Nee	0	45	45
	Totaal	4	46	50

$$\text{Codeur 1 kans ja} = 0,08$$

$$\text{Codeur 2 kans ja} = 0.1$$

$$\text{Codeur 1 kans nee} = 0.92$$

$$\text{Codeur 2 kans nee} = 0.9$$

$$P(a) \text{ overeenstemming} = (4+45)/50$$

$$= 0.98$$

$$P(e) \text{ toevallige overeenstemming} = (0.08 * 0.1) + (0.92 * 0.9)$$

$$= 0.9$$

$$\text{Cohen's k} = (0.98 - 0.9)/(1 - 0.9)$$

$$= 0.88$$

Responsibility			
Artikel ID	Nummer	Codeur 1	Codeur 2
200024393	1	1	1
200025317	2	0	1
200025455	3	1	1
200025751	4	0	1
200026059	5	1	1
200026306	6	0	0
200026326	7	0	0
200026659	8	1	1
200026771	9	1	1
200027066	10	0	0
200027306	11	0	0
200027721	12	0	0
200027843	13	1	1
200028429	14	1	1
200028674	15	0	0
200029106	16	0	0
200029211	17	1	1
200030237	18	1	1
200030570	19	0	0
200031230	20	0	0
200032264	21	1	0
200032516	22	0	0
200032604	23	1	1
200033640	24	0	0
200034172	25	0	0
200034463	26	0	1
200034809	27	1	1
200035002	28	1	1
200035165	29	1	0
200035185	30	1	1
200035447	31	1	1
200035522	32	0	1
200036407	33	1	0
200036697	34	0	0
200037055	35	0	0
200037061	36	1	1
200037215	37	1	1
200037304	38	1	1
200037972	39	1	1
200038725	40	0	1
200038822	41	0	0
200040174	42	1	1
200040725	43	1	1
200041083	44	1	1
200042167	45	1	1
200042980	46	1	1
200043031	47	0	0

200044064	48	1	1
200044328	49	1	1
200044458	50	1	0

Responsibility		Codeur 1			
		Codeur 2	Ja	Nee	Totaal
Ja	Codeur 2	Ja	25	4	29
	Nee	Ja	5	16	21
Totaal		Ja	30	20	50

$$\text{Codeur 1 kans ja} = 0,6$$

$$\text{Codeur 2 kans ja} = 0,58$$

$$\text{Codeur 1 kans nee} = 0,4$$

$$\text{Codeur 2 kans nee} = 0,42$$

$$\begin{aligned} \text{P(a) overeenstemming} &= (25+16)/50 \\ &= 0,82 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{P(e) toevallige overeenstemming} &= (0,6 * 0,58) + (0,4 * 0,42) \\ &= 0,52 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Cohen's kappa} &= (0,82 - 0,52)/(1 - 0,52) \\ &= 0,63 \end{aligned}$$

Human interest			
Artikel ID	Nummer	Codeur 1	Codeur 2
200024393	1	1	0
200025317	2	0	0
200025455	3	0	0
200025751	4	0	0
200026059	5	0	0
200026306	6	1	1
200026326	7	0	0
200026659	8	1	1
200026771	9	0	0
200027066	10	1	0
200027306	11	0	0
200027721	12	1	1
200027843	13	0	0
200028429	14	0	0
200028674	15	0	0
200029106	16	0	0
200029211	17	0	0
200030237	18	0	0
200030570	19	1	1
200031230	20	0	0
200032264	21	0	1
200032516	22	0	0
200032604	23	1	1
200033640	24	0	0
200034172	25	0	0
200034463	26	0	1
200034809	27	0	0
200035002	28	0	0
200035165	29	0	0
200035185	30	0	0
200035447	31	0	0
200035522	32	0	0
200036407	33	0	0
200036697	34	0	0
200037055	35	1	1
200037061	36	0	0
200037215	37	1	0
200037304	38	0	1
200037972	39	1	1
200038725	40	0	0
200038822	41	0	0
200040174	42	1	1
200040725	43	0	0
200041083	44	0	0
200042167	45	1	1
200042980	46	0	0

200043031	47	0	0
200044064	48	0	0
200044328	49	0	0
200044458	50	1	1

Human Interest		Codeur 1		
Codeur 2		Ja	Nee	Totaal
	Ja	10	3	13
	Nee	3	34	37
	Totaal	13	37	50

$$\text{Codeur 1 kans ja} = 0,26$$

$$\text{Codeur 2 kans ja} = 0.26$$

$$\text{Codeur 1 kans nee} = 0.74$$

$$\text{Codeur 2 kans nee} = 0.74$$

$$\begin{aligned} P(a) \text{ overeenstemming} &= (10+34)/50 \\ &= 0.88 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} P(e) \text{ toevallige overeenstemming} &= (0.26 * 0.26) + (0.74 * 0.74) \\ &= 0.61 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Cohen's kappa} &= (0.88 - 0.61)/(1 - 0.61) \\ &= 0.69 \end{aligned}$$

Conflict			
Artikel ID	Nummer	Codeur 1	Codeur 2
200024393	1	0	1
200025317	2	0	0
200025455	3	0	0
200025751	4	0	0
200026059	5	1	1
200026306	6	0	0
200026326	7	0	0
200026659	8	0	1
200026771	9	0	0
200027066	10	0	0
200027306	11	0	0
200027721	12	1	1
200027843	13	0	0
200028429	14	0	0
200028674	15	0	0
200029106	16	0	0
200029211	17	0	0
200030237	18	0	0
200030570	19	0	0
200031230	20	1	1
200032264	21	0	0
200032516	22	1	1
200032604	23	0	0
200033640	24	0	0
200034172	25	0	0
200034463	26	1	1
200034809	27	0	0
200035002	28	0	0
200035165	29	0	0
200035185	30	1	0
200035447	31	0	0
200035522	32	0	0
200036407	33	0	0
200036697	34	0	0
200037055	35	0	0
200037061	36	0	0
200037215	37	0	0
200037304	38	0	0
200037972	39	1	1
200038725	40	0	0
200038822	41	1	0
200040174	42	0	0
200040725	43	0	0
200041083	44	0	0
200042167	45	0	0
200042980	46	0	0

200043031	47	0	0
200044064	48	0	0
200044328	49	0	0
200044458	50	0	0

Conflict		Codeur 1			
		Codeur 2	Ja	Nee	Totaal
Ja	Codeur 2	Ja	6	2	8
	Nee	Ja	2	40	42
Totaal		Ja	8	42	50

$$\begin{aligned} \text{Codeur 1 kans ja} &= 0,16 \\ \text{Codeur 2 kans ja} &= 0,16 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Codeur 1 kans nee} &= 0,84 \\ \text{Codeur 2 kans nee} &= 0,84 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} P(a) \text{ overeenstemming} &= (6+40)/50 \\ &= 0,92 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} P(e) \text{ toevallige overeenstemming} &= (0,16 * 0,16) + (0,84 * 0,84) \\ &= 0,73 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Cohen's k} &= (0,92 - 0,73)/(1 - 0,73) \\ &= 0,7 \end{aligned}$$

Morality			
Artikel ID	Nummer	Codeur 1	Codeur 2
200024393	1	1	1
200025317	2	0	0
200025455	3	0	0
200025751	4	1	1
200026059	5	1	0
200026306	6	0	0
200026326	7	0	0
200026659	8	0	0
200026771	9	0	0
200027066	10	0	0
200027306	11	0	0
200027721	12	0	0
200027843	13	0	0
200028429	14	0	0
200028674	15	0	0
200029106	16	0	0
200029211	17	0	0
200030237	18	0	0
200030570	19	0	0
200031230	20	1	0
200032264	21	0	0
200032516	22	1	1
200032604	23	0	0
200033640	24	0	0
200034172	25	0	0
200034463	26	0	0
200034809	27	0	0
200035002	28	0	0
200035165	29	0	0
200035185	30	0	0
200035447	31	0	0
200035522	32	0	0
200036407	33	0	0
200036697	34	0	0
200037055	35	0	0
200037061	36	0	0
200037215	37	0	0
200037304	38	1	1
200037972	39	0	0
200038725	40	0	0
200038822	41	0	0
200040174	42	0	0
200040725	43	0	0
200041083	44	0	0
200042167	45	0	0
200042980	46	0	0

200043031	47	0	0
200044064	48	0	0
200044328	49	0	1
200044458	50	0	0

Morality		Codeur 1		
Codeur 2		Ja	Nee	Totaal
	Ja	4	1	5
	Nee	2	43	45
	Totaal	6	44	50

$$\text{Codeur 1 kans ja} = 0,12$$

$$\text{Codeur 2 kans ja} = 0,1$$

$$\text{Codeur 1 kans nee} = 0,88$$

$$\text{Codeur 2 kans nee} = 0,9$$

$$P(a) \text{ overeenstemming} = (4+43)/50$$

$$= 0,94$$

$$P(e) \text{ toevallige overeenstemming} = (0,12 * 0,1) + (0,88 * 0,9)$$

$$= 0,8$$

$$\text{Cohen's kappa} = (0,94 - 0,8)/(1 - 0,8)$$

$$= 0,7$$

Economic			
Artikel ID	Nummer	Codeur 1	Codeur 2
200024393	1	0	0
200025317	2	0	0
200025455	3	0	0
200025751	4	0	0
200026059	5	1	1
200026306	6	0	0
200026326	7	1	1
200026659	8	0	0
200026771	9	0	0
200027066	10	0	0
200027306	11	0	0
200027721	12	0	0
200027843	13	0	0
200028429	14	0	0
200028674	15	0	0
200029106	16	0	0
200029211	17	1	1
200030237	18	0	0
200030570	19	1	1
200031230	20	0	0
200032264	21	0	0
200032516	22	0	0
200032604	23	0	0
200033640	24	0	1
200034172	25	0	0
200034463	26	0	0
200034809	27	1	0
200035002	28	0	0
200035165	29	0	0
200035185	30	0	0
200035447	31	0	0
200035522	32	0	0
200036407	33	1	1
200036697	34	0	0
200037055	35	0	0
200037061	36	0	0
200037215	37	0	0
200037304	38	0	1
200037972	39	0	0
200038725	40	0	0
200038822	41	0	0
200040174	42	0	0
200040725	43	0	0
200041083	44	0	0
200042167	45	0	0
200042980	46	0	0

200043031	47	1	1
200044064	48	0	0
200044328	49	0	0
200044458	50	0	0

Economic		Codeur 1		
Codeur 2		Ja	Nee	Totaal
	Ja	6	2	8
	Nee	1	41	42
	Totaal	7	43	50

$$\text{Codeur 1 kans ja} = 0,14$$

$$\text{Codeur 2 kans ja} = 0.16$$

$$\text{Codeur 1 kans nee} = 0.86$$

$$\text{Codeur 2 kans nee} = 0.84$$

$$P(a) \text{ overeenstemming} = (6+41)/50$$

$$= 0.94$$

$$P(e) \text{ toevallige overeenstemming} = (0.14 * 0.16) + (0.86 * 0.84)$$

$$= 0.7$$

$$\text{Cohen's kappa} = (0.94 - 0.7)/(1 - 0.7)$$

$$= 0.76$$

Bronnen 1			
Artikel ID	Nummer	Codeur 1	Codeur 2
200024393	1	0	0
200025317	2	0	0
200025455	3	0	0
200025751	4	0	0
200026059	5	1	0
200026306	6	0	0
200026326	7	0	0
200026659	8	0	0
200026771	9	0	0
200027066	10	0	0
200027306	11	0	0
200027721	12	0	0
200027843	13	0	0
200028429	14	0	0
200028674	15	1	1
200029106	16	0	0
200029211	17	0	0
200030237	18	0	0
200030570	19	0	0
200031230	20	0	0
200032264	21	0	0
200032516	22	0	0
200032604	23	0	0
200033640	24	0	0
200034172	25	0	0
200034463	26	0	0
200034809	27	0	0
200035002	28	0	0
200035165	29	0	0
200035185	30	1	1
200035447	31	0	0
200035522	32	0	0
200036407	33	0	0
200036697	34	0	0
200037055	35	0	0
200037061	36	0	0
200037215	37	0	0
200037304	38	0	0
200037972	39	0	0
200038725	40	0	0
200038822	41	0	0
200040174	42	0	0
200040725	43	0	0
200041083	44	0	0
200042167	45	0	0
200042980	46	1	1

200043031	47	0	0
200044064	48	0	0
200044328	49	0	0
200044458	50	0	0

Bronnen 1		Codeur 1		
Codeur 2		Ja	Nee	Totaal
	Ja	3	0	3
	Nee	1	46	47
	Totaal	4	46	50

$$\text{Codeur 1 kans ja} = 0,08$$

$$\text{Codeur 2 kans ja} = 0.06$$

$$\text{Codeur 1 kans nee} = 0.92$$

$$\text{Codeur 2 kans nee} = 0.94$$

$$\begin{aligned} P(a) \text{ overeenstemming} &= (3+46)/50 \\ &= 0.98 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} P(e) \text{ toevallige overeenstemming} &= (0.08 * 0.06) + (0.92 * 0.94) \\ &= 0.87 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Cohen's kappa} &= (0.98 - 0.87)/(1 - 0.87) \\ &= 0.85 \end{aligned}$$

Bronnen 2			
Artikel ID	Nummer	Codeur 1	Codeur 2
200024393	1	0	0
200025317	2	0	0
200025455	3	0	0
200025751	4	1	1
200026059	5	0	0
200026306	6	0	0
200026326	7	0	0
200026659	8	0	0
200026771	9	0	0
200027066	10	0	0
200027306	11	0	0
200027721	12	0	0
200027843	13	0	0
200028429	14	0	0
200028674	15	1	1
200029106	16	0	0
200029211	17	0	0
200030237	18	0	0
200030570	19	0	0
200031230	20	0	0
200032264	21	0	1
200032516	22	1	1
200032604	23	0	0
200033640	24	0	0
200034172	25	0	0
200034463	26	0	0
200034809	27	0	0
200035002	28	1	1
200035165	29	0	0
200035185	30	1	0
200035447	31	0	0
200035522	32	0	0
200036407	33	1	1
200036697	34	0	0
200037055	35	0	0
200037061	36	1	1
200037215	37	0	0
200037304	38	0	0
200037972	39	0	1
200038725	40	1	1
200038822	41	0	0
200040174	42	0	0
200040725	43	0	0
200041083	44	0	0
200042167	45	0	0
200042980	46	1	1

200043031	47	0	0
200044064	48	1	1
200044328	49	1	1
200044458	50	0	0

Bronnen 2		Codeur 1		
Codeur 2		Ja	Nee	Totaal
	Ja	10	1	11
	Nee	2	37	39
	Totaal	12	38	50

$$\begin{aligned} \text{Codeur 1 kans ja} &= 0,24 \\ \text{Codeur 2 kans ja} &= 0,22 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Codeur 1 kans nee} &= 0,76 \\ \text{Codeur 2 kans nee} &= 0,78 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} P(a) \text{ overeenstemming} &= (10+37)/50 \\ &= 0,94 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} P(e) \text{ toevallige overeenstemming} &= (0,24 * 0,22) + (0,76 * 0,78) \\ &= 0,65 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Cohen's kapp} &= (0,94 - 0,65)/(1 - 0,65) \\ &= 0,83 \end{aligned}$$

Bronnen 3			
Artikel ID	Nummer	Codeur 1	Codeur 2
200024393	1	1	0
200025317	2	0	0
200025455	3	0	0
200025751	4	0	0
200026059	5	0	0
200026306	6	0	0
200026326	7	0	0
200026659	8	0	0
200026771	9	0	0
200027066	10	0	0
200027306	11	1	1
200027721	12	0	0
200027843	13	0	0
200028429	14	0	0
200028674	15	0	0
200029106	16	0	0
200029211	17	0	0
200030237	18	0	0
200030570	19	0	0
200031230	20	0	0
200032264	21	1	1
200032516	22	0	0
200032604	23	0	0
200033640	24	0	0
200034172	25	0	0
200034463	26	0	0
200034809	27	0	0
200035002	28	1	0
200035165	29	0	0
200035185	30	0	0
200035447	31	0	0
200035522	32	0	0
200036407	33	1	1
200036697	34	0	0
200037055	35	0	0
200037061	36	0	0
200037215	37	0	0
200037304	38	1	0
200037972	39	1	0
200038725	40	0	0
200038822	41	0	0
200040174	42	0	0
200040725	43	0	0
200041083	44	0	0
200042167	45	0	0
200042980	46	0	0
200043031	47	0	0

200044064	48	0	0
200044328	49	0	0
200044458	50	0	0

Bronnen 3		Codeur 1		
Codeur 2		Ja	Nee	Totaal
	Ja	3	0	3
	Nee	2	45	47
	Totaal	5	45	50

$$\text{Codeur 1 kans ja} = 0,1$$

$$\text{Codeur 2 kans ja} = 0,06$$

$$\text{Codeur 1 kans nee} = 0,9$$

$$\text{Codeur 2 kans nee} = 0,94$$

$$\begin{aligned} P(a) \text{ overeenstemming} &= (3+45)/50 \\ &= 0,96 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} P(e) \text{ toevallige overeenstemming} &= (0,1 * 0,06) + (0,9 * 0,94) \\ &= 0,85 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Cohen's kapp} &= (0,94 - 0,85)/(1 - 0,85) \\ &= 0,73 \end{aligned}$$

Bronnen 5			
Artikel ID	Nummer	Codeur 1	Codeur 2
200024393	1	0	0
200025317	2	0	1
200025455	3	1	1
200025751	4	1	1
200026059	5	0	0
200026306	6	0	0
200026326	7	0	0
200026659	8	1	1
200026771	9	0	0
200027066	10	0	0
200027306	11	0	0
200027721	12	0	0
200027843	13	0	0
200028429	14	0	0
200028674	15	0	0
200029106	16	0	0
200029211	17	0	0
200030237	18	0	0
200030570	19	0	0
200031230	20	0	0
200032264	21	0	0
200032516	22	0	0
200032604	23	0	0
200033640	24	0	0
200034172	25	0	0
200034463	26	1	1
200034809	27	0	0
200035002	28	0	0
200035165	29	0	0
200035185	30	0	0
200035447	31	0	0
200035522	32	0	0
200036407	33	0	0
200036697	34	0	0
200037055	35	0	0
200037061	36	0	0
200037215	37	1	1
200037304	38	0	1
200037972	39	1	1
200038725	40	0	0
200038822	41	0	0
200040174	42	1	1
200040725	43	0	0
200041083	44	0	0
200042167	45	0	0
200042980	46	0	0
200043031	47	0	0

200044064	48	0	0
200044328	49	0	0
200044458	50	1	1

Bronnen 5		Codeur 1		
Codeur 2		Ja	Nee	Totaal
	Ja	8	0	8
	Nee	2	40	42
	Totaal	10	40	50

$$\text{Codeur 1 kans ja} = 0,2$$

$$\text{Codeur 2 kans ja} = 0.16$$

$$\text{Codeur 1 kans nee} = 0.8$$

$$\text{Codeur 2 kans nee} = 0.84$$

$$P(a) \text{ overeenstemming} = (8+40)/50$$

$$= 0.7$$

$$P(e) \text{ toevallige overeenstemming} = (0.2 * 0.16) + (0.8 * 0.84)$$

$$= 0.96$$

$$\text{Cohen's kappa} = (0.96 - 0.7)/(1 - 0.7)$$

$$= 0.86$$

Bronnen 6			
Artikel ID	Nummer	Codeur 1	Codeur 2
200024393	1	0	0
200025317	2	0	0
200025455	3	1	1
200025751	4	0	0
200026059	5	0	0
200026306	6	0	0
200026326	7	0	0
200026659	8	0	0
200026771	9	1	1
200027066	10	0	0
200027306	11	1	1
200027721	12	0	1
200027843	13	0	0
200028429	14	0	0
200028674	15	0	0
200029106	16	0	0
200029211	17	0	0
200030237	18	0	0
200030570	19	0	0
200031230	20	1	1
200032264	21	1	1
200032516	22	0	0
200032604	23	1	1
200033640	24	0	0
200034172	25	0	0
200034463	26	0	0
200034809	27	1	1
200035002	28	0	0
200035165	29	0	0
200035185	30	0	0
200035447	31	0	0
200035522	32	1	1
200036407	33	0	0
200036697	34	1	1
200037055	35	0	0
200037061	36	0	0
200037215	37	1	1
200037304	38	1	1
200037972	39	0	0
200038725	40	0	0
200038822	41	1	1
200040174	42	1	0
200040725	43	0	0
200041083	44	0	0
200042167	45	1	1
200042980	46	0	0
200043031	47	1	1

200044064	48	0	0
200044328	49	0	0
200044458	50	0	0

Bronnen 6		Codeur 1		
Codeur 2		Ja	Nee	Totaal
	Ja	14	1	15
	Nee	1	34	35
	Totaal	15	35	50

$$\text{Codeur 1 kans ja} = 0,3$$

$$\text{Codeur 2 kans ja} = 0.3$$

$$\text{Codeur 1 kans nee} = 0.7$$

$$\text{Codeur 2 kans nee} = 0.7$$

$$\begin{aligned} P(a) \text{ overeenstemming} &= (14+34)/50 \\ &= 0.96 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} P(e) \text{ toevallige overeenstemming} &= (0.3 * 0.3) + (0.7 * 0.7) \\ &= 0.58 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Cohen's kappa} &= (0.96 - 0.58)/(1 - 0,58) \\ &= 0.9 \end{aligned}$$

Bronnen 7			
Artikel ID	Nummer	Codeur 1	Codeur 2
200024393	1	1	1
200025317	2	0	0
200025455	3	0	1
200025751	4	0	0
200026059	5	0	1
200026306	6	0	0
200026326	7	0	0
200026659	8	0	0
200026771	9	0	0
200027066	10	1	1
200027306	11	0	0
200027721	12	0	0
200027843	13	0	0
200028429	14	0	0
200028674	15	0	0
200029106	16	0	0
200029211	17	0	0
200030237	18	0	0
200030570	19	0	0
200031230	20	0	0
200032264	21	0	0
200032516	22	0	0
200032604	23	1	1
200033640	24	0	0
200034172	25	0	0
200034463	26	0	0
200034809	27	0	0
200035002	28	0	0
200035165	29	0	0
200035185	30	0	0
200035447	31	0	0
200035522	32	0	0
200036407	33	0	0
200036697	34	0	0
200037055	35	0	0
200037061	36	0	0
200037215	37	0	0
200037304	38	0	0
200037972	39	0	0
200038725	40	0	0
200038822	41	0	0
200040174	42	0	0
200040725	43	0	0
200041083	44	0	0
200042167	45	1	1
200042980	46	0	0
200043031	47	0	0

200044064	48	0	0
200044328	49	0	0
200044458	50	0	0

Bronnen 7		Codeur 1		
Codeur 2		Ja	Nee	Totaal
	Ja	4	0	4
	Nee	2	44	46
	Totaal	6	44	50

$$\text{Codeur 1 kans ja} = 0.12$$

$$\text{Codeur 2 kans ja} = 0.08$$

$$\text{Codeur 1 kans nee} = 0.88$$

$$\text{Codeur 2 kans nee} = 0.92$$

$$P(a) \text{ overeenstemming} = (4+44)/50$$

$$= 0.96$$

$$P(e) \text{ toevallige overeenstemming} = (0.12 * 0.08) + (0.88 * 0.92)$$

$$= 0.82$$

$$\text{Cohen's kappa} = (0.96 - 0.82)/(1 - 0.82)$$

$$= 0.78$$

Bronnen 8			
Artikel ID	Nummer	Codeur 1	Codeur 2
200024393	1	0	0
200025317	2	0	0
200025455	3	0	0
200025751	4	0	0
200026059	5	0	0
200026306	6	0	0
200026326	7	0	0
200026659	8	0	0
200026771	9	0	0
200027066	10	0	1
200027306	11	0	1
200027721	12	0	0
200027843	13	0	1
200028429	14	0	0
200028674	15	0	0
200029106	16	0	0
200029211	17	0	1
200030237	18	0	0
200030570	19	0	0
200031230	20	0	1
200032264	21	0	0
200032516	22	0	0
200032604	23	0	1
200033640	24	0	0
200034172	25	0	0
200034463	26	0	0
200034809	27	0	0
200035002	28	0	0
200035165	29	0	0
200035185	30	0	0
200035447	31	0	0
200035522	32	0	0
200036407	33	0	0
200036697	34	0	0
200037055	35	0	0
200037061	36	0	0
200037215	37	0	0
200037304	38	0	0
200037972	39	0	0
200038725	40	0	0
200038822	41	0	0
200040174	42	0	0
200040725	43	0	0
200041083	44	0	0
200042167	45	0	0
200042980	46	0	0
200043031	47	0	0

200044064	48	0	0
200044328	49	0	0
200044458	50	0	0

Bronnen 8		Codeur 1		
Codeur 2		Ja	Nee	Totaal
	Ja	4	0	4
	Nee	2	44	46
	Totaal	6	44	50

Codeur 1 kans ja = 0.12

Codeur 2 kans ja = 0.08

Codeur 1 kans nee = 0.88

Codeur 2 kans nee = 0.92

P(a) overeenstemming = (4+44)/50
= 0.96

P(e) toevallige overeenstemming = (0.12* 0.08) + (0.88 * 0.92)
= 0.82

Cohen's kappa = (0.96 – 0.82)/(1 – 0,82)
= 0.78